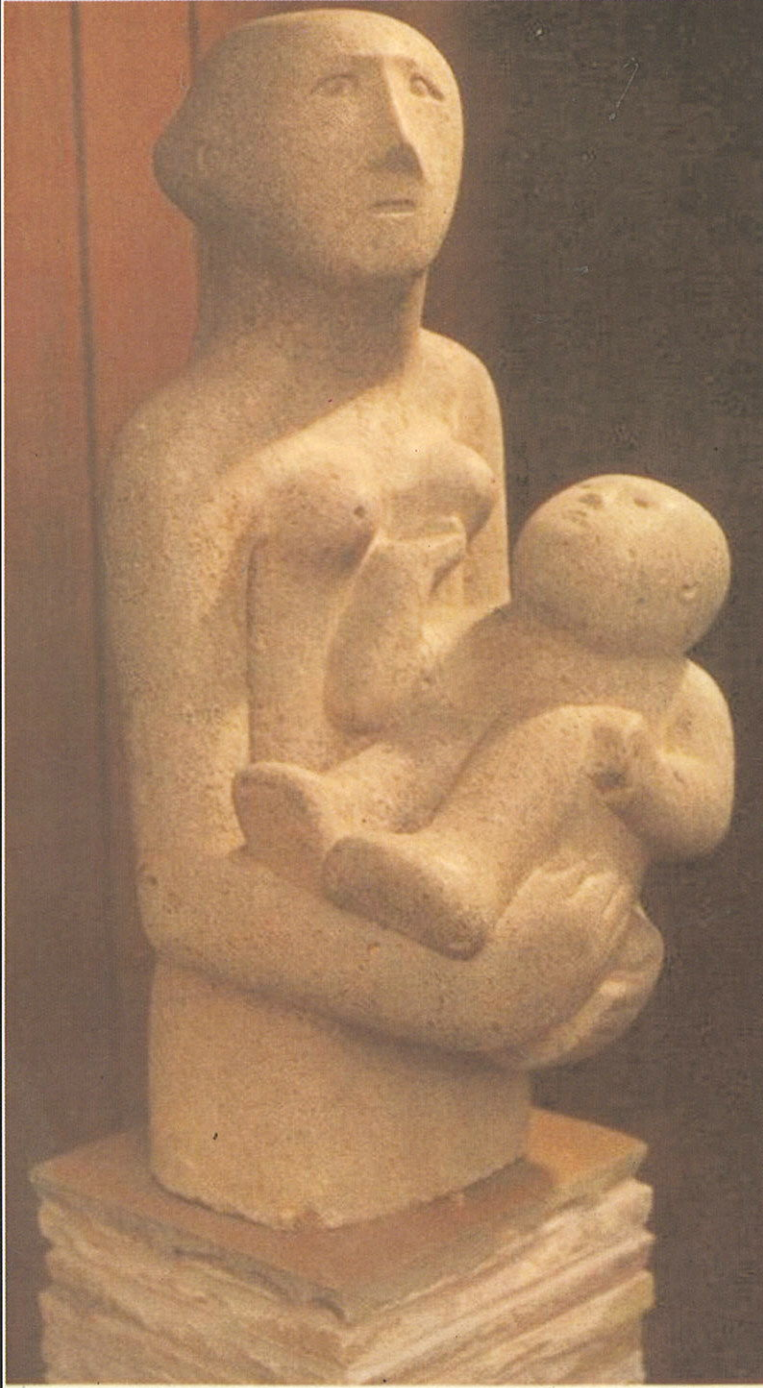

İKİ AYLIK SOSYALİST SİYASİ KÜLTÜR DERGİSİ. FİYATI 5 YTL

KIZILCIK

2008 KIŞ 32

Türklerle Kürtler
Ömer Bedri Canatan

Barışın Yolu ve
Siyasi Demokrasi
Yalçın Yusufoglu

Deneysel Katliamlar
Yavuz Alogan

Biyoyakıt Tuzağı
Tanay Sıtkı Uyar

Biz Devrimi Kiminle
Yapacağız?
İ. Barut

Demokrasi
Halim Togan

21. Yüzyıl Avuntusu
Hüseyin Hasançebi

Henry Moore ve
Taşa Söz Geçirmek
Ayfer Coşkun

Arif Damar Şiiri
Konur Ertop

Kalın Çizgilerle
Edebiyatımızın Dünü
Hüseyin Cevahir

Bu sayıda

Kapak ve iç sayfalarda:
Henry Moore heykelleri

3 Kuru gürültü

AKP ile ordu arasında bir hadise varmış varsayımı üzerine

4 Aleviler

"Alevilerin geniş kitlesi AKP'ye yüz vermedi, vermiyor"

5 Devlet meselesi

Tuzla Tersanesi'nde çalışan işçinin hayat memet meselesi devletin meselesi mi?

6 Hayat Ağacı

10 Türklerle Kürtler

Ömer Bedri Canatan

"DTP'nin Kürtlerin taleplerini siyasi programına yazmış olması, konu üzerine düşünüp tartışma merakını topluma aşıladı. Merak edebilen bir toplumda hâlâ hayat işaretleri var demektir."

19 Barışın yolu ve siyasi demokrasi

Yalçın Yusufoglu

Sorunu çözmek mi, çözümsüzlüğü içinden çıkılmaz kılmak mı?

26 Deneyisel katliamlar

Yavuz Alogan

Bölgesel savaşların dünya ölçeğinde çok daha büyük savaşlara yol açabilme olasılığı, soğuk savaş dönemine kıyasla ölçülemeyecek kadar artmıştır.

31 Biyoyakıt tuzağı

Tanay Sıtkı Uyar

"Fosil yakıtlardan uzaklaşmalıyız. Fakat çözüm biyoyakıtlar değildir. Gerçek çözümlere yönelmeliyiz."

35 Biz devrimi kiminle yapacağız?

İ. Barut

"Biz devrimi AKP'ye oy vermiş, Müslüman kimliği daha başat olan Memet'le mi yapacağız? Yoksa Memet'in değişeceği anı mı bekleyeceğiz?"

41 Demokrasi

Halim Togan

"Demokraside çoğunluğun her dediği olmaz diyenler, AKP'ye bol keseden çoğunluk bahsetmeden önce biraz daha düşünseler iyi ederler"

45 21.Yüzyıl avuntusu

Hüseyin Hasançebi

50 Henry Moore ve taş söz geçirmek

Ayfer Coşkun

"Taştan bir kadın yaratmak değil, bir kadını çağırıştıran taş yapmak istiyordu"

53 Arif Damar

Konur Ertop

"Toplumsalcı dünya görüşünden, gerçekçi sanat anlayışından vazgeçmeden çağcıl bir şiir yazma başarısını gösterdi." - Memet Fuat

56 Kalın çizgilerle edebiyatımızın dün

Hüseyin Cevahir

"Gücünün yetmediğiyle alay etmektedir Garip'çilerin şiiri"

Annapolis

Türkiye büyük devlet! Perez (İsrail) ve Abbas'ı (Filistin'in azınlıkta yarısı) Ankara'da buluşturdu ya! Ama Filistin halkı Abbas'ın değil, Hamas'ın peşinde...

Bu böyle oldukça ne çıkar Annapolis'lerden?

Bu yol zorlanırsa iki Filistin çıkacak, bu da İsrail'in ekmeğine yağ sürmekle kalmayacak, Amerika'nın tam istediği şey olacak.

Tayyip Erdoğan'ın partisi ve hükümeti ve arkasındaki sermaye desteği de şu sıra, yine, özellikle İsrail'e yararlı olmakta yarar görüyor.

İsrail'e yararlı olmakta yarar görmek Filistin halkı kadar bu ülkenin halkına da yararlı olmakta yarar görmemektir. Öyle değilse ne olduğunu birileri bize söylese de bilsek!

Sarkozy nedir?

Fransa'dır! De Gaulle de, Mitterand da Fransa idiler. De Gaulle, kendisini yerden yere vurarak eleştiren Sartre için, "Ona dokunmayın, o Fransa'dır!" demişti.

Demek ki şimdi Fransa farklı. Sarkozy ayağa düşmüşse... Fransa hem Avrupa'da, hem de dünyada ayağa düştüğü içindir.

Fransa, nicedir harcıyıp tükettiği itibarını en zor gününde komünistleriyle kurtarmıştı. Şimdi Fransa'yı düştüğü yerden (Sarkozy gibilerinin elinden) kim, nasıl kurtaracak?

YAYIN KURULU: Ali Rıza Tura, Cahit Mete, Can Kayabal, Hüseyin Hasançebi, Kaan Toker, Mehmet Özgen, Tektaş Ağaoğlu, Zekiye Arıkel

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Can Kayabal. **İrtibat Adresi:** Moda Cad. No:6/57 Kadıköy-İST. **Tel:** (0216) 338 23 04, **Faks:** (0212) 245 48 13 **Posta Çeki Hesap No:** 1052647-Züleyha Yıldız Grafik: Kızılçık **e-posta:** kızılçik2004@yahoo.com **Basım:** Engin Yayıncılık

Kült adam!

Yere göğe koyamadılar. Ölmesini beklerlermiş gibi...İyi huylu tevazu sahibi hânedan çocuğuydu. Siyasi liderler arasında gemileri yük garantili, en zengini. Sivas faciasında devleti yönetiyordu. Demokrattı. Böyle bir ülkede olunamayacak kadar.

Sokakta, halkın içinde tebdilsiz ve tedbirsiz gezmesi dillerden düşmedi. Çarpanı da, bölene de kendinden ibaret bir adamın babası yerine -halk bu, yutar- onun da enayi yerine konması: siyasi hayatının özeti...

Şimşir

"Ben seçilir seçilmez ilk arayan ve tebrik eden Başkan Bush oldu. Hattâ Sn.Sezer'i geçirdikten 2-3 dakika sonra konuştuk. Davet etti, 2008 başına planlandı." (Türkiye Cumhuriyeti Devleti Cumhurbaşkanı, *Hürriyet*, 8 Ocak 2008)

Dikkat, okuma saati!

Trabzon valisi, "Memurlar okuyacak!" genelgesi çıkardı. Her gün aynı saatte başlanarak, yarım saat...

Vahim olanı, valinin ve yaptığıının göklere çıkarılmasıydı. Medya'da övgüler, ben nasıl akıl edemedim diye diğer valilerde kıskanmalar...

Az sayıda "okuyan"ın kasıkları çatlasa da, halk okumak nedir bilmez zaten, devletin ve milletin okumaktan ne anladığı ortada:

"Oku!"

KIZILCIK

Türkiye "gerildi!"

İslamcılar ve ırkçılar ve liberaller ve akli erenler ve emeyenler hep birlikte "özgürlük" istediler. Türbanı üniversitelere soktular. Laikler hayret ettiler. "Bu ne cüret!" dediler. "Yeni bir peygamber mi geldi?" diye soranlar oldu. Türkiye'nin gerilmesinden korkuldu.

Türkiye tuhaf bir ülke. Başbakan çıkıyor, üniversite rektörlerine ve herkese çıkıyor. Türban, laiklik filan sizin ne üzerinize vazife? Bırakın onu Diyanet İşleri Başkanlığı konuşsun. Siz haddinizi aşmayın..!

İyi mi?

Türbandan, Allaktan, bayraktan, Kürtten, vb, geriliyor da bu ülke, asıl gerilmesi gereken yerden hiç gerilmiyor. Ya da öyle sanılıyor. Kürt, türban, Allah, bayrak, aslında Türkiye'nin gerginliği bunlarla örtündürülmek ve örtülmek istendiği için her biri ayrı ayrı gerginliğin nedeni gibi görünüyor.

Türkiye'nin gerçek gerginliğinin yaşayan tarafları bir yanda emektir, öbür yanda sermaye. Bu gerçek, tartışmanın her iki tarafınca da bir türlü görülemediği için hiç ağıza da alınmıyor diye gerçeğin ta kendisi olmaktan çıkmıyor. Gerginliğin tarafları sınıf mücadelesini simgeler üzerinden veriyorlar. Tabii bu da gerçek bir sınıf mücadelesi olamıyor, gerçekliği olan sonuçlar doğurmuyor.

Şaşılacak bir yanı yok bunun. Her toplumun hayatında olmuştur ve olur. Bu gibi durumlarda Allahsızlar dindar, dindarlar banker, işçiler imam olur. Sınırları keskin belirli kavramlar birbirini döller ve piçleşirler.

Bu öğütücü, yıpratıcı, öldürücü, yamultucu durumdan nasıl çıkılır?

"Somut durumun somut tahlili" ile.

Bu yeterli cevap değil elbette. Daha çoğu gerekir. Daha çoğuna da yine somut durumun somut tahlili ile gidilir. Şu kadarı herkesçe biliniyor ve bugünkü siyasal ve moral gerginliğin kaynağı da bu olmalı: Böylesi durumlardan "toplum"la veya "birey"lerle çıkılmaz. "Sınıf"larla çıkılır. Gerginliğin asıl kaynağından soyutlamayla uzaklaşarak değil, somutlamayla gerginliğin çok yakınına, kaynağına inilerek çıkılır.

Türkiye'nin bugünkü, derindeki, örtülü gerginliğini "örtü" üzerinden sürdürmenin sınırına gelinmiştir. Türkiye incelendiği yerden kırılacaktır. Türkiye'nin incelen yerlerinden biri Kürt meselesidir, görünüyor. Diğer sınıf meselesidir, görünmesin diye her şey yapıyor, her mel'anet, alçaklık mübah sayılıyor, ama seziliyor.

"Nerden incelmisse, ordan kırılınsın" demek olmaz. Kırılırsa sen kaybedersin, kırarsan sen kazanırsın. Bu iş öyle Tayyip Erdoğan işi "kazan-kazan", yani "Sen kazan, ben de kazanırım. Ben kazanırsam sen de kazanmış olursun"la çözülecek iş değil.

Kazanmazsan kaybedeceksin!

Kuru Gürültü

Türkiye'de siyasî analiz kapasitesi uzun süredir "ordu" ile "AKP" arasındaki çatışma varsayımını aşamadı, siyaset bu noktaya hapsoldü. Bunun kuru gürültü olduğu ve esas olarak sermaye birikimini kolaylaştırmaya yaradığı giderek açıklık kazanıyor.

Neymiş ordu ile hükümet arasındaki görüş veya yaklaşım farklılıkları ya da zıtlasma noktaları? Ordu laik cumhuriyeti savunuyor, AKP ise laik cumhuriyeti bir "ılımlı İslam cumhuriyeti"ne dönüştürmek istiyor diyorlar. Gül'ün cumhurbaşkanı yapılmak istenmesi hükümetin, istenmemesi TSK'nın pozisyonunu ifade ediyormuş!

22 Temmuz seçiminden önce politikleşmiş toplumda bu zıtlasma üzerinden derin bir kutuplaşma yaşandı. Gerilim seçim sonuçlarına AKP lehine yansıdı. Söz konusu zıtlaşmanın aslı faslı olmadığını, sırf kuru gürültü olduğunu biz hep söyledik, açıkladık öyle olduğu şimdi ayan beyan anlaşıldı.

Ordu ile AKP'nin ters düştükleri varsayılan ikinci nokta Kürt meselesiydi. Ordu PKK'nin silahlı bitirilmesini, hatta bu amaçla ABD'ye rağmen Kuzey Irak'a operasyon yapılmasını savunurken, AKP ve hükümet bu konuda "sağduyu" çizgisini temsil ediyor, Kürt meselesinde "siyasî çözüm"e yakın duruyor deniliyordu. Bu yüzden kendini bu varsayıma inandıranlar seçimde orduya (CHP-MHP) karşı AKP (ABD)'ye oy verdiler, Kürtlerin de yarısı bunu yaptı, ama bunun da kuru gürültü olduğu anlaşıldı.

AKP ile ordu arasında var olduğu varsayılan üçüncü uzlaşmazlık noktası, "Laik Cumhuriyet" ve "Kürt Meselesi"nde Hükümetin ABD günüdümüne girdiği, Türk ordusunun bu bağlamda hükümete, dolayısıyla ABD'ye karşı bir tutum ve siyaseti benimsediğiyle ilgiliydi. Bu yanılmanın da meyvesini AKP ile ABD yedi. Ordu ile AKP arasında zıtlasma olacak da o arada sermayenin (TÜSİAD) burnu bu kokuyu almayacak... Olabilir mi? TÜSİAD mı AKP'ye destek olmak için Türk ordusuna ve şahlanan ulus-devlet ruhuna karşı çıkacak, bindiği dalı kesecek? AKP, İslamı özgürleştirecekmiş ama ordu izin vermiyormuş! Safsatanın daniskası. AKP'nin klasik sağ seçmeni çekmesine ve konsolide etmesine hizmet ediyor.

AKP Kürt meselesini siyaset alanına çekip yumuşatacak ve bir uzlaşma çemberi içine alacak ama ordu izin vermiyor! Bu da "uyanık" Türk liberallerin ve yılanı sarılan çaresiz Kürtlerin oyunu AKP'ye yöneltiyor. Siyaset hâlâ burada,

buradan çıkamıyor.

Şimdi durum ne? Ordu-AKP elele.

Kim kazandı? AKP kazandı. Ordu kazandı. TÜSİAD kazandı. Bir de tabii, hayali bir Ordu-AKP ve Ordu ABD zıtlaşmasına bel bağlamış olan "ulusalcı"lar kazandı. Bütün bunlar kazandığı ve kazananlar bunlar olduğu için ABD kazandı.

Bu açmazdan hangi akılla çıkılır? Bütün dünyada ekonomi ve siyaset ilişkilerini istisnasız ABD mi belirliyor? Bu, en tekil olguları bile açıkladığı sanılan

bir varsayım. Dışına çıkanların, hayat hakkı olmayacağı söyleniyor. Direnenler var ama, yok değil. Lübnan'da, Irak'ta, Afganistan'da, Pakistan'da, İran'da, şurda burda direniyorlar. Türkiye'de direnen yok. Çünkü Türkiye'nin başı, islamcı-liberal-ulusalcı- solcu, vb. aynı kaba işeyenlerle bağlanmış, Türkiye her şeyi ve herkesi ile ABD'nin kumpasına sıkışmıştır. Onun itelediği vadiye doğru yürümektedir. Bu yoldan çıkmak veya sapmak direnenlerin yanına savrulmak gibi algılanmaktadır. Felâkete kucak açacak bir büyük ahmaklık sayılmaktadır. Direnme fikri büyük bir korku kaynağı olmuştur. Korku kurumsallaşmıştır. O kadar ki, salt bu korkuya karşı savaşmak bile bir sınıf mücadelesi sorunu olmuştur.

Türkiye'yi bugün içinde bulunduğu duruma sokan, hemen her kesimi yanıltan ve şaşırtan, AKP ile ordu arasında bir hadise varmış varsayımının sürgit devam ediyor olması, söz konusu korkunun emekçiler dahil toplumun bütün sınıflarının üstüne çullanmış olması, buna alternatif bir siyasetin bugünden yarına değil, bugünden otuz yıl sonrasına bile gözüküyor gibi görünmesi nedeniyledir. Sermaye için her şey iyiye gidiyor. TV'lerde ordu Kandil'i bombalarken, hükümet de sosyal güvenlik haklarına karşı radikal bir saldırı başlattı. Başka zaman olsa, ateşle oynamak olurdu bu. Ateş mates yok. Türkiye'de sınıf ateşi diye bir şey kalmadı. Sermayenin yolu, siyaseti -bugün AKP, yarın ola ki bir başkası ile- Türkiye'nin tartışılmaz yolu, siyaseti oldu. Bunun alternatifi sahiden yok mu? Var. Var ama o alternatif emekçiler deneylerinden (yani yaşadıklarında) öğreneceklerini öğrenmekte geç kaldıklarını kavradıklarında çıkar ortaya. Onlar harekete geçmedikçe, hiç bir şey olmaz. Bugünün büyülenmiş, basireti bağlanmış emekçisinin harekete geçmesi için, kendi acil, somut çıkarımı sözde toplum çıkarı -"gelecek", "memleket", "vatan millet"!- uğruna tırpanlanıp ayaklar altına alınmasına karşı ayağa kalkma iradesini göstermesine ihtiyaç var.

Aleviler

A KP 22 Temmuz'da Kürtleri bölerek "Türk", şimdi de Alevileri bölerek "sünnî Türk partisi" olmaktan çıkacağını umuyor. İşin esası nedir? Türkiye'de sınıf, din, etnisite veya mezhep esasına dayalı siyasi parti kurma yasağı vardır, fakat sadece Kürtlere ve Alevilere uygulanmaktadır. Sünnîlere ve Türklere işlemez. Kürtler bu yasağı, komünistlerin eskiden yaptıklarını yaparak deldiler.

Alevilere yasak, Kenan Evren'in 1982'de parti kurmak serbestleşirken onlara (A. Haydar Veziroğlu), "Gidin Halkçı Parti veya SODEP içinde siyaset yapın," demesiyle konuldu. Aleviler öyle yaptılar, hattâ bu yasağı sevdiler de. SODEP, sonra SHP, büyük kentlerde ve özellikle varoşlarda neredeyse bir Alevi partisi oldu. Beş yıllık SHP yerel iktidarında belediye rantları ekseninde hızla sınıfsallaştılar, bir bölümü bayağı zenginleşti. Baykal o siyasi geleneği kendinde birleştirdi Aleviler etkinliklerini yitirdiler, rant paylaşımının dışına düştüler.

Bilinir ki Aleviler geniş ölçüde sol parti ve akımlara ilgi göstermişlerdir. On binlerce sol-sosyalist Alevi kadro vardı. Sosyalizm 90'larda yıkılınca durum değişti. Alevi sol kadroların çoğu, "Alevicilik" yapmaya başladılar. Sol kadrolarda bu gibi eğilimler Türkiye'ye de mahsus kalmadı. Hindistan'da pek çok komünist sosyalizmde varolan idealin Budizm'de de bulunduğunu düşündü. Ortadoğu'da Arap dünyasında sol-sosyalist kadrolar, İran, Lübnan ve Filistin örneğinde de olduğu gibi, İslamî akımların içine girdiler. Marksizmin yerine, siyaset yapmaya daha elverişli olduğunu düşünerek dine meyleden solcular bu yeni konumlarında etkinlik kurmada gecikmediler. Gerçi Alevilerin içe dönüşleri "kendi kültürleri"ne dönüşleri olarak anlaşıldı ama, ötekilerde de farklı değildi. Dönüş İslam Kültürü'neydi.

Türkiye'de doksanlı yıllardan itibaren Alevi örgütlenmeleri çoğaldı ve güçlendi. SHP ve CHP'de etkinliği kırılanların ilgisi kendi kültürlerine yoğunlaştı. Sivas katliamı sonrasında bu örgütlenmeler savunma refleksine dönüşerek derinleşti. Sünnî İslamcı hareketin politik yükselişi Alevileri daha bir kendi içine döndürdü. 28 Şubat'ta biraz nefes aldılar ama korkuları sürdü. AKP iktidara gelince, Alevilerin korkusu daha da arttı. CHP de Alevilerin artan, "Laiklik elden gidiyor!" korkusunu işleyerek onları yanında tutma gayreti içine girdi.

AKP 22 Temmuz'da, güya Özal'a özenerek, sol-

dan (Ertuğrul Günay) ve Alevilerden (Reha Çamuroğlu), kendisine tek bir oy bile getirmeyeceğini bildiği halde, heveslisi olduğu "merkez" meşrûiyeti"ni simgesel olarak kazanmak için, listesine isimler aldı.

Ama bu isimler "çürük". Alevilere de en çürük halkadan çengel atmaya çalışıyor. Reha Çamuroğlu'nun geçmişini herkes biliyor. Gençliğinde solcu imiş, Troçkist olmuş, anarşist olmuş, daha sonra Alevicilik yapmış, ardından DP'li, DYP'li, ÖDP'li vesaire olmuş. Girip çıkmadığı delik

kalmamış. En sonunda AKP'ye girip milletvekili olmuş, şimdi de Alevileri AKP'ye taşı-yacakmış! Tutar mı? Hayır. Rant paylaşımının dışına itilen Alevilerin bir kısmı AKP ile ilişkiye geç-meye zaten hevesli. Bunlar küçük ihale Alevileridir, başka türlü nasıl varolacaklar? Alevilerin geniş kitlesi ise AKP'ye yüz vermedi, vermiyor. Ayrıca Aleviler AB nezdinde de etkili politika yapabiliyorlar. Avrupa'ya Türkiye'de, Kürt meselesine benzer bir Alevi meselesi olduğunu hissettiriyorlar. Bu sorun AB tarafından sık sık hükümetin önüne konuluyor. O da Alevilere "Cemevi" sadakası vererek "iyi niyet"li olduğunu sözde kanıtlamış olacak!

Bir de, tabii, AKP'nin, yüzde elliye yakın oy almış olsa bile karnında yumuşak noktalar var, buralara beklenmedik anda bir ok girebilir. Nitekim az kaldı, 22 Temmuz'dan önce bu zayıf yerlerinden birinden ağır yara alıyordu. Milyonluk "Bayrak mitingleri" aslında Alevi mitingleriydi. İslamcı politik yükselişten korku, Alevileri bu vesileyle devletin ve bir kere daha CHP'nin kucağına itmişti. AKP'nin yerinde kim olsa, bu gelişmeden korkardı. AKP sendeledi ama TUSİAD sayesinde toparlandı ve bu vartayı atlattı.

Her iktidar gibi AKP de, karşısında "Kürtler", "Aleviler", "İşçiler", vb. gibi, muhalefet blokları bulunsun istemez. Alevileri ilk hamlesinde ikna edemedi ama ikna olmaya hazır kesimlerini yakaladı. Buradan girip Alevileri yanına çekemese bile ne kadarını tarafsız kılabilir? Göreceğiz. Zaten "Alevilik" de böyle bir şeydir. "Kürt" ya da "İşçi" gibi, uğruna direnilen şeyi anlamlandıracak bir özelliği yoktur.

Ama biz Alevilerin, rant paylaşımından pay alma istekleri de dahil bütün taleplerini "**Kızılçık**" olarak destekliyoruz. Yeter ki yaptıkları, özgürleşmelerine yarasın!

Devlet Meselesi

“Yok kanun. Yap kanun!” –
Enver Paşa.

“Bu özdeyiş”in günümüzde “çağın ruhu”yla uyumlu olmadığını düşünenler yanılırlar, yanıldıklarını da bilmezler. Ne ki işin ilginç yanı bu değil. Sözde jakoben İttihatçı zihniyete alternatif diye öne sürülüp ardına destek yığılan AKP olgusunun iç yüzünü bir kez daha sergilediği için ilginç.

Despotik ve tutucu Merkez (devlet) karşısında mazlum ve değişimci Çevre’nin (“halkımız”) temsilcisi ve fedaisi ilan edilen AKP ricalinin ibreti âlem yönetim anlayışı... 1912 Osmanlı Meclis-i Mebusan seçimi İttihatçıların “sopalı seçim”i diye ünlenmişti. 2007 TBMM seçimi AKP’lilerin (millî görüşçüler demekte ne mahsur var?) “kömür çuvalı seçimi” diye şimdiden tarihe mal oldu!

Değişen bir şey mi var?

Varsa ne?

Merkez bankası Ankara’dan İstanbul’a taşınısın mı, taşınmasın mı? Bizim ilgi alanımıza girmiyor. (Hâmiş: TV’de haftanın dört akşamının Hacı Ecvet’i M.Barlas şakayla karışık pekâlâ ciddiyetle “Niye Diyarbakır’a taşınmasın?” dedi. Bundan kim ne anladı bilemeyiz ama biz –her zamanki fesat aklımızla– anlayacağımızı anladık ve Türk devletinin en şedit bir emekli generalinin dahi aklına gelmeyecek bir şovenizmin harikası önerinin mümâi leyhin ağzından işitilmesine doğrusu şaşmadık.) Hâmiş bu kadar.

Ama başbakanın sergilediği “Yok kanun. Yap kanun” zihniyeti fazlasıyla ilgi alanımız içinde. Bu kafayla karşı karşıya olunmasaydı ne iyi olurdu herkes için ve de ülke, toplum ve insanlık için diye değil de, bu kafadan bu tür temennilerle kurtulmanın mümkünü olamayacağına göre ne yapılması ve nasıl yapılması gerektiğinin bir kez daha bu münasebetle gündemimize girmesinde âcil yarar gördüğümüz için.

Kafaları ve yürekleri her fırsatta Tayyip Bey ve takımının dediklerine ve yaptıklarına basan belli bir allâmeler güruhuna bakılırsa bu ülkede ille de ele alınıp âcilen çözülmesi şart olan bir devlet meselesi var. Devlet meselesi deyince hemen ve her şeyden önce kadın başı örtülsün, örtülmesin kavgası gündemi işgal ediyor. Üniversitede okumak isteyen genç kızın başının örtüsü herkesi en başta meşgul eden devlet meselesi oldu çıktı. Ne yapmalı ki genç kızlarımız üniversitede okuma hakkından yoksun

kalmama adına dinî inançlarının hiç değilse bir tek gereğini yerine getirebilsinler?

Yok kanun. Yap kanun!

İstanbul’da Tuzla tersanesinde her ay ortalama 8-10 işçi “kaza” yoluna ölüyor, ya da ömür boyu sakat kalıyor. Bunu önlemek için var mı kanun? Var! Var da, kim dinliyor kanunu? Dinletmek için, “Yok kanun. Yap kanun!” diyen var mı, peki? Bazen yapacakları tutuyor da, onu da yürürlüğe sokup uygulatmayı üç beş yıl erteledik diyerek nisyana terkediyorlar. Kim? Mazlum Çevre’nin despot Merkez ile cebelleşen fedailer!

Unakıtanlar, şunlar bunlar... Despot mespot, artık Merkez’de biziz onunla cebelleşenler de. Var mı bir diyeceğiniz! diye kabadayılık taslayanlar...

İşinin hayat memnat meselesi devletin meselesi mi? Tuzla tersanesinde çalışan işçi yaşıyormuş, ölmüş, neden, nasıl ölmüş, devleti ne ilgilendirir? Tuzla tersanesinin yıllık ekonomik büyümeye katkısı ne? İhracatta kaç milyon dolarlık yeri var? Hazineye ne kadar vergi geliri sağlar? Alınan/alınacak onca dış borca teminatın ne kadarını karşılamaya yarar? Türkiye’yi şurdan alıp şuraya götürmekteki payı nedir... Tersane, üç, beş, on işçisi de eksilse yine tersanedir. Ölen ölür, ölmeyenler bizimdir! Bu bir.

İkincisi: Halkımızın Merkez Bankası’nın İstanbul’da yeri yöresi çoktan belirlenmiş bir muhite taşınmasına karar vermiş olan fedailerinin en baştan başlayarak tümünün İstanbul’un yeniden imarı ve “kentsel dönüşümü”ne ya da yoktan yeniden var edilmesine canla başla katkı yapan ve daha da yapmak isteyen kaç inşaat şirketinde sermaye ortağı olduklarını bileneğiniz var mı? Neyi ne kadar biliyorsunuz? Bilmek istiyormusunuz? Bileceksiniz de ne olacak?

“Kısa çöp uzun çöpten hakkın alacak!” Uzun çöpten “kısa çöp hakkını” değil, *uzun* çöp hakkını, yani “hak” ne ise tümünü AKP’liler kendileri alacaklar. AKP budur.

Merkez Bankası İstanbul’a ya taşınacak ya taşınacakmış! Yok mu kanun? Yap kanun!... M.Bankası başkanı olacak zat (eşinin başı boşu boşuna örtülü değil!) Ankara’dan taşınmaya karşıymış, istemiyormuş. Niye istifa ederim demiymiş? Başkan olmaya cesareti var da olmamaya niye yok?

Yoktur.

Öleni gidene ölür gider, kalanlar... kimindir?

Ne tipi?

Cumhuriyet tarihinin en büyük iki mahkûm katliamı, F Tipi'ne direnişten doğdu. Mahkûmlar "yalnızlığa" direnmekte yalnız kaldıkları için yakıldılar, vuruldular, zehirlenerek öldürüldüler.

"Açlık grevi"nden başka ellerinde silah yoktu; kendi silahlarıyla, bir kaç yüz daha katledildiler.

Mahkûm çığlıklarına dayanamayan aydınlar o dönemde ses vermişlerdi, sonra sustular hâlâ susuyorlar.

F Tipi, içinde devlet zulmü ile, devam ediyor. Kim dönüp de bakıyor? Gerekçe, herhalde, "Ne olup bittiğini bilemiyoruz" olmalı. Bilip susmak, kabul edilebilir bir korkaklık kusurudur; bilemediği için susmak, düpedüz suçtur!

Cinayet değilse ne?

Tuzla Tersanesi'nde işçiler, başlarına demir düştü, peşpeşe öldü(rül)ler. Bir yerde ve her yerde her gün oluyor. Vinç devrildi, işçi öldü... Kazan patladı, işçi öldü... Cezası mı? Brüt 3 sene hapis! O da kime? Elbette işi işini ucuza getirmek olan patrona değil, Koç'a, Sabancı'ya değil. Kendisi de bir işçi olan şantiye mühendisine!

Dehşet verici olanı, iş kazalarının olağan, sanki doğal afetmiş gibi kaçınılamaz, "normal"den bir şey sayılması. Oysa bu, kan dâvası mertebesinde bir "sınıf dâvası"dır. Eksik olan, dâvayı mahkeme kapısında terketmeden güdecek olan sendikadır, işçidir. İşçi ölüme var, ölüme karşı mücadeleye yok! Niye yok?

Hrant Dink'ler katledildiğinde haklı olarak kıyameti koparanların çoğu işçinin "kaza" da ölmesini ya hiç duymuyor ya da gelişip kalkınmamızın yan zaiyatı saymadan edemiyor da ondan!

İşçinin "hak"lanması

Güle oynaya karşıladığımız AB'ye paralel "Türk Reformları"nın her biriyle işçi ve emekli hakları tek tek geri alınıyor, toplumda tıss yok.

Sonuncusu, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu: İşçi ek para ödemedi sağlığı hizmeti alamayacak. Doğuran kadın 58 YTL yardım alacak, o kadar (kaç şişe süt parası eder?) Çalışan kadının dul aylığı yüzde 25 eksilecek. Ağır işlerde yıpranma payı emeklilik süresine sayılmayacak. Geçici işgöremezlik parası %10 gibi azalacak.

Niye?

Eskiden "kötü örnek" sayılan sosyalizm vardı, artık yok, kapitalizm o zaman istemeyerek verdiklerini şimdi geri alıyor diyenler var mı, siz onu söyleyin.

Çüşş!.. dememek için, insaf! demek lâzım. Bu haklar için her yerde işçiler az mı ter ve kan döktiler? Geri vermemek için direnen var mı?

Niye yok?

Anti-metro

"İstanbul'un trafik sorununun çözümü için tek çare Metro!" diyorlar.

Çözüm mü? Ne zaman?

Taksim - 4 Levent arasında 6-7 km. metronun yapımı nerdiyse on yıl aldı. Taksim-Aksaray arası, yine on yıla yakın bir zaman geçti, hâlâ askıda!

Bu iş uzun sürer. Çok uzun...

On üç milyon nüfuslu şehre -yakında ne kadar olacak?- Çekmeceler'den Pendiğe, Kazlıçeşme'den Zekeriyaköy'e batı-doğu ve güney-kuzey aksları boyunca kaç hat, kaç durak gerekir? Hepsi, iç tefrişatı ve çevre düzenlenmesiyle, peyderpey, kaç yılda tamamlanır? (Kimi yerde, "Buraya bu kadar, böyleli yeter!" demeden.)

Yüz yıl sürer! Burası İstanbul. Üstelik, bir de Türkiye. Onca zaman, onca mâliyet, İstanbullu'ya onca zahmet!

Zaman?

Hayatı önemi var. İstanbul'da insanlar yaşıyor. Yüz yıl sonrasının "İstanbul"u uğruna kendilerini feda etmeye gelmiş/getirilmiş "birileri" değil!

Kağıt üstünde çözüm çözüm değildir.

Mâliyeti ve zahmeti de ilerde konuşacağız... Tabii, bunca zamanı, mâliyeti ve zahmeti pekâlâ aradan çıkaracak bir başka çözümü de.

"İllâ da Metro!"nun alternatifi yok değil.

Pekâlâ raylı sistem! (Birkaç yıl öncesine kadar telaffuz bile edilmiyordu, şimdilerde azbuçuk da olsa konuşuluyor.)

Evet, raylı sistem, hemen bugünden! Çok daha az mâliyetle. Asgari zahmetle...

Hâmiş: Raylı sistem üzerine konuşulduğu görülünce hemen "metrobüs" dedikleri bir alâmete sarıldılar. Petrol, lâstik, yedek parça, ihale ve bir de üstüne devletin vergi (KDV,ÖTV...) mafyası!

Partizanca

Necmettin Erbakan, partisine devlet yardımını partizanca kullandığı için mahkûm. Şahsi malvarlığı da, tıpkı siyaseti gibi, bugün haciz altında.

Ne yapsaydı Erbakan? Parti kasasındaki parayı, partisini devlet kapattı diye, devlete mi kaptırsaydı? Parti parasına partizanca tasarruf edilmiyorsa o partiye parti denilmez. Siyaset müsamere değildir. Erbakan bugün "hırsız" muamelesi görüyor. Peki, ya Abdullah Gül ve Tayyip Erdoğan beyler? Onlar bugün devletin tepesindeler. Onlar ne oluyor? Bu ne iştir? Yargı işi mi, siyaset işi mi?

Neyin siyaseti?

Nükleer

Türkiye, nükleer enerjiye mecbur kalacak en son ülkelerdendir. Mevcut kapasitesini modernleştirse, kullanımda biraz titizlik gösterse sıkıntı olmaya-
cağını bilim söylüyor, herkes görüyor.

Niye öyleyse illâ nükleer santral?

İllâ nükleer santral, çünkü bunun lobisi var, pazarlama sistematigi var, ilk proje hazırlığından bitimine kadar bin bir kademede her "iş"ten avantaj/avantajlı tatlı kazanç var... Uluslararası bir mafya!

Karar verici siyaseti satınalarak gerçekleştiriyor işini. Direnç gösteren bir muhalefet de yok.

İş başa düşmüştür ve iş işten geçmemiştir.

Direnilse önlenir.

Nükleer santral nereye kurulacaksa, ora halkı ayağa kalkıp direnmeli. Canını seven direnmeli. Başka yörelerden de benim diyen kim varsa imdada koşmalı. Sorun herkesin sorunudur. Akli olan direnmeli. Ölümünden öte köy yok. Karşı olan herkes teşebbüs edene korku salmalı, yolları etten duvar yapmalı.

Gücü gücü yetene... "Yaptırmıyorum!" dersin yap-tırmazsın. "Yap da görelim!" de, bak yapabiliyor mu?

Mahsusa

Hirant Dink, Malatya misyoner cinayetleri, Rahip Santoro (Trabzon) cinayeti ve benzerleri... Arkasında bir "el" var ama kimin? Herkes biliyor, kimse "bilemiyor". Yargı da öyle. Koruma mekanizması otomatik işliyor. Veli Küçük, Kerinçsiz, vb... Bunlar, hücre sistemiyle çalışan "mahsus" gruplar. Türk Gladyosu'nun görünür etekleri.

Suçu da övüyorlar, suçluyu da. Yargıçlar bilmiyor mu işin içyüzünü? Pekalâ biliyorlar, ama salıveriyorlar. Bazen, ayıp olmasın diye önce ceza yazıp sonra indirim üstüne indirimle gene salıveriyorlar. Hep salıveriyorlar!

Demokratikleşiyoruz. Kıymızı bile liberalizmle siler olduk, ı-ih, o ("mahsusa") yerli yerinde. Devletin geleneğinde var, sivil toplumun dokusuna işlemiş. Emekli kaç subayın izi holdinglerden geçerek, "arka tarafa" gidiyor, biliyor musunuz?

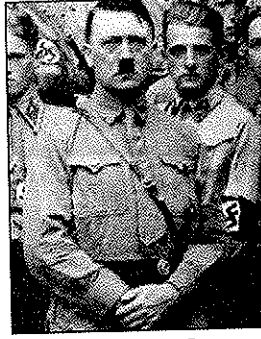
Onlar ve onlar

Bu "türban" meselesi düpedüz "bizler ve sizler" meselesidir. Yani çıkar meselesidir. Yani, adıyla sınıyla, sınıf meselesidir!

Üniversiteye illâ türbanımla gireceğim diye tutturan genç kadında illâ da şeriat özlemi aramayın. Laik cumhuriyeti ölürüz de yıktırınayız diyen Atatürkçü kadınların da ceberrut devlet özlemiyle yandıklarını vehmetmeyin.

"Bizler ve sizler" kavgası dün birilerini zengin etmişti, bugün başkalarını zengin ediyor.

Bu nasıl oluyor, ona bakın!

Hitler sendromu

"Benim bu harekâtı aldığım en büyük keyif, Türkiye'nin Ortadoğu'da **en büyük güç** (vurgu hazrete ait) olduğunu yedi düvele duyurmasıdır." (C.Ülsever, *Hürriyet*, 18 Aralık 2007.)

Bir "insan" niçin böyle bir şeyden keyif alır?

Kurcalayın, altından koskoca bir cumhuriyet çıkar..!

Sulukule

İstanbul'da konut açığı yok (resmî bilgi). Peki, inşaat sektörünün son üç yılda fırlaması niçin? İstanbul'da lüks konut açığı var (resmî bilgi)! İstanbul'da gökdelen, plaza, kongre merkezi, vb. ve ayrıca lüks konut yapılacak arazi yok. Ama bunlar yapılacak! ve İstanbul'a yapılacak!!

Sorun: Kimin üstüne basılacak?

Elbette kalan son yeşilliğin, tarihî kent dokusunun, kentte olup da kentli sayılmayan milyonlarca yoksulun damına basılacak. Basılıyor. Feryatlar yankılanmadığı için duyulmuyor, duyulsa da duyulmazdan geliniyor.

Sulukule İstanbul'daydı. İstanbul'dandı. İstanbul'un ta kendisiydi. Direniyordu. Beton betona yaslanan kentte boğulanlara "enayiler!" diye göz kırpyordu.

Sulukule, 1500 senedir İstanbul'daydı, yani "biraz" Bizans sayılırdı. O yüzden, kendilerine Fatih'in torunları diyenler şimdi üzerine gidiyorlar. 2000 yıl iki kıtaya aralıksız başkent olmuş bir şehri yıkıp yerle bir etmeyi üzerlerine vazife sayıyorlar.

Beklenen İstanbul depreminin yapacağı bundan fazlası olmayacak...

Türk-İslam sentezi

İslam, dinlerin en aydın, en ileri, akla yakın ve yatkın olanıdır. Tarihte Türkler kadar İslam dünyasını Hristiyan Batı'nın saldırılarına karşı can siparane savunan başka bir kavim yoktur... Bunlar TC resmî devlet ideolojisinin yapıtaşları arasında en baştan beri yer almış mıdır, almamış mıdır?

Halklara, yani "halkımız"a da, din lâzım mı, değil mi? Göğsünü gere gere, "Değil!" diyecek kaç (sayıyla kaç tane) Atatürk Cumhuriyetçisi tanıyorlarsınız? Halklara din lâzımsa, nasıl bir din, ne için lâzım?

Onu da, başkalarının işine yaramasın diye, siz tayin edeceksiniz, öyle mi?

Niçin okuyamıyorlar?

Bu memlekette 14-25 yaş arası 5,5 milyon genç kadın ya evlendirildiği, ya okula gitmekten alıkonulduğu için, ya da yoksulluk nedeniyle okuyamıyor. Okuma yazma bilmeyen kadın sayısı 8,5 milyon. Türban yüzünden üniversiteye gidemeyenlerin oranı %1!

Cinayeti kim gördü?

"Polis uyardı vurdu." (Radikal, 27 Kasım 2007.)
Radikal'in manşeti ne kadar radikal di? Hiç değildi. Polis önce uyarı, sonra vursun demeye getirmiyor muydu? (Böyle demelerinde illâ kasıt olması gerekmez. Zihin alışkanlığı yeter...)

Asıl radikal tavır, o günlerde yeni çıkmaya başlayan Taraf'ınkiydi: "Bugün kim öldürülecek?" (27 Kasım 2007.)

27 Kasım'dan önceye gelen 15-20 gün içinde dört insan polis şiddetiyle can verdi bu ülkede. Haziran sonu ile Aralık başı arasında 34 kişinin daha polis tarafından öldürüldüğü biliniyor. Yıllardanberi, bu gibi olaylara karışan hemen hiç bir polisin ceza görmemiş olduğu da biliniyor. (Memur dokunulmazlığı veya yargıç "hoşgörüsü"... Hangisiyse!)

Bu nedir? "Demokrasi"nin bir "kaza"sı mı, yoksa "gereği" mi? Amerikan askeri Irak'ta, Afganistan'da ikide bir "terörizm"e karşı savaşırken çocuk çocuk sivil ahaliyi kırıp geçirince, buna "iş kazası" ya da "yan zaiyat" diyorlar... Burada, bizdeki polis kurbanlarına ne demeli?

"Demokrasi"nin yan zaiyatı?

İçişleri Bakanı "âkil" ve "mülâyim" olduğu söylenegelen bir zat. Millî Görüş'çünün de hası. Anlayın neyin ne, kimin kim olduğunu...

"Yes men..."

Rahle-i tedristen geçmiş Millî Görüşçülerden olmadığı besbelli herkesin malûmu. E, peki, öyleyse, ne?

Üniversiteler Arası Kurul denilen aslan kafesine niçün gözünü kırpmadan girdi?

Nerden geldiği belli de, nereye gidiyor? Kimlerin fedaisi?

Kendi de biliyor mu?

Siyaset mi, yoksa...

Kadın başı bağlamaya karşı, "Zaten Kuran'da yok öyle bir âyet!" diye gerekçe serdetmek kadının başının bağlanmamasına Kuran'dan icazet aramak değilse nedir? Ne için olursa olsun böyle bir icazete dayalı bir tavır ya da metotla laik kazanımlar -oldukları kadarıyla dahi- savunulamaz. Laik olduğu söylenen bir toplumda bu tavırla ve bu metotla Kuran'ı (dini) temel belirleyici katına çıkarırsınız. İsteseniz de, istemeseniz de çıkarırsınız!

Yıllardır süregiden siyasî bir sorun söz konusu. Sorunun çözümü de, kim ne derse desin, önüyle arkasıyla siyasî olacaktır. Siyasî tartışmayı akademik ilâhiyat tartışmasına indirgemek, bizatihi, dini siyasete alet etmektir. En azından, böyle yapanların değirmenine su taşımaktır.

Non Pasaran!

1. Üniversiteye girip okumak isteyen genç kadın ne yaptığını, yapacağını bilecek, en azından bileceği varsayılacak yaştadır. Başına bağlayacağı bez onu, yalnız onu alâkadar eder... Yeniden kazandığı okuma özgürlüğü -eğer bu iş olarsa- bizden ona helâl olsun!

Ne ki gerekçeye dikkat!

"Dini itikat ya da hayat tarzı gereğidir" diyerekten fakülte koridorlarında türbanla boy göstermesi hoş görülemez. "Türban" ya da baş örtme özgürlüğünün gerekçesi, kendi inancı ne olursa olsun, "inancımın gereği" olamaz. Yoksa işin sonu önce lise, ortaokul, hattâ ilkököl öğrencilerinin başını bağlamaya kadar gider, sonra da nereye varacağı belli olmaz. İnancın gereği nerede başlar, nerede biter? Buna kim karar verecek? Üniversite eğitimi görmek isteyen başı bağlı kadın mağdur edilmesin... Amenna! Ama kadın saç fetişisti İslamcıların insanları daha çocuk yaştan teslim almalarına geçit yok! demenin bugün zamanıdır, yarın da olacaktır!

2. "Simge"dir, zinhar olmaz diye tuturanlara: Evet, simgeydi de ne simgesi? Niye üniversite binasında simgeydi de üniversiteye çıkan yolda simge olmuyordu? Üniversite içerisinde simgeye itiraz zorunluydu da üniversite dışında neden değildi?

"Simge" ülkenin dört bucağında yıllardır göğsünü gere gere sokaklarda, alanlarda, her yerde geziyor!

Üniversite kampusuna adım atınca mı aklınız başınıza geliyor? Laiklikse laiklik... Gereğini yapmaya gücünüz de, yüreğiniz de yetmediği için, işinize gelmediği için yani, üniversitede göstermelik "laiklik simgesi" size yetiyordu.. Hâlâ yetiyorsa niçin yetiyor?

Siz nesiniz, Alla'aşkına!

Analarımızın, ninelerimizin, ülkede kadın nüfusunun yüzde yetmişinin başının niçin ve nasıl bağlı olduğunu ve sizin bundan niçin hoşnut olduğunuzu hiç düşünüyor musunuz?

3. Hep söyledik, yine söylüyoruz: dinci siyaset ve ideoloji tarafından esir alınmak istemeyen kim varsa buna karşı aktif kavga vermeli. İşi bu işi de bayrak mitinglerine çevirmek olanların peşine takılmadan nerde kavga varsa kavgaya katılmalı, olmadığı yerde kavga çıkarmalı. "Bunlar her kadının başını bağlayacak, hepimiz mahalle baskısına kurban gideceğiz, eyvah!" demekle olmaz. Korkunun ecele faydası yoktur. Özgürlüğünüz elden gitsin istemiyorsanız, mahfuz mekânlarda 10.Yıl marşları söylemeye filan eylemeyin, omuzu kalabalıklardan medet ummayın ve -en önemlisi- kadın başının bağlanmasına karşı çıkmanın topyekûn özgürlük için mücadelenin -yani sınıf mücadelesinin- bir parçası olduğunu eğer unuttuysanız gelin hatırlayın, hiç bilmeyenlere anlatın.

Türk "Rönesansı"nın – "Aydınlanması"nın– 85 yıl sonra geldiği yer...

"Yurtta sulh, cihanda sulh!" neymiş herkes görsün!

Ölmemeyi seçtiler diye...

AKP'li (eskidenberi Milli Görüşçü/bir zamanlar Erbakan Hocası'nın gözdelelerinden) bir bakan, "kaybolan" 8 er için, "Canlı döndüklerine sevinmedim," dedi mi, demedi mi?

Dedi!

Öyle diyerek o da kendisinden beklenenin de fazlasını dile getirmedi mi? Kayıp sekiz er şimdi – besbelli ölmeyi seçmemiş ya da, daha doğrusu, *ölmemeyi seçmiş* oldukları için – Van mapusunda tutuklu yatıyor, ağır cezada yargılanıyorlar!

Yeni Şafak entellerinin ağzında demokrasi ve özgürlük uğruna "ceberrut Merkez"le cebelleşen "mazlum çevre"nin temsilcilerinden biri bu sayın bakan. Öyle değil mi?

22 Temmuz'da AKP'ye kimi eski/yeni "solcu" taifesi niçin ve ne için oy vermişti de öyle yaptıklarını göğüslerini gere gere ilân etmişlerdi, hatırladınız mı?

Güvendikleri dağlara yağan ne ilk, ne de son kardır bu...

Gri

Yeni anayasa "çalıştay"ı denilen dört duvar arasında, Ankara'da, günümüzün büyük zenginlerinden eski Maocu N.Çolakoglu buyuruyordu (*CNN Türk* teve'si 8 Aralık 2007):

"Biz gri arıyoruz. Bize o lâzım!"

Bittabiî...

Halksız bir anayasa, sizlerle, sizler için bir anayasa gri olur/olacak helbet!

Dozu ihtiyaca ayarlı bir despotizmle karışık, herkese yararı kadar bir parçacık özgürlük... Paranın mutlak iktidarına karşı yurttaş –o da hangisi ise– "serbest şikâyet" hakkı, vesaire...

Gri!

Kuantumcular

Kâinatı ve insanı Tanrı mı yarattı, yoksa bu bir maddi evrim süreci midir? İsteyen istediğine, evrimciler de evrime inansın!

Bunu diyenler ABD'de pek çok, Avrupa'da bir hayli, bizde mebzul miktarda.

Eğitim bakanı – eskiden Doğru Yol'cuydu, her yerin adamı olarak her yolun aynı yere çıktığını bildiğinden olacak – bu dâvanın bayraktarlığına soyunmuş görünüyor.

Bak hele! İki "inanç" yanyana... Bir de barış içinde olsalar bari!

Allah gözünüzü açsın, e mi, "evrimci"ler, sözümüz size! "Evrin teorisi", "teori" değil, bilimin gerçeği olsa da, sizi görünce pes etti zaten. Kuantum şimdilik kaydıyla madde içinde bir "belirsizlik alanı" açtı diye çoğunuz oraya koşmadınız mı? Fırsat çıktı diye kavgadan vazgeçemediniz mi? Bunun Demokritos'tan beri insanlığın en temel kavgası olduğunu, On Dokuzuncu Yüzyıl Avrupası'nın altını üstüne getirdiğini unutmadınız mı?

İster devlet olsun yapan, ister hükümet veya sıradan bir eğitim bakanı, yerde taş mı yok?

Sorumlulukla sorumsuzluk

İstanbul'da maytap imalâthanesi patladı, 100 kişi yaralandı, 22 kişi öldü.

Nasıl?

Niçin?

Maytap imalâtı kanuna, yönetmeliğe bağlı.

Kanunlar, yönetmelikler, vb..., vb... tam bir pervasızlıkla hiç uygulanmamış. Medya haykırdı durdu, bu ne sorumsuzluk diye... Bu kadar sorumsuzluk varsa, *bunun* sorumluları olmalı. Var! Belediye, valilik, işçileri bakanlığı!

Tekrar sorahım: Bu kadar insan öldü. O insanlar nasıl öldüler, niçin öldüler? Onların ölümünden İstanbul Belediye başkanı, İstanbul Valisi, ülkenin İçişleri Bakanı doğrudan sorumlu değilse kim sorumlu? Görevlerini yapmayan, erteleyen, kasten savsaklayan onlar değilse kim?

Evet, kasten savsaklayan!

Bu ülkede insan hayatı, maytap imalâtını zaptı rapt altında tutmanın maliyetinden daha ucuz oldukça bu böyle sürer gider. Anılan görevliler ve onlar gibi daha nicelerinin gözünde insan hayatının değerinin maytap imalatı maliyetini aşması "ülke menfaati"ne aykırıdır çünkü! İnsan hayatı ucuza gitmesin diye maytap fiyatları mı artsın? Kimse maytap satın almasın mı? Maytap üretilmesin, maytap ve maytap malzemesi işçileri hep işsiz mi kalsınlar?!

Türkiye'nin yalnız güvenlikte, demokraside, insan hakları alanında mı "kendine özgü özel koşulları" var? Ekonomik büyümenin, kalkınmanın muasır medeniyet seviyesinin ötesine ulaşmanın yolu da "kendine özgü" koşullardan, yani VAHŞETten geçiyor. İçişleri Bakanı beyfendi, Vali efendi, bay Belediye Başkanı ne yapsın, değil mi, efendim?

Türklerle Kürtler

Ömer Bedri Canatan —

DTP'nin, Kürtlerin taleplerini esnek bir formülle siyasi programına yazmış olması, devlette elbet öfkeyi körüklemiştir ama, konu üzerine düşünüp tartışma merakını da topluma aşılarmıştır. Merak edebilen bir toplumda hâlâ hayat işaretleri var demektir

“Kürt meselesi” Türklerle Kürtler arasındaki bir meseledir. Eski bir meseledir. Evrim geçirmiştir. Evriminin temeli Osmanlı-Türk kapitalizminin evrimidir. Evrimi boyunca azmıştır, sinmiştir, vs. Ama hiç bir zaman bugün olduğu kadar, “baş a belâ” bir mesele olmamıştı. Türk devletini ve siyasetini gerçi her zaman korkutan bir meseleydi ama bugün, araya giren uzun yıllardan sonra Kürt sorunu Türkiye’yi, devleti ve toplumuyla kritik bir noktaya getirmiştir. Denebilir ki, Kürt meselesi, özüne uygun söylenmemiş her sözün boş söz olduğu bir durumdadır.

Buraya gelineceği belliydi veya kaçınılmazdı. Önce gelinen yere bakmak lazım. Türk devlet ve siyaseti Kürt meselesinde kendini bir açmaza sokmuştur. Bu açmaza girilmiş olmasının, Kürtlerle Türklerin tek devlet çerçevesi içinde bir araya geldikleri dönemin koşullarında saklı faktörleri vardır. Kemalist Türk devletinin kuruluşuyla sonuçlanmış o günkü Kürt-Türk müşterek iradesi, kim ne derse desin, bir “çözüm”dü ve Türklerle Kürtlerin müşterek uzun bir yolculuğunun da başlangıcını oluşturmuştu. O gün kurulan o iç denge ve içine oturduğu bölgesel denge ile bugüne kadar gelinebilmiş olmasını tesadüf görmemek gerekir, çünkü bu arada dünyanın ve sayısız ülkenin haritası bir kaç defa değişti, fakat Kemalist Türk Cumhuriyeti’nden bir çakıl taşı bile kopmadı. Her iki toplumun o günkü hâkim sınıfsal güçleri yönünden “ayrılma”nın veya “birlikte olma”nın getirisi götürüsü enine boyuna tartışılmamış değildir. Erzurum ve Sivas kongrelerinin ve Ankara’da oluşan ilk Kemalist hükümetlerin ve döneme damgasını vuran politikaların bu temel yeniden kuruluş tartışması ekseninde şekillendiği bilinmektedir. Demek ki Kürtlerle Türklerin müşterek “Kemalist proje”si eften püften bir proje değildir. Nice fırtınalarda, sallanmış fakat yıkılmamıştır. Bir de yaşadığı 85 yılın “iki dünya bloğu” çimentosu vardı, kendi beşeri temeline hayli yabancı bir üniter devleti ayakta tutabiliyordu. Ama artık bu, Kemalist Türk devleti için referans olmaktan çıkmıştır.

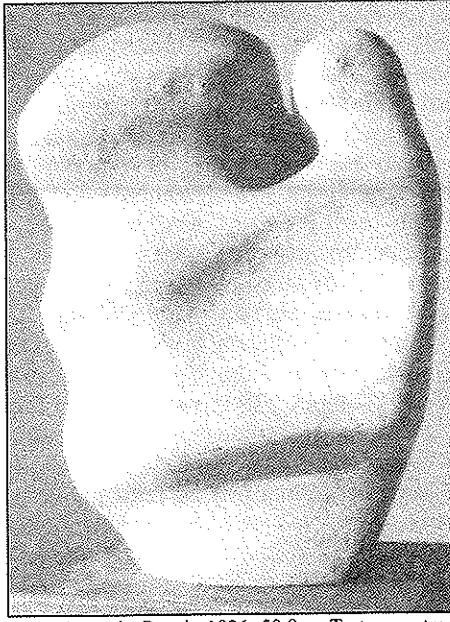
Bugün başka bir Kürt meselesi vardır ve asıl

anlaşılması gereken, budur. Bugünkü Kürt meselesi, altmışlı yetmişli yıllarda yükselen sınıf mücadelelerinin birikimi üzerinden, ama PKK ile birlikte başlamıştır. PKK başlangıçta dar ve içe kapalı sol bir örgütlenme niteliğindedir. İlk genişlemesi, Kürtlerdeki tarihsel sol-sosyalist-komünist birikimi yanına çekmesiyledir. Örgütlenmenin ve siyasi mücadelenin, şiddete ve silaha dayalı olanları dahil, bütün biçimlerini benimsemiştir. PKK’nin bu gün en çok itiraz gören özelliği böyle bir örgüt olmasıdır. Ama burada önemli bir genel vaziyet gözden kaçırılmaktadır. Çünkü o günkü dünyanın, Avrupa’dakiler de dahil, bütün sol-sosya-list-komünist örgütlenmeleri, Kenan Somer’in yerinde benzetmesiyle askerî ve yarı askerî siyasal örgütlenme biçimleridirler ve şiddeti siyasî mücadelenin ayrılmaz bir parçası olarak görmektedirler.

Hatırlayalım. Bu başlangıç ve gelişme döneminde PKK ile Kürt halkını birbirinden ayırmak bütün benzer olaylarda olduğu gibi, elbette mümkündü. PKK ayrılıkçı bir hareketti. Halbuki aynı devlet çerçevesi içinde yaşamakta uzun bir tecrübeye sahip halklar, hayat kendileri için çekilmez hâle gelinceye kadar ayrılmayı istemezler. Türkler ve Kürtler arasındaki ilişkiler seksen beş yıl boyunca böyle olmuştu. PKK’yi dar bir silahlı mücadele örgütü, Kürt toplumunu da ondan ayrı görmek mümkündü. Burada, yani Kürt meselesinin PeKeKe ile birlikte başlayan yeni aşamasında Türk devlet ve siyasetinin ve bu siyasetin ifade ettiği Türk kapitalist sınıf çıkarlarının oynadığı rol önem kazanmıştır. Türk devletin ve tüm siyasetinin PKK ile mücadelesi Kürt halkını canından bezdirmiştir. Bu devlet tutumu “yanlış” değildir, Kemalist Türk devletin değişmez temel tutumudur. PKK olmasa da tek bir Kürt kalkıp, “Ben ayrılmak istiyorum!” dese, Türk devleti onunla mücadeleyi, Kürt halkıyla mücadeleden ayıramaz.

İşte özü bu olan süreç yirmi yıldan fazla sürmüş, Kürt halkının zihinsel yapısında önemli değişiklikler yaratmıştır. PKK bu süreçte, yoksul Kürt köylü hareketi tarzında genişleyerek önemli bir toplumsal taban kazanmıştır. PKK’nin edindiği bu toplumsal

güç siyasal alana da gelmiş, aynı politik çizgiyi savunan Kürt partileri milyonlarca Kürt oyu alarak Kürtlerin nüfus çoğunluğunu oluşturduğu illerde ve ilçelerde belediye başkanlıklarının çoğunu kazandıkları gibi parlamentoya da girerek Türkiye'deki Kürt meselesinin basit bir "terör sorunu" olmaktan öte bir şey olduğunu göstermişlerdir. Bu gelişmelerden sonra PKK'nin ayrılıkçı kalması elbette ki mümkün olmazdı, politik körlük olurdu. Türkiye'deki Kürtlerin çoğunluğunu siyaseten temsil eder duruma gelmiş olduğuna inanmanın ve somutta böyle bir desteğin görünür olmasının gerektirdiği yeni ölçüler kaçınılmaz olarak PKK'nin izlediği siyasal hattı da şekillendirecekti.

Annayle Çocuk, 1936, 50.8cm Taştan yontma

Türkler ile aynı devlet çerçevesi içinde kalmakla ayrılmak gibi seçenekler daha hassas tartışılacaktı. Ayrıca bunu, uluslararası konjonktür de belirliyordu. ABD'nin Irak'ı işgali ve bu işgalin Kuzey Irak'ta Kürtlerin devlet kurma yolunu genişletmesi PKK'nin çizgisini etkileyen gelişmelerdi. PKK bugün, Türkiye'li Kürtlerin çoğunluğunun da öyle istediği varsayımına dayanarak, Türklerle aynı devlet çerçevesi içinde kalmayı savunduğu bir noktaya geldi. Gelinek noktayı daha iyi seçebilmek için DTP'nin söylediklerine, parti programına yazdıklarına ve Meclis'teki grubunun açık çağrılarına bakmak yeterli olacaktır. DTP'nin programına yazdığı ve PKK'nin de aynı sonuca varmak istediğinden kuşku duyulması için hiç bir neden olmayan talep, Kürt kimliğinin tanınması temelinde Kürtlere tam bir kültürel özerklik ve yerel ekonomik kaynakların kısmi yönetimini de içeren dar bir siyasî otonomidir. DTP, Türk devletinin bunu kabul etmesi halinde "mesele"nin çözümünü garanti etmektedir. Bu talep Türk kapitalizmini sarsmadan Türklerdeki klasik uluslaşma bilincini nevroitik mecralara sürüklemekten gerçekleştirilebilir bir talep olarak kabul görmezse eğer, daha uzun vâdeli, bölgedeki tüm Kürtleri birleştiren bir federasyon için mücadele PKK'nin perspektifinde var gibi gözükmektedir. Kendini bölgedeki Kürtlerin en büyük kesimi olduğu gibi kapitalist gelişme temeli bakımından en ileri durumda olan Türkiye Kürtlerinin siyasal öncüsü olarak gördüğüne ve hatta İran Kürtlerini de büyük ölçüde örgütlemeyi başardığına göre, PKK'nin böyle bir perspektif sahibi olmasında şaşılacak bir durum yoktur. Kürt dünyasında diyelim, yerleşik geleneksel güçlerin çemberi dışına çıkan her Kürt, her üç ülkede de PKK'ya yönelmektedir.

Burada bir noktanın daha açıklık kazanması

gerekir. Devlet, kendi öyle düşünmediği halde kendi toplumuna ve dünyaya PKK'nin bir "terör örgütü" olduğunu anlatmaya çalışmaktadır. Bunun düzeltilmesi gerekir. PKK'ye destek vermek veya onu meşrû saymak için asla değil, ama Kürt meselesini doğru anlamak için. Meseleye gerçeklik üzerinden bakılmalıdır. Aslında devletin bildiği bir şeydir dedik, yanlış mıdır? Türk devleti silahlı mücadeleyi de benimsemiş siyasî örgütlerin ve partilerin yabancıları olan bir devlet midir? Bir kere bu devlet kendi kuruluşunu böyle bir partiye borçlu olduğu gibi, ayrıca böyle nice siyasî partiyi veya hareketi himayesine almış, korumuş ve kullanmış bir devlettir. Ne çabuk unutuldu,

uzantısı bugün dahi Meclis'te olan, 12 Eylül öncesi dönemde şiddeti ve silahlı mücadeleyi ilke olarak benimsemiş ve uygulamış, devlet ve siyaset tarafından kullanılmış, Demirel'in kurduğu koalisyonlara girmiş bir parti var mıdır, yok mudur? DTP PKK için "siyasî örgüt" dedi diye yaygara koparanlar samimi değildirler. Şiddet kullanmakla siyasî sonuca ulaşmak zor, hattâ imkânsızdır diyebilirsiniz ama, şiddet kullanıyor diye bir siyasal örgütü siyaset yapmıyor, siyasî örgüt değildir diye nitelerseniz, işin içinden çıkamazsınız. Şu akıl yürütme de kendi içinde çelişkilidir: PKK dediğiniz topu topu 3-5 bin silahlı adamdan ibarettir. İyi ama, "Devlet dağa adam çıkmasını engellemekte güçlük çekiyor" diyenler de emekli generaller değil mi? O zaman 3-5 bin adam meselesinin aynı zamanda bir mekân ve istihdam meselesi olduğunu da anlamak gerekmez mi? Hem DTP'ye PKK'nin uzantısı diyeceksiniz, hem de Kürt halkını PKK'den ayırdığınızı söyleyeceksiniz. PKK kavramıyla darlaştırdığınızı sandığınız örgütlenmenin bugün onlarca AKP'li milletvekilinin yakın aile çevresine kadar uzandığını farkettikçe şaşırıp kalıyorsunuz. Besbelli ki böyle bir PKK literatürünü devlet oluşturuyor ve medya yaygınlaştırıyor, PKK'ye karşı şiddet politikasının sürdürülebilir olması için.

Gelinek noktaya PKK ve Kürtler açısından bakıldıktan sonra, Türk devlet ve siyaseti ve Türk toplumu açısından da bakalım. Ama iyi bakalım. Çünkü Türk tarafından bakılınca sorun alabildiğine vahimleşmektedir. Kürt meselesine Türklerin tarafından bakıldığında değişik bazı başlıklar altında ele alınması gereken şu hususlar dikkati çekmektedir: Kürtler durdular, durdular, şimdi de keyifleri geldi uluslaşmaya kalkıştılar! Kapsayıcı bir Türk

kimliği altında ne güzel uluslaşıyorduk. Tamam, Türk devleti yeterince demokratik olamadığı için, tatsızlıklar olmadı değil ama bunları birlikte ve karşılıklı anlayış içinde düzeltebiliriz. Silahla ve şiddet kullanarak bir yere varılamaz. Yoksulluk diyorsanız, bu sadece Güneydoğu'da değil, Türkiye'nin her yerinde var. Birakın silahlarınızı, gelin Ankara ovasında siyaset yapın....

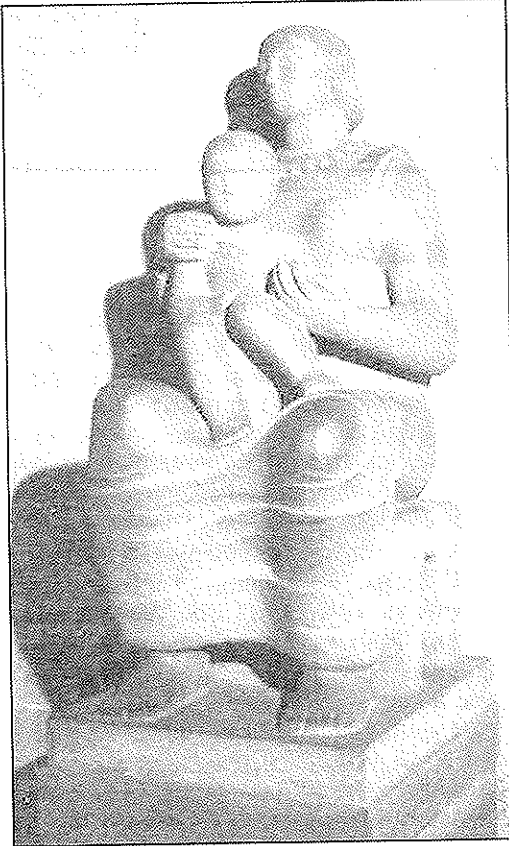
PKK üzerinden Kürtlere duyurulan en yaygın Türk yaklaşımı bugün budur ve devlet siyasetini besleyen görüş de budur. Günümüzün demokrasi ve insan hakları âdabına uysa bile Kürtlerle Türkler arasındaki meseleye uymamaktadır. Böyle şey olmaz, hiç olmamıştır. PKK'nin veya DTP'nin güttüğü siyasetin "uluslaşmak"la bir ilgisi yoktur. Türkler için bu böyle olmayabilir. Onlar için "uluslaşma" denilen gelişme klasik tarihsel şemanın "yaygın istisna"sı olarak tersinden başlamış olabilir. Türkler önce devletleştikleri, ardından sınıflaştıkları bir süreçten sonra yukarıdan ve zora dayalı bir sınıf hareketiyle uluslaşmaya başlamış olabilirler. Uluslaşmaları böyle özel bir süreçtir diye Türkler, doğal uluslaşma süreç ve yasalarından bihaber, şaşkın ve bununla ilgili politikalar öğrenip geliştirmekte âciz de olabilirler. Ama ne yapalım ki tarih Kürtleri bugüne, Türkleri verdiği gibi vermiş değildir. Modern devletle kıyaslayarak "aşiret" dediğimiz bir sistem içinde koruyup geldikleri "Kürtlük"leri var. Siyaseten ve zorla bölünmesinden önce "dil" ile birbirine bağlanmış somut ekonomik sahaları var. Dinin şu veya bu varyantı içinde toplanmış ve belli bir ifade biçimi kazanmış oluşları var. Azınlıkta ve baskı altında oldukları yerde geliştirdikleri sayısız ama kendileri yönünden anlamlı ortak korunma refleksleri var. Sayılan ve sayılmayan bu ve benzeri, kimi olgun, kimi ham ortak özelliklerini yanyana koyup baktığımızda "Kürt" denilen tarihsel kategoriye içine alıp taşıyan doğal bir millet sistemleri var. Böyle olduğu için zaten, geçtik geçmişteki huysuzluklarından, dikkatli bir PKK'leri, DTP'leri, doğru veya yanlış sadece kendilerini ilgilendiren korkuları, özelemleri, reddiyeleri, ütopyaları, politikaları var. Bunlar VAR! Siz etnik diyebilirsiniz, bu bir ulusal kimliktir. Görünür olması da yeni değildir. Türk devletinin kuruluşuna bu kimliğin şerhi düşmesin diye Kemalist yönetici ekibin gösterdiği siyasî maharet unutulmamalıdır. Kısaca bugünkü Kürtler Türklerden, olmayan bir şeyin kendilerine atfedilmesini değil, olan bir şeyi tanımalarını talep etmektedirler. Kendini olması gerekenden fazla önemseyen için "Türk aydınlanması" diye tepinip duranlar için "Kürt aydınlanması" mı eksik, onları "ulus" saymamız bakımından? Bir bu mu eksik kalıyor? Bu da var! Türk aydını bunu nasıl görmezlikten gelebilir ki? Türk devletinin bugün bile hâlâ, öldürmekle, hapse atmakla, sürgüne göndermekle bitiremediği kadar çok Kürt aydını yetişmemiş

midir? "Diyarbakır" adı, duyan herkeste özel çağrışımlar yaratıyorsa, bu niçindir? Aydınlanması olmamış olsaydı Kürt meselesi diye, koskoca Türkiye'yi ve hattâ bütün bölgeyi sarsan bir mesele olabilir miydi? Türk aydını, özellikle Türk solcu aydınları bunu bilmiyor olamaz. Yakın elli yılın İstanbul, Ankara üniversitelerini, politik sol partileri, hareketleri, dernekleri, matbuatı, darbeler ve sıkıyönetimler müktesebatını, MİT kayıtlarını, Kürtçe yazılmadığı için Türk edebiyatı sayılan ve fakat yazıldığı dilde bile iğreti duran koskoca edebiyatı gözünüzün önünden hızla geçirin. Bunlar dururken "Kürtler aydınlanmamıştır" diyen biri, en azından ar ve hayadan yoksundur.

Kürt solcuları, sosyalistleri ve komünistleri Türk solcuları, sosyalistleri ve komünistleriyle yakın elli yıl içinde aynı mücadelede etle tırnak gibi oldular. Bunu Kürt kimliklerini inkâr ederek, eriterek veya "aşarak" yapmadılar. Asimile olarak yaptıkları hiç söylenemez. Sadece Kürt ve Türk emekçilerinin sınıf mücadelesini birleştirmek için yaptılar. Kürt aydınları, "kendileri için" olanın aynı zamanda Türkler için olanla örtüştüğünü görmeyen aydınlık bilinci ile hareket ediyorlardı. Kürtlerdeki bu saygıya değer birikimi özellikle bugünün Kemalist aydınlarının da hatırlaması yararlı olacaktır. "Ayrılcılık" önce aydının zihninde doğar ve işte o, "birlikçi" Kürt aydınlarının zihninde doğmuştur. Diyarbakır cezaevinin bugün bile hâlâ dışarıya sızmamış ve hesabı sorulmamış tüyler ürperten vahşeti biliniyorsa, iki milyona yakın Kürt köylüsü yerinden yurdundan edilmiş, teheire tabi tutulmuşsa, Kürtlere karşı işlenmiş faili meçhul siyasî cinayetlerin sayısı binleri çok çok aşmışsa, Kürt aydınları tamamen susturulmuşsa, bölgede hayat yirmi yıldır her yönüyle çekilmez hâle getirilmişse, Türk milliyetçiliğinin en azgın ve en çirkin tezahürleri Kürtlere karşı her yerde ve her vesile ile "bayrak"laştırılmışsa, hattâ bu yoldan bu ülkede Milliyetçi-Faşist-Liberal iktidar blokları dahi kurulmuşsa, bir zamanlar Ermeniler üstüne sürülmüş Hamidiye alayları türünden yarı resmî, yarı illegal "özel kuvvetler"le Kürtlere hayat zindan edilmişse, hatta NATO'nun en büyük ikinci ordusu kendini teknik, eğitim, yetenek ve yapı bakımından Kürtler üzerinden geliştirmekle övünüyorsa, adına ilk kez Türk generallerinin "savaş" dediği en uzun savaş yaşanmış ve yirmi yıldır da yaşanıyorsa, dönüp Kürt aydınlarını milliyetçi oldular diye suçlamak, unutkanlıktan başka bir şey değildir.

Burada söz, Türk milliyetçiliği ile Kürt milliyetçiliği konusuna geliyor. Büyük yanlış yapan ve "mesele çözülsün" diyenleri dahi önce açmaza ve sonra da Türk milliyetçiliğine hizmete, dolayısıyla Kürtlere karşı tüm devlet muamelesini desteklemeye, hatta ırkçılık sınırında gezinen bir Türk şovenizmine mahkum eden bu yanlış noktasında biraz duralım. Liberalleri, solun önemli bir kesimini, bazı

sosyalistleri ve hatta komünistleri, akıllı selim sahibi demokrat Türkleri, "Barış!", "Barış!", "Birlikte yaşamak!" diye yollara dökülen aydınları ve sanatçıları, yazarları, çizerleri vb. kapsayan yaygın bir görüş, Türk milliyetçiliği ile Kürt milliyetçiliğini aynı kefeye koymakta ve reddetmektedir. Milliyetçilik kötü olduğuna göre, birbirini azdıran bu iki milliyetçilik, birlikte suçlanmaktadır. Bu, solcuların, sosyalistlerin, komünistlerin elbette en önce ama akıllı selim sahibi herkesin, hattâ burjuvaların ve bu sınıfın siyasetçilerinin de uzak durmaları gereken büyük bir hatadır. Elbette milliyetçiliğin iyisi olmaz, ama birine karşı çıkarken öbürüne sabır ve anlayış göstermek diye bir şey vardır. Türk de böyle bakmıyorsa yanlıştır, Kürt de. Örneğin DTP'nin eski eşbaşkanı, Diyarbakır milletvekili Aysel Tuğluk'un görüşü (*Radikal İki*, 23 Aralık 2007): Tuğluk, her sosyalistin altına imza atabileceği yazısında Türk ve Kürt milliyetçiliğine "aynı yer"den bakarak karşı çıkıyor. Kürt milliyetçiliğinin de tıpkı Türk milliyetçiliği gibi kötü olduğunu, bu memlekette işlenmiş her melaneti birlikte işlediklerini söylüyor. Bu ses Kürtlerin tarafından gelen "sosyalistçe" bir ses olduğu için ilginç ve dikkat çekici. Her Kürt sosyalisti zaten böyle düşünmektedir, bunu biz biliriz. Ama bu ve benzeri sözleri alıp Türkçeye tercüme edemeyiz. Türkler bu meselede Türk oldukları, yani imtiyazlı oldukları, tarihleri boyunca Kürt halkını

Meryem Ana ve İsa, 1943-44, 150cm, Taştan yontma

incitecek çok şey yaptıkları, dillerine, kültürlerine, ideoloji ve siyasetlerine yasak koydukları yerden bakarak düşünmek zorundadırlar. Kürtçe söylenildiğinde doğru ve hatta güncel durum açısından iç ferahlatıcı bile olabilen Tuğluk'un sözleri güzel, hattâ bilimsel de olabilir ama bu tarafa geçtiğinde politik yönden sakatlıkla malûldur. Kürtler, aynı devlet çerçevesi içinde Türklerle olan ilişkilerinin, bu ilişkiler "ulusal" veya "etnik" kaynaklı bir ezen-ezilen ilişkisi olduğu için değiştirilmesini istiyorlarsa eğer, o zaman Türk milliyetçiliği ile Kürt milliyetçiliği aynı şey değildir ve bunları aynı kaba koyarak "çözüm" sayılabilecek yolları açacak bir politika üretmek olanaksızdır.

Ezen-ezilen veya haklı-haksız milliyetçiliğini, yoktur birbirinden farkı ve biri ötekini üretir diyerek aynı kefeye koymanın başka bağlamdaki bir başka örneğini alalım. Bu görüşün, kişisel bir değeri bulunsun bile siyaseten hiçbir değeri yoktur ve bu sadece Türkiye'de Kürt meselesi bağlamında değil, artık tamamen başka bir düzleme geçmiş bulunan "Ermeni meselesi"nde de böyledir ve "mesele" denilen şeyin halledilmesine en küçük bir katkı sağlamamaktadır. Baskın Oran (*Radikal İki*, 30 Aralık 2007) "Bizim 'milliyetçi/ulusalci'lar ile Ermenilerin 'milliyetçi/ulusalci'ları birbirine memeden süt veriyor" diyerek bilinen bir şeye bir kere daha dikkat çekiyor ama bu "siyasi mesele" nasıl halledilecek, onu söyleyemiyor. Her iki milliyetçilik de yere batsın! Tamam batsın da, çözüm? O yok! Oysa bilinir ki "Ermeni meselesi"nde biri alacaklı, öteki borçlu iki milliyetçilik çatışmaktadır. Hirant Dink gibi bu "alacak-verecek" davasının dışında olduğu için Ermeni milliyetçisi olmayan Ermenilerin mevcudiyeti elbette çok değerlidir ama "dâva"nın dışında bir şeydir. Bu kadar güzel bir Ermeniyeye elbette her iki taraf da düşman olacaktır ama bunun şimdiki "dâva" ile bir ilgisi yoktur. Ermeni milliyetçiler ne kadar alacaklı olduklarını bile saptamışlar, 14,5 milyar dolar istiyorlar. Bir de Ardahan'ı istiyor olabilirler! Türk milliyetçileri de belki buna karşılık Batum'u isterler! Ama çözüm kimin kime ne verip ne alacağı noktasında değildir, böyle bir borç-alacak meselesi var mıdır, yok mudur onu bilmek ve kabullenmektir. Diğer alacaklı-borçlu arasındaki bir meseledir, Baskın Oran'ın meselesi değil. Bu "dâva" herkese zarar veriyor, bitsin artık naifliği siyaset değildir! Oran da bilir ki, her "dâva" görülür de öyle biter.

Aysel Tuğluk'un şu yanlısını düzelterek konuyu açalım: "Marksist-Leninist literatüre dayanan teşkilatların sakız gibi kullandığı 'ezilen ulusun milliyetçiliği olmaz' temelsiz bir propoganda deyimidir." Gerçekten öyle midir? O zaman onlar nasıl olmuş da Marksist olabilmişler? Marksist-Leninist literatürde yoktur böyle bir şey. Ezilen ulusların ulusalcılığından Marksist özgürleşmecî hareketlere hayır gelmez gibi bir görüşü bir ara Rosa

Lüxemburg savunmuştur ama kabul ve itibar gördüğü, üstelik sakız gibi çignendiği söylenemez. Kaldı ki Lüxemburg bunu, tam da Tuğluk'un kullandığı bağlamda kullanmış, ezilen ulus milliyetçiliğinin sosyalistlerin makbul göreceği milliyetçilik olmadığını anlatmak istemiştir. Dönemin Marksist düşünürlerinden -ve özellikle de siyasetçilerinden- sert tepki görmüş bir görüştür bu. Marksist literatüre bu konuda politik yol gösterici en sağlam kavrayışı Lenin sokmuştur. Konuyla ilgili bir kafa karışıklığı varsa -bilhassa yeni kuşak sol görüşlerde var görünmektedir- Marksist-Leninist literatüre bir kere daha bakılmalıdır.

Kürtlerin bugünkü milliyetçiliği Türkiye'de, aynı devlet çatısı altında, Türklerin yararlandığı tüm imtiyazlardan eşit biçimde yararlanmayı içeriyorsa, bunun ötesine taşmıyorsa, bunda Marksist solun, desteklemek veya işbirliği yapmak için olmasa bile anlamak ve anlayış göstermek için karşı çıkacağı hiç bir şey yoktur. Kürt milliyetçiliği, Kürtlere özel bir imtiyaz talep ediyor mu, karşı çıkmak için buna bakmak gerekir. Üstelik bir Türk Marksist solcusu, Türklerle eşit olmayı talep eden Kürt milliyetçiliğini Türk milliyetçiliğinden ayrı tutup anlayışla karşılıyor, yani Kürtlerin özgürleşmesini savunuyorsa bunu, Kürt milliyetçiliğini hoşgördüğü için yapmıyor, "İrlanda'nın (Kürt) özgürleşmesi İngiliz işçi sınıfı (Türk Marksistler ve Türk emekçiler) için soyut bir adalet ve dil sorunu değil, kendi toplumsal özgürleşmesi'nin ilk koşulu olduğu için" (Marks, Lettre a Siegfried Meyer et August Vogt, s.363) yapıyor. Bunu Türkiye'nin bugünkü durumu açıkça doğruluyor. Kürtler özgürleşemediği ve özgürleşmeleri istenmediği ve Türkler de Kürtlerin özgürleşmesini layıkıyla savunamadıkları için Türk işçi ve emekçileri üzerindeki sömürü ve bütün Türk toplumu üzerindeki baskı derinleşmektedir. Burda kalsa iyi. Türk toplumu ayrıca topyekûn olumsuz, sağlıklı bir süreç geçirmektedir. Her türden saldırı ve istismara açık bir toplumsal zaafiyet sergilemektedir. Hiç bir şeye itirazı bulunmayan bir toplum görünümü vermektedir. Siyaset alanı tümüyle çürümüştür, kokmaktadır. Okumayan, okuduğunu anlamayan, ağzından çıkanı kulağı duymayan, tarih şuuru bulunmayan, açgözlü, doymayan, kurnazlaşan, kuralsızlaşan, arsız, birbirini yemeye teşne, sınıf bilincinin yeşermediği, demokratik reflekslerini tümünden yitirmiş, korkan, çaresiz, kendine pek benzemeyen bir toplum görünümü vermektedir. Böyle bir toplumda umut ışığı yakabilmesi, bir varsayımı olması gereken Türk solu ve Türk işçi ve emekçi sınıf mücadelesi hepten gerilemiş, sönmüş ve hattâ büyük oranda kendi cebine üflemeden daha fazlasına gücü ve imkanı bulunmayan Türk ulusçuluğunun kuyruğuna takılmış olmasaydı, kendi özgürleşmesi için mücadelesi diri olsaydı, Kürtlere devlet muamelesi, ilk ve en keskin itirazı Türklerden, Türk işçi ve emekçi sınıflarından

görseydi, şoven Türk siyaseti meydanı bugünkü gibi boş bulabilir miydi? Yani mesele Marksist-Leninist literatüre, girmişse eğer, Tuğluk'un tartışma konusu yaptığı yerden değil, Kürt milliyetçiliğinin savunulması için hiç değil, Türklerin özgürleşmesinin koşulu olduğu için girmiştir.

Lenin'de bu yaklaşım daha da gelişir ve ezilen ulus milliyetçiliğini hoşgörmeye kadar derinleşir. Lenin'in ulusal meselelerde, yani alabildiğine kaypak ve sadece burjuvalar için ilkesel olan bu zeminden "ilke" olarak çıkardığı tek şey, ayrılmayı da içeren kendi kaderini tayin hakkıdır ki, zaten o da bir burjuva sınıf ilkesi olarak doğmuştur. Lenin bu ilkeyi "tek istisnamız budur" diyerek almış ve Rusya'nın alabildiğine karmaşık belli tarihsel koşullarında işçi sınıfı siyasetine uyarlamıştır. Türk solundaki yaygın unutkanlık nedeniyle değil, Türkiye'de bugün yaşanmakta olan soruna soldan nasıl bakmak gerektiğini çözmek için Lenin'i hatırlatalım:

Lenin'in ulusal soruna ilişkin görüşü, Ekim Devrimi'nden sonraki Rusya'nın somut koşullarının somut tahlilinden çıkmıştır. Çarlık çerçevesi içindeki bütün uluslar devrimle birlikte bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. Lenin'in başında olduğu parti ve devlet bütün bu ulusların bağımsızlığını hemen tanımıştır. Bağımsızlaşan bu uluslar değişik yönlerde sürüklenmiştir. Bazılarında burjuvalar, bazılarında işçi-köylü sovyetleri, bazılarında da burjuva sınıfla uzlaşmayı savunan Menşevik solcular iktidara gelmişlerdir ve hemen hepsinde, tarihten süzülüp gelen köklü sebeplerden dolayı milliyetçilik başgöstermiştir. İç savaşa sürüklenenleri de vardır. Bütün mesele Lenin'in başında bulunduğu Rus işçi devletinin bunlara nasıl davranacağı noktasında düğümlenmiştir. Bu noktada Lenin'le ilgili olarak sanılan veya propoganda edilenle gerçeklik birbirine taban tabana zıttır. Soğuk savaş boyunca SSCB içindeki ülkelerin Rusya'ya karşı kışkırtılmasında kullanılan milliyetçi propogandanın başlıca malzemesi olan "büyük Rus şovenizmi" çarpıtması solcuların da bir kısmının kulağına girmiştir. Lenin'in yönettiği devletin Kızılordu'nun ayrılan Polonya'yı işgal ettiği, Gürcistan'a girip Bolşevik Sovyet'i iktidara getirdiği, bağımsızlığını ilan eden bütün bu ulusları, zorla bolşevikleştirip Rusya'ya bağladığı söylenir. Böyle bir şey olmamıştır. Polonya işgale uğramıştır ama ayrıldığı için değil, Ukrayna'yı işgal edip sonra da Almanya'ya teslim ettiği için. Yani Polonya burjuvazisinin Rusya'ya karşı yürüttüğü düşmanca saldırı nedeniyle. Ama Lenin, bağımsızlık ilan eden Ukrayna burjuvazisiyle de, milliyetçi-ulusalcı eğilim içine giren Gürcistan orta katmanları, ticaret ve esnaf sınıfı ve milliyetçi-sol aydınlarıyla da, bağımsızlıklarına saygı temelinde sonuna kadar uzlaşmayı savunmuştur. Bu konuda Lenin'de gördüğümüz şey radikal bir enternasyonalizmdir ve ayırdedici özelliğini, Bolşeviklere karşı en çok istismar edilmiş

olan Gürcistan olayında gösterir. Gürcistan'lı Bolşevikler (Midivani) hem bir Kafkasya federasyonuna girmekten yana değildirler, hem de Rusya ile "hemen" o gün için birleşmeye karşıdır. Bolşevik yönetiminden Stalin ve Ordjonikidze, ulusalcılıkla suçladıkları Midivani'nin itirazlarına ve Lenin'in karşı çıkmasına rağmen Gürcistan'ı işgal ederek Bolşevik sovyet iktidarını kurarlar.

Milliyetçiliğe herkesten çok karşı olan Lenin Gürcistan'daki, Rus düşmanı milliyetçiliğe karşı olmadığını, "Ezen ulusun ulusçuluğu ile ezilen ulusun ulusçuluğu arasında, büyük bir ulusun ulusçuluğu ile küçük bir ulusun ulusçuluğu arasında ayırım yapmak gerekir. (Lenin, la question des nationalites ou de l'autonomie, c.3. s 891-893)" diyerek göstermiştir. Lenin bunu, Gürcistan milliyetçileri temizdir, masumdur, dürüsttür diye değil, ulusçuluğun bir kapitalist gelişme normu olduğunu, ulusların hak eşitliğinin kapitalizmde sözkonusu olmadığını bildiği için yapmaktadır. "Ezilen, bağımlı, hak eşitliğinden yararlanamayan uluslar ile ezen, sömüren, hakların tümünden yararlanan ulusların birbirinden açıkça ayrılması"nı, ulusların hak eşitliğinin yolunu açmak için savunmaktadır. (Cilt 22, s.163)

Lenin bu konuda açık ve samimi olmaktan yanadır. Aynı devlet içindeki ulusal-etnik vb. toplulukların tam eşitliği için verilen savaşı destekler. "Ulusların eşitliği (ulusların) özgür karar verme hakkını içerir. (C.20.s.448)" diye bilhassa vurgular. Bunu savunmaktan kaçınmanın baskıyı savunmak demek olduğunu, öyle düşünenlere (R. Luxemburg) hatırlatır. "Sınırları halkların kendileri belirlemeli" der. Zaten tıpkı Engels gibi, (Anti-Dühring) "ulus" olgusunun halk yığınlarından bağımsız bir hadise olmadığını düşünür. Marks, her ulusun ulusal bir devlet kurma isteğine modern çağın özelliği olarak bakmıştır. Engels, Lenin öyle bakmıştır. Bugün de kendiyile tutarlı komünistler öyle bakmaktadır. Bu mutlak böyle olsun diye değil elbette. "Uluslar toplumların evriminde burjuva dönemin kaçınılmaz bir ürünü ve biçimidir" diye gördükleri için (Lenin c.21, s. 68) bu konuda dirençli bir konuma sahiptirler. Mademki "Ulusal devlet kapitalizmin bir kuralı ve normudur," (Lenin. c.20, s. 442) ve "New-York Devleti ulusal ayrılıkları öğretmekte olan bir değirmene benzemektedir," (Lenin, C.20, s.26-27)" aynı devlet çerçevesi içinde kapitalist gelişmesini-ve modernleşmesini- sürdürme gayreti içinde olan iki ulus-toplum için süreç farklı yönlerde işleyecek demektir. Aynı devlet çerçevesi içinde ama araların-

Meryem Ana ve İsa, Detay

da eşitlik ilişkisi kurulmadığı için Türkler baskıcı, Kürtler de baskı gören olmuşlardır ve bunda şaşılacak bir şey de yoktur. Demek ki egemen milliyetçi Kürt zümresi Kemalist Türk burjuvazisi ile halvet olurken eşitsiz bile olsa bu ilişkiyi benimsemiştir veya çıkarına görmüştür. Şimdiki Kürt milliyetçiliği ise "eşitlik" istemektedir. Yani Türklerle birliğinin kuruluş modeline itiraz etmektedir. Yapılacak iş bunu anlayışla karşılamak ve yeni durumda geçerli olabilecek çözüm yollarını araştırmak ve bulmaktır. Bugünkü temel sakatlık, çözüme giden yolun açılmasında asıl engellerden biri, Türkiye'de budur, yani Kürt milliyetçiliği ile Türk milliyetçiliğini aynı kaba koymaktır. Tuğluk veya Nuray Mert'in, desteklenmesi ve hattâ alınıp büyütülmesi gereken yaklaşımlarında gözden

kaçırdıkları için eksik bıraktıkları nokta burasıdır. Tamam, ulusalcılık da, yurtseverlik de yere batsın ama hangi mantık silsilesi içinde? Siyaset mantık değil midir? Önce hangi milliyetçilik batsın, arkasından hangisi, kim batırsın ve bunlar kapitalist toprağa gömülebilir şeyler midir? "Siyasî çözüm" demek yetmez, siyasî çözümün bizzat kendisini de ortaya koymak gerekir.

Gelelim "siyasî çözüm"e veya herhangi bir çözümle sonuçlanacak bir yola girilmesine. Kolay bir mesele değil bu. Sloganla olmaz. Hayal kurmakla da olmaz. Sert bir gerçekliği vardır bu türden sorunların ve çözümün üstesinden gelecek güçlerin sahneye çıkması şarttır. Kürt meselesine siyasî çözümü, Türkiye'nin, bölgenin ve dünyanın çözüm potansiyellerinden bağımsız düşünmeye olanak yoktur. Türkiye'nin bulacağı herhangi bir çıkış yolunun bir şansının olabilmesi, dünyanın temel gidişatı ile uyum hâlinde olmasıyla mümkündür. Kürt meselesinde bir çözüm yoluna girebilmek için ya şimdiki güç ilişkilerini değiştirmek ya da bu ilişkilerin değişmesini beklemekten başka çare yoktur. İkincisi, yani güç ilişkilerinin değişmesinin beklenmesi, sorunun çözümünün AB veya ABD'nin veya ikisinin birden birlikte öngörecekları, bu arada elbette Rusya'nın razı olduğu bir Ortadoğu perspektifinden çıkacağını söylemiş olmaktadır. Nitekim şimdilik "çözüm" daha çok bu yol üzerinde ihtimal dahiline girmektedir. Ancak bu perspektifte çözümün ne ve nasıl olacağı belli değildir. PKK'nin en azından örgüt politikası olarak şimdilik uzak durduğu, budur. Bu yola daha çok Kuzey Irak Kürtleri ve Barzani-Talabani hareketi baş koymuş gözükmektedir. Türk devlet siyasetinin başka çözüm yollarına koyduğu tıkaclar nedeniyle bu yol Ortadoğu'daki bütün

Kürtlerin giderek artan ölçüde ilgisini çekmeye namzettir. Kemalistlerin çok korktukları ama kaçamadıkları, hattâ kendi inisiyatifleriyle kendilerini mahkûm etmeye yöneldikleri ihtimal budur.

Bu durumda Türklerin Kürt milliyetçiliğini arttıracak ve onları ayrılmaya itecek bir tutumdan kendini sakınması gerekirken tamtersi olmakta ve devlet siyaseti savunulmaktadır. Sorsak Türk solcularına, komünistlerine, "Türkiye'yi emperyalizme böldürtmeyiz!" diyecekler, bu da politika olacak! Peki, buna gücümüz yetiyorsa niye daha kolayına yetmesin? Madem ki birlik ve bütünlüğü çok seviyoruz, Türklerle Kürtler, oturalım, meseleyi birlik ve bütün içinde çözebilmenin yollarını arayalım. "Birlikte yaşamak mı?" Güzel de zaten 85 yıldır birlikte yaşamıyor muyuz? Gel şu kapitalist ilişkiler içinde birlikte yaşayalım! Hani solculuk sınıfcılıktı. Bunu böyle dedikten sonra Amerikancı veya emperyalist çözümlerin peşine takıldıkları için Kürtlere kızmaya ne hakkın var? Bu olmaz. Hattâ, sen becerdin ve Türk işçi ve emekçilerini ulusçuluktan, yurtseverlikten, Türk şovenizminin etkilerinden kurtardın da bir sınıf siyaseti yoluna soktun, fakat Kürtler gene gelmediler, onlara yine kızmayacaksın. Kürtler Lenin'i duyar da, seni duymaz. Sen, yani biz, Türkiye olarak bu sorunu nasıl çözeriz? Bilmiyoruz ama bilinen bir şey var: Kürt meselesi devlete rağmen, fakat devletle çözülecek bir meseledir. Bu da, mevcut güçlerin yanına yeni, hiç olmayan ya da potansiyel olarak olup da fiilen bulunmayan yeni bir güç konulmasını, mevcut Türk siyasetini etkisizleştirecek yeni bir Türk siyasetinin üretilmesini gerektirmektedir. "Siyasî çözüm" denilen şeyden ancak o zaman söz edilebilir.

"Yeni bir güç" ve "yeni bir politika" denilince solcuların aklına kendileri gelmektedir. Hayır. Kastedilen solcular, sosyalistler, komünistler değildir. Bugün, yarın ve öbürün, onların ortaya böyle bir güç koymalarına olanak yoktur. Önce onlar kendilerini ciddiye aldıklarını gösterecekleri bir şeyler yapmış olurlar, sonra da başkaları ve genel olarak Türkler bunun farkına varır da, yeni bir güç oluşur. Buna kim inanır? Tam yirmi yıldır Türkiye'de solun birleşmesi, bir sınıf hareketi oluşturması, siyasette yeniden görünür hâle gelmesi konuşulmaktadır da, bu yönde dişe dokunur bir ilerlemeye rastlanmamış mıdır? Kastedilen, solcuların işe el koyması değildir. Solcuların bu sorunun çözümünde olsa olsa, geliştirecekleri bir tutum, politika olabilir. Bu zaten var deniyorsa, demek ki yokmuş!

Ama olabilir. Önce şunu görmemiz gerekir: Bu meselede "sınıf siyaseti" emekçilerin çıkarına olan siyasettir. Emekçilerin çıkarına bir siyasettir diye sadece emekçileri kapsamaz. Ulusalıcıları da, Kemalistleri de, solcuları da, sağcıları da, illa sınıf olarak bakılacaksa, burjuvaları, işçileri, işsizleri, akıllı selim sahibi herkesi kapsar. Kürt meselesini devlete rağmen çözüme doğru itecek güç buradan

çıkabilir. Buraya seslenmek gerekir. Buna uygun bir politikayı yaygınlaştırmak gerekir.

Denecektir ki, çok geç kalındı. Çözüm artık hepten imkansızlaştı. Değildir. Bir tür çözüm olarak görülen Kürtlerin susup oturması, bugüne kadar yaşadıkları gibi yaşamaya razı olmaları imkânsızlaşmıştır. Diğer çözümler, hiç el atılmadığı, dile getirilmediği, siyasete güçlü biçimde dahil olmadığı için yokmuş gibidirler. Çözüm arayışına buradan başlamak gerekir.

Başlamak için, bu sorunun bir çözümü vardır düşüncesini yeniden kurabilmek için şu zannı ortadan kaldırmak gerekir: Zannedilmektedir ki, "memleketin bölünmesi" korkusu Türk milliyetçiliğini, tıpkı 1920'lerdeki gibi şaha kaldırmıştır ve bu da çözümü güçleştirmektedir. Hayır. "Memleket bölünecek!" korkusu körüklendikçe bunu yapanlar farkında olmadan topluma bir "çözüm" potansiyeli oluşturmaktadırlar. "Bitsin artık bu mesele" bıkınlığı yaygınlaşmıştır, bu da iki tarafı keskin bir vaziyettir. Dayanılmaz bir yere, "Bölünecekse bir an önce bölünsün de biz işimize bakalım!" çılgınlıklarının duyulması muhtemel bir noktaya doğru gidilmektedir. Bu toplumsal korkuyu görmek ve politikaya maletmek, nasıl bir politika sorusuna verilecek yanıtlardan biridir. "Ulusalıcı" feryatlar Kürt meselesi hakkındaki bilinmezliği ve 85 yılın örtüsünü kaldırmakta, konuyu Kemalist cumhuriyete dönüştürkenki çıplak haliyle görmemizi kolaylaştırmaktadır. Bu tür konulara hiç akli ermeyen ırkçı milliyetçi Türklerin "Erzurum'da kongre yapalım" demeleri bile konuya vakıf hâle geldiklerine tipik bir işarettir. Evet, hattâ Samsun'a da yeniden çıkılabilir! Gerekirse oradan Erzurum'a da gidilir. Niye? Kürtlerle konuşmaya! Nasıl bir politika sorusuna buradan da bir yanıt çıkacaktır.

Kürt meselesine çözüm olacak bir politikanın bugünkü sorunu "ayrılmak" mı yoksa "birlikte kalmak" mı değildir. Ya da Kürtlerin siyasal talebi şudur budur ama Türk devletinin razı olacağı cinsten değildir vb. ince ayrıntılarla uğraşmak başka bir şeydir, ama tartışma her nedense buna yoğunlaşmaktadır. Kürtlerle Türkler arasında "sınır" olacak mı, olmayacak mı, olacaksa nereden geçecek aculluğu tam aksine, çözüme açılacak yolları tıkamakta veya geciktirmektedir. Konuyu böyle tartışmak kendini halkların yerine koymaktır. PKK kendini Kürt halkının yerine koyup öyle konuşuyor diye tartışmak veya buna itirazı olmak Kürtleri ilgilendiren bir sorun olarak anlaşılmalıdır. Marksistlerin, solcuların, sosyalistlerin, bu sorunu artık çözelim diyenlerin işi bu olmamalıdır. Burada itiraz edilmesi gereken Türk devletinin kendini Türk halkının yerine koyarak izlediği politikadır. Türk halkı konuşmadığı, sustuğu için devlet rahattır. Oysa henüz, "ulusalacı" yayılmaya rağmen bu konuda hâlâ Türk halkı başka, Türk devleti başkadır. Devlet Türk halkını kazanmaya da çalışmamaktadır. Koyu san-

sürler koyarak Türk halkının izlenen devlet siyasetine itirazını örtmektedir. Generaller siyasi alana tümüyle egemen olmuşlar ve hükümete yapılacakları artık "tavsiye" etmek yerine, dikte etmektedirler. Bir kısım Kürtler bu noktaya gelinir korkusuyla 22 Temmuz seçiminde AKP'ye meylettiler ama korktukları noktaya gelindi bile. Bu durumdan hiçbir Türk memnun değildir. PKK'yı bitirme siyasetinin aslında Kürt-Türk çatışmasını ülke düzeyine yaymak anlamına geldiğini sıradan Türkler bile anlamaya başlamıştır. Balkonlardan sarkıtılan bayrakların sayısının artması, olayın vahim bir istikamete gitmekte olduğunu farkedenden bulanık bilince işaretler. Rahatının bozulmasından korkan bütün kesimler konuyu özüne uygun bir tartışma mecrasına götürecek yeni bir politikaya duyarlı duruma gelmektedirler. Gelmemişlerse, çalışılır, gelirler. İktisat uleması borsa üzerinde durduğunun yüzde biri kadar PKK ile savaşın ekonomik ve toplumsal maliyeti üzerinde dursa besbelli ki fukara millette şafak atacak! Bugüne kadarki maliyetin 300-500 milyar dolar mertebesinde tahmin edilmesi bile Türkiye'de işçilerin, emekçilerin, memurların, işsiz orta katmanların çektikleri dayanılmaz ekonomik sıkıntılarda Kürt meselesinin dahlini görmelerini kolaylaştırmaktadır. Ekonomik çöküntü sadece dar gelirli ve yoksullukla boğuşan sınıfların çöküntüsüdür. Hakim sınıf durumundakiler, büyük cari açıkları nasıl kapatıyorlarsa, savaş masraflarını da halkın sırtına bindiren değişmez politikayı rahatça uyguluyarak kapatıyorlar. El atıldıkça çalışanları sokağa dökmüş

olan Sosyal Güvenlik Reformu'nu çıkarmakta acele etmeleri, acele kaynaklara ihtiyaçları olduğu içindir. Sıra halkın alyanslarına, kurban derilerine el koymaya gelecektir. "Can ve mal vatana feda" propagandası aralıksız, bu nedenle pompalanmaktadır. Kıcı Batıya döner diye yüzü kibleye varmayan "islami" sermaye kesimi, TÜSİAD'la birbirini karşılıklı kollayarak hem savaşı, hem kendi işini götürüyor. Buna bir diyecek yoktur. Ama halka söylenecek söz vardır. Solcular bu konuda, genel kabul gören soyut kavramlara, simgelere zarar gelir diye somut çalışmıyorlar. Söz konusu vatan olunca gerisi teferruat oluyor. Somut soruna geçebilmek için yakayı bu saplantılardan sıyırmak gerekir. Sosyalist, solcu, elbette gözü tok bir siyaset izler. Paranın hesabını sormaz. Ama şunun hesabını sorar: Bir sorti kaç ilkokuldur, hastanedir? Bunu sormaya, önce kendimiz için başlarsak belki arkasından Kürtler için de sormak gelir akla? Ulusal sorun dediğiniz şey ekonomiden bağımsız bir şey midir?

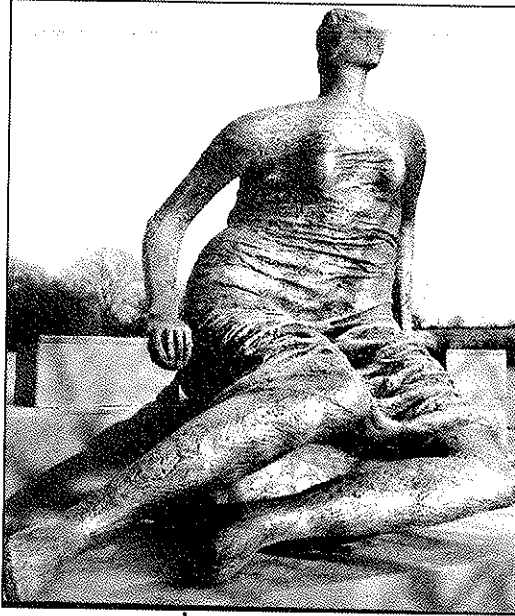
Öncesini bırakalım, Türk devletinin Kürtlere karşı, üstelik onların azınlık, vb. değil, düpedüz "millet" olduklarını da ekleyerek güttüğü politika, her zaman tartışmalı olmuş bir politikadır. Hakkını yememek için söyleyelim, bu müzmin meselede bugünkü Türk devletinden tek itiraz çıkmazken, bu devletin gençlik döneminde az gürültü çıkmamıştır. İsmet "Takrir-i Sükûn" diye direktiriken Karabekir, özü ekonomik entegrasyon olan bir projeyi savunuyordu. Bursalı vekil Emin Bey "sıkıyönetim yerine ılımlı, yumuşak bir politika"dan yanaydı. İsmet İnönü Kürtlere Türk kimliğini kabul ettirmek ve tepkileri bastırmak siyaseti güderken itiraz, Kürtlerin kimliğine ve itibarına saygı yönündeydi. Bunlar şurda burda, sokakta değil, devletin tepesindeki tartışmalardı. Oysa bugün aynı devletten aykırı tek ses gelmiyor. Devlete rağmen ama devletle birlikte çözüleceğini bilerek konuyu yeni baştan ele almak ve tartışmak, bu nedenle çözümün kendisinden daha büyük önem taşıyor. Devleti başka bir çözüm arayışı içine sokmak, Türkiye'de Türkler tarafından üretilecek yeni bir Kürt politikasının eksenini olmalıdır.

Kürt milliyetçiliğini ayrı bir yere koymadan genel olarak milliyetçiliğe ve özel olarak Türk milliyetçiliğine karşı mücadele verdiğini sanarak havanda su dövüldüğünü farketmek de gerekir. Kürt milliyetçiliğini anlamaya çalışmak ve gerekirse ödün vermek, Türk milliyetçisi açısından olanaksız bir şeydir. Bu nedenle, dikkat edin, Kürt milliyetçiliğinin her türden eleştirisi, örtülü veya açık, Türk milliyetçiliğine varmaktadır. Kemalist Türk devletinin kurgusunu ve yerleşik ideolojisini tartışmayan her şey buna varır. Demek ki Türk milliyetçiliğini etkisiz

Anne ve Çocuk, 16,5 cm. Bronz döküm için alçı model

hale getirmek ve çözüm yoluna sokmak için ilk yapılması gereken şey, zorunlu olarak Kürt milliyetçiliğini ayırmak, eğer eşit hak talebindeyse, aklın sınırı içinde "haklı" bulmaktır. Aslında günümüz dünyasında ister işgale karşı direniş ya da etnisite veya mezhep veya kültür temelinde özgürlük arayışları olsun, ister sınıf mücadeleleri veya antiemperyalist mücadeleler, bunların tümü gelip sonunda haklı-haksız şablonuna oturmaktadır. Bu sorunları çözüm yoluna sokabilmek için izlenecek politikalar, kitabî formüllerden değil, somut durumdan üretilmek zorundadır. Kürtlerin talepleri bu şablona uymakta mıdır? Belirleyici kriter bu olmalıdır.

Oturan Kadın, 73", Alçı

Türklerde bugün yaygın olan ve yaygınlaştığı gözlenen his, kendilerine ait bir vatani "başkalı"yla paylaştıklarıdır. Osmanlı mülk bilincinin Kemalist cumhuriyete geçmiş bu şeklinde bu vatanda Türklerden başka milletlerin de bir hakkı bulunduğunu, ama bu hakkın "köle olmak" olduğunu Kemalist öncülerden (Mahmut Esat Bozkurt) öğrenmiş bulunuyoruz. Unutmamak lâzım, Mahmut Esat Bozkurt Kemalist kadrolar içinde şaşılacak kadar "en solcu" olanlarındandır ve Türkiye'de zaman zaman yükseldiğine tanık olduğumuz "sol-Kemalist" akımın mensuplarının da Kürt meselesinde olduğu gibi Ermeni, Rum, Süryani, vb. sorunlarda izledikleri -veya devlete önerdikleri- politikaların referans noktası niteliğindedir. Buraya girilmiştir, açmaz buradadır. Bu mecradan çıkılmalıdır.

Bugünkü koşullarda yeni bir Kürt politikası üretip topluma anlatmanın araçları yok denecek kadar az olsa bile, DTP vardır ve bu noktadan çıkarak Türk liberaller, solcular, sosyalistler, aydınlar ve sanatçılar ve bilhassa hala aklı başında duran sendikacılar, mesleki örgütlenmeler, gençlik ve kadın örgütleri, mevcut partiler, "bu mesele çözülün artık" diyen herkes, işini gücünü bırakıp bu sorunla ilgilenmeli, politika oluşturmaya katkıda bulunmalı ve yaygınlaştırmalı, aklı ve vicdanı bütün kimler kalmışsa medyadakiler bu gayrete omuz vermeli, "her telden" yerine tek telden bir politik yoğunluk oluşturma önemi ve aciliyeti kavranmalıdır.

Gündemi gerginleştiren ve toplumu iç çatışmalara doğru sürüklemek potansiyeli taşıyan olgu PKK'dır. PKK'yı Kürt toplumundan, Kürtlerin tümünü kapsayacak bir yaklaşımla ve "politik manada" ayırıştır-

mak, çözüme giden yolları açacak bir ilke oluşturmak bakımından elbette gereklidir, ama bunun yolu PKK'yı devlet ve hükümet ağızyla lânetlemek değildir, çünkü bu zaten "politika" değildir. Devlete, "Git PKK ile konuş," denmesi de doğru değildir. Kördüğüm hâline götüren, bu noktaya sıkıştırma, buradan hızla uzaklaşmak gerekir. PKK ordadır, somuttur ama Kürt halkı da orda ve somuttur. Türkler PKK'nın değil, Kürtlerin muhatabıdır. Türkler çözüme, -bu veya bir diğeri, belki daha demokratik veya bundan daha despot, farketmez- kendi devletleriyle ulaşacaklardır.

En etkili politika Türklerle Kürtlerin eşit haklarla aynı devlet kapsamı içinde yaşamalarını savunmakla olur elbette. Türk milliyetçiliğinin törpülenmesi bunun için gereklidir. Kürt milliyetçiliğinin ayrı ve "haklı" görülmesi de, güçlenmesi için değil, aksine onun da törpülenmesi için gereklidir. Bunu Kürtlerin bu saatte bile yapmaları, "istedikleri gibi yaşamak" hakkına kavuşmaları koşuluyla mümkündür. Bu ekseni koruyan, yani Kürtlere güven veren böyle bir politikanın oluşturulmasında PKK, olumlu veya olumsuz, faktörlerden biri değildir. Sorunun PKK ile özdeş bir sorun olarak görülmesini Türk devleti istiyor ve Türk toplumunun basireti burada bağlanıyor. DTP böyle bir politikaya muhatap olabilir mi?

Bize göre olabilir ve olmaya çalışmalıdır. Kendini Kürtlerin politik temsilcisi yerine koymakta ise, hatta buna mecburdur. Bunu yapabilmek DTP için elbette kolay değildir, çünkü Kürtler adına ve Kürtlerin yaşadıkları yerlerde politika yapmaktadır ve Kürtlerin yaşadığı genel durumun siyasi sentezinden başka bir şey değildir. DTP'nin, çözüme dönük bir Türk politikasının muhatap olması ihtimalini zayıflatmak için devlet ve parlamentodaki bütün partiler işbirliği halinde çalışmaktadırlar. Tekelci Medya, çığırından çıkmış bir sorumsuzlukla, DTP'ye karşı izolasyon siyasetini yaymaktadır. DTP bu kuşatmayı yarabileceği strateji ve taktikleri ürettiği ölçüde başarılı olabilecektir. Kürtlerin taleplerini esnek bir formülle siyasi programına yazmış olması, devlette elbet öfkeyi körüklemiştir ama Türk toplumuna, yarattığı kısmi öfkenin yanı sıra, konu üzerine düşünüp tartışma merakını da aşılamıştır. Merak edebilen bir toplumda hala hayat işaretleri var demektir.

Barışın Yolu Ve Siyasi Demokrasi

Yalçın Yusufoğlu

Bugüne değin yaşanan acı ve gözyaşı kimseye ders olmadı. Ülkenin olağanüstü ölçekte kaynakları sorunu çözmek için değil, çözümsüzlüğü daha da içinden çıkılmaz hale getirmek yönünde israf edildi. Şiddet şiddeti davet etti ve bugünkü noktaya gelindi

Türkiye her geçen gün biraz daha, biraz daha şiddetin baskın olduğu bir toplum hâline geliyor. Önümüzdeki aylarda, yıllarda durumun daha vahim bir hal alacağını söylemek kehanet değil. Şiddetin egemenliğinin elbette ekonomik nedenleri var: Neo-liberalizmin gitgide arttırdığı sosyal adaletsizlik, gelir grupları arasında büyüyen uçurum, işsizlik, pahalılık, yoksulluk, geçim sıkıntısı gibi faktörlerin insanda yaptığı tahribatın aile içi bağlar ve davranışlar başta olmak üzere insanlar arasındaki ilişkilere etkimesiyle şiddetin toplumda yayılması belirgin bir olgudur, ama bu genel bir saptamadır ve şiddeti salt o etmenlerle açıklayamayız.

Modern yaşam gündelik veya uzun süreli gerilimlerle dolu. Depresif ya da saldırgan insan tipleri çoğalıyor. Kitle iletişim araçlarının sergilediği bazı yaşam tarzlarına ulaşamayan, o yaşama uygun tüketim ürünlerini, eğlence imkânlarını edinemeyen (kredi kartları fecaatiyle durumları sıkça sergilenen) insanlar üzerindeki kuşatma (tepki olarak emekçi sınıf bilincine dönüşmediği için) bireyin bünyesinde ruhsal bozukluklara yol açıyor. Şiddet içeren geleneksel (yerel) öğelerin ya da, tam tersine yerellikle hiç ilgisi olmayan uluslararası modern kültür ürünlerinin (sinema – TV filmlerinin, müzik kliplerinin, bilgisayar oyunlarının, vb.) şiddeti içermesi de toplumdaki şiddeti besleyen önemli nedenlerden bir başkası.

Ne ki, şiddeti var eden –sadece bizde değil, pek çok ülkede belirgin kılan– bu ve benzeri genel nedenler dışında Türkiye’de sorunu daha vahim kılan etmen politiktir. Gitgide ağırlaşan, psikolojik harple ağırlaştırılan siyasi ortamdır. Bunun da eksenini Kürt sorunu teşkil etmektedir.

Bugün Merkez’dekiler Kürt düşmanlığını, Ermeni fobisini ve dolayısıyla kan ve bayrak mânisini (Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır, toprak eğer uğrunda ölen varsa vatandır diyen hamasi ve nekrofil şairin hezeyanlarını) vatan, millet, devlet ebed müddet âvâzlarını Türklerin ve Türklüğün çimentosu haline getirmekle işin içinden sıyrılacaklarını sanmaktadırlar. Geçen yıl akut haliyle örneğini gördüğümüz gibi kendi aralarında kudret kavgasında kıyasıya çekişenler, birbirine girenler Kürt ve Ermeni sözkonusu olduğunda kolkola girerler, bayraklaşırlar, sokağa çıkarlar, hep beraber savaş nâraları atarlar. "Ya Allah Bismillah Allahu Ekber" veya "Türkiye Laiktir Laik Kalacak" diye bağırarak karşıt grupların Kürt ve Ermeni sözkonusu olduğunda kenetlenmesi ibret vericidir. İnsanların kardeşliğini, halk-

ların dostluğunu öngörmeyen o birlik insanlık temelinde değil, şovenlik temelindedir. Türkçülük eksenindedir, "Türkiye Türklerindir" diyen zihniyettir. Oysa Türkiye, üzerinde yaşayan herkesin müşterek ülkesidir. Güneş Dil teorisi devrinin Adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt "Bu memlekette Türk olmayanların da yaşama hakkı vardır: Köle olarak" demişti. Böyle denile denile Rumlar gittiler, Ermeniler zaten gönderilmişlerdi, geri kalanlar da gitti, İsrail kurulunca Yahudiler de gitti. Şimdi Kürtler kaldı. Ama onlardan gitmek isteyen de, kalıp özerk/federatif bir yapı içinde birlikte yaşayalım diyene de göz açtırılmıyor. Öbürleri zorla gönderilmişlerdi, bunlara ise "olmaz gidemezsin" deniliyor, çünkü soruna toprak temelinde bakılıyor.

ŞİDDET İÇE DÖNER

İktidarlarının devamını ırkçılıkta, devlet tabusunda, otorite manisinde arayanlar topluma kötülük yapıyorlar. Türkleri Kürt ve Ermeni düşmanlığında birleştirmek demek kini, nefreti araç olarak kullanmak demektir. O metotlar bir süre iş görürler, ama önünde sonunda iflas ederler. Çünkü böyle yapanlar aynı yöntemleri birbirlerine de karşı kullanırlar. Kullanmaktadırlar da.

Bugünkü hükümeti tutanlarla Kemalistleri tutanlar arasında sevgi ve yurttaşlık bağları mı vardır, yoksa, korku, intikam ve hasımcı duygular mı ağır basmaktadır? Terör vesaire diye aranızdaki ihtilafları geri itebilirsiniz, kontrolünüz altındaki medyayla en yüksek perdeden bağırabilirsiniz, barış, demokrasi ve adalet seslerini bastırabilirsiniz, ama iğreti bir birliği belirleyen öge çirkinlik olur. Unutulmasın ki, "Öteki" icad edip ona karşı birlik olmak birlik değildir.

Yaratılan bu toplumsal ruh hali ve çarpık psikoloji aynı zamanda felakete doğru gidiştir. Kurulmuş olan iğreti çatılar yarın büyük ekonomik dalgalanmalarla, onların siyasi sonuçlarıyla çökerse veya gün gelir ciddi sosyal, politik badirelerle karşılaşılırsa o güne değin başkalarına karşı kullanılmış olan yöntemler içe döner.

Sonra, her zamanki gibi 12 Martlar, 12 Eylüller imdadına çağrılır, iktidarın (devletin) o şekilde onarılacağı sanılır, ama siyasi otorite diye diye toplum kaosa sürüklenir. Ruhsallığıyla bu denli oynanmış, toplumsal bilinci böylesine kuşatılmış bir toplumdan sağlıklılık çıkmaz. Dam çökerse tabii ki o damın altındakilerin üstüne çöker, ama o damı kurmuş ve üzerine kurulmuş olanlar da gümbürderler.

TABULAR VE ÖNYARGILAR

Irak Kürdistan'na düzenlenen harekât siyasi ve psikolojik boyutlarıyla sorunda yeni bir halka oluşturdu. Altı ay önce C. Başkanlığı seçiminde kıyasıya karşı karşıya gelenler Ekim'de çıkartılan tezkerede birleştiler. Tayyip Erdoğan "sınır ötesi harekâta gerek yok" diyerek Kürt seçmenlerden hatırı sayılır oy aldıktan sonra "sınır ötesi operasyonun" önde gelen sözcüsü haline geldi. Kasım sonunda hükümet yetkiyi askeri makamlara devretti. Savaşın gereği oydu ve 16 Aralık'ta harekât başladı. Başbakan tezkere süresi sona erince Meclis'ten yenisini isteyeceklerini ve "terör bitene kadar operasyonun devam edeceğini" söylüyor. "PKK tehlikesinin Kuzey Irak'tan gelmediği"ni aylar boyu tekrarlayan ve seçim meydanlarında haykıran başbakan şimdi operasyonun süresiz olduğunu söylüyor.

Resmî dilde "sınır ötesi operasyon" denilmesine bakmayın: A) operasyon kelimesi yapılanın tam adı değil, çünkü "polis operasyonu" gibi önemsiz bir fiili çağrıştırıyor, oysa yapılanın doğru adlandırması "askeri harekât"tır. B) "Sınır ötesi" denilen yer idari taksimata göre "sınır ötesi" dir, orasının bugün siyasi bir adı vardır: Özerk Kürdistan Bölgesi denilmektedir ve seçimle gelmiş parlamentosu bulunmaktadır. Osmanlı topraklarındaki Kürdistan'ın ana gövdesi I. Cihan Harbi sonunda ikiye bölünmüştü. Kuzey'deki Türkiye'de kalmış, Güney'deki Irak'a verilmişti. Bu nedenle, "sınır ötesi" adlandırması Kürdistan adını yok saymaktadır.

"Sınır ötesi" konusunda aydınlığa çıkmayan husus şu: 5 Kasım 2007 ziyaretinde Washington'da hangi pazarlıklar yapıldı ve ABD ile hangi noktalarda antant kalındı? Oraya Başbakan, Gen. Kur. 2. Bşk. ve Dışişleri Bakanı gitti. (Bu sonuncusunun görevinin tercümanlık olduğu anlaşıldı.) Taraflar arasında varılan ortak noktanın ne olduğu (Ankara'nın aldığı destek karşılığında ne verdiği) ileride ortaya çıkar. ABD'nin İran politikasına evet demek, muhtemel bir müdahalede üsleri açmak anlaşma konusu olabilir. Henüz bilmiyoruz, bekleyeceğiz.

Kürt kelimesine Türkiye 80 sene sonra kısmen alıştı da, Kürdistan ismi tabu olmaya devam ediyor. Oysa Kürdistan farklı devletlerin siyasi sınırlarından bağımsız olan bir kelime ve üzerinde yaşayanların milli, etnik kimliklerini ifade eden bir ad. Üzerinde insanların yaşadığı topraklar bölümünün "ülke" olması için illa ki o insanların bağımsız bir devlet sahibi olmaları gerekmez. İberik Yarımadasının kuzeybatısında, Fransa'nın güneybatısında, Biskay Körfezinde Bask Ülkesi denilen topraklar vardır. Bask Ülkesi İspanya-Fransa sınıрыyla bölünmüştür, büyük kısmı İspanya'da, küçük bir bölümü Fransa'da kalmıştır.

Demek ki, milliyet ile tâbiyet (uyruklu) özdeş kavramlar değil. Türkiye Cumhuriyeti tâbiyetinde olan herkesi Türk görmek olmaz. Bugün Almanya'da 1 milyon aşkın Türk ve Kürt F. Almanya devletinin tâbiyetine geçmiştir, tâbiyet olarak Almanyalı, milliyet olarak Türk veya Kürtler. Aynı durumdaki Yunanlılar da Alman değil Yunandılar. Hattâ Yunanistanlı olanlar etnik bakımdan Türkseler, Almanlar kendilerine Yunanlı dediklerinde "Yunanlı değilim Türk'üm" diye düzeltirler. Yunanistan'daki Türklerin tâbiyeti Yunan, milliyeti Türktür.

Belçika'yı düşünelim. Bizde herkesin Türk olmadığı ama herkesin Türkiyeli olduğu gibi, orada herkes Belçikalı'dır, ama Kuzeydekiler Flaman, güneydekiler Valondur. Başkent Brüksel'in özel statüsü vardır. Fransızca konuşan Valonların yaşadığı bölge Valonya (Wallonie), Flamanların bölgesi Flamanca'da Vlaanders (Fransızca'da Flandres) adını alır. Her iki dil de ülkenin resmi dilidir. Devlet memurlarından, kamu taşıtlarının sürücülerine kadar her kamu görevlisinin her iki dili bilmesi zorunludur.

Büyük Britanya'daki devletin adı Birleşik Krallıktır. Birleşik olduğuna göre bir kaç ülkeden oluşmuştur: İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda. Orası Britanya'dır ama İskoçya'lı İngiliz değildir, Britanyalı'dır, Galli'de, K. İrlandalı da.

Demek ki o topraklarda yaşayanları sadece kimlikleriyle anmıyoruz, topraklarının da adını biliyoruz, kullanıyoruz. Hattâ her birisinin ayrı ayrı milli spor takımları bile var. (Türkiye İskoçya'yla oynarken İngiltere ile oynamıyor.) İskoçya'nın hukuk ve adliye sistemi de hepten kendine özgüdür, İngiltere'dekine hiç benzemez.

Görüldüğü gibi çok etnili, çok milliyetli toplumlar için tek bir şablon, bir örnek sistem yoktur. Milliyetler ve etniler sorununu demokrasi ve gönüllü bağlar temelinde çözenler barış içinde yaşamaktadırlar, çözemeyenler sancı çekmektedirler.

MAKRO MİLLİYETÇİLİK

Bütün bu ayrıntılara mikro milliyetçilik diyenler çıkacaktır. Öyle diyenler enternasyonalist, Marksist olsalar savları anlaşılabilir, çünkü milliyetçiliğin her türüsüne uzaktılar, ama ötekileştirdikleri grupların taleplerini mikro milliyetçilik sayanların kendileri makro milliyetçiliğin âlâsını yapmaktadırlar. Onlar için makro milliyetçilik mübahdır, ama mikro milliyetçilik günahdır. Niçin? Çünkü kendileri makrodurlar, ötekiler mikro.

Ve makro milliyetçiliğin (egemen ulusun milliyetçiliğinin) haklarını esirgediği insanları milliyetçilikle suçlamak en azından çok standartlı olmaktadır. Makro milliyetçilikten vazgeçildiği an, diğerlerinin mikro milliyetçilikten vazgeçmelerinin yolu açılır. Makro milliyetçilikten vazgeçmek demek, egemen ulusun kendisini ve politikalarını ötekine dayatmaktan vazgeçmektir.

İnsanların üzerlerinde yaşadıkları toprakları adlandırmaktan kaçınmak, dahası da yüzyıllar boyu taşıdıkları ülke adını resmîyette silmek, diğer alanlarda tabulaştırmak bölücülük değilse nedir? O topraklara asırlarca Kürdistan denilmiş. Sadece halk dememiş, Osmanlı Devleti de demiş. Aşağıda anımsatacağımız gibi fermanlar, kayıtlar "Kürdistan vilayetleri"nden, "Kürdistan sancakları"ndan söz etmiş. İstiklal Harbinin ve Cumhuriyetin ilk yıllarında da öyle olmuş, örneğin Erzurum ve Sivas Kongrelerinde Kürdistan temsilcileri varmış, Meclis'te Kürdistan Mebusları bulunmuş.

RESMÎ TEZLER

Kürt sorunu inkâr edile edile bugüne gelinmiştir. Sorunu reddetmek bu ülkede Kürt diye bir etnisitenin, milli bir aidiyetinin bulunmadığını söylemek gerekmiştir. O kadar ki, askeri birliklerde aralarında Kürtlerin de bulunduğu er

gruplarına "Kürt yoktur, onlar dağ Türkleridir, karda gezerken çarıkları kart kurt sesi çıkardığı için Kürt denilmiş" diye öğretilmiştir.

Dil ve Tarih, Coğrafya Fakültesinden, İstanbul Edebiyat Fakültesinden birtakım Türkçü ve ırkçı öğretim üyeleri Kürtlerin bilmem hangi Türk boyundan geldiğini ispatlayan!! tezler yazıp akademik payeler almışlardır. Türkler Anadolu'ya gelmeden çok önce bu topraklarda Kürtlerin yaşadığı olgusu araştırma yapmayan, sadece Merkez'e göre ısmarlama görüş yazan üniversite hocalarınca, Türk Tarih Kurumu uzmanlarınca ağıza bile alınmamıştır.

PKK Kürt sorununu reddetme, barışçıl ve evrensel çözüm yollarını öngörenleri vatan haini ilan edip sindirme politikasının sonucudur. "Şiddet şiddeti çağırır" siyaset sosyolojisinin genel ve basit bir doğrusudur.

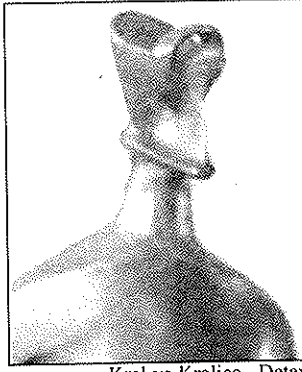
Kürt sorunu Türkiye için yeni ortaya çıkmış değildir. Kürdistan ve Kürtler bugün değil, daha 16.yy. başlarında Merkez'in gündeminde olmuştur.

KÜRDİSTAN SANCAKLARINA HÜKÜMRANLIK

Ulusların henüz ortaya çıkmadığı, hattâ milliyet faktörünün şekillenmediği özellikle Kürdistan'da güçlü bir feodalitenin hakim olduğu devirlerde imparatorluk topraklarındaki Kürt topluluklarına bazı özgül yönetsel haklar, ayrıcalıklar tanındığı bilinmektedir.

Bugün Yavuz lakabıyla anılan II. Selim ordusuyla İran Safevi Devletine karşı 1514'te sefere çıktığında Çaldıran Meydan Muharebesinde Kürt beyleri Osmanlıyla birlikte savaşmışlardır. Ne var ki, Kürt beyleriyle Saray arasındaki ittifak aynı zamanda Doğu Anadolu'dan Batını Türkmenleri temizlemek içindi. Osmanlı ile Safeviler arasındaki siyasi güç mücadelesi üstyapıya Sünni İslam ile Şia arasındaki savaş olarak yansımaktaydı. Padişah Payitahta dönmeden önce Kürt beyleriyle anlaşmaya varır. Bitlisli Nakşi Şeyhi İdrisi'den Kürt beylerini birleştirmesini ister. Oğlu II. Süleyman Bağdat Seferi sonrasında -bugün Irak sınırları içinde kalan- Cenubi Kürdistan da imparatorluğa dahil olunca Kürdistan'ın büyük bölümü Osmanlı toprakları kapsamına girer. Sünni Kürt aşiretleri her ikisi de hem Safevi'lere, hem de Türkmenlere karşı Osmanlı yanında saf tutuyorlar, karşılığında sancak ve vilayet adı altında kendi bölgelerinde hükümranlıklar elde ediyorlardı. II.Selim'in oğlu (Kanuni diye bilinen) II.Süleyman 1535'te bir ferman yayımlayarak Kürt beylerinin statülerini, ve bey ölünce ortaya çıkacak durumda tevâris kurallarını netleştirir.

Bugünkü dille söylersek, onlara tanınan hükümranlıklar özerklikten de fazlaydı. Sancakların yöneticileri bazılarına "Mir" denilen "Kürt Beyleri" ydiler ve tabii ki aşiret reisleriydi. Bu topluluklar tebadan sayılmayacaklar, Saray'a hiç bir vergi ödemeyecekler, para basabilecekler, Cuma hutbeleri kendi adlarına okunacaktı. Onlardan istenen tek şey Saray'a baş kaldırmamaları, savaşlarda Osmanlı ordusuna sipahi vermeleri ve sancakların kendi egemenlik sınırlarını -bölgelerinin sınırlarını-aşmamaları, birbirlerinin alanına saygı göstermeleriydi. Osmanlı'nın toprak düzeni olan tımar sistemine Kürt

Kral ve Kraliçe, Detay

topluluklarının dahil edilmemesi -sadece bu olgu bile- başlı başına ayrıcalıktı.

Gelgelelim onlara tanınan imtiyazlar on binlerce Türkmen'in hayatı pahasına olmuştur. II. Selim Mısır seferinden sonra Hilafeti Osmanlı Sultanlarının uhdesine getirdiği ve Padişah aynı zamanda Halife olduğu için, Kürt beyleri için o makam ruhani bir özellik de kazanmıştı. Aralarındaki ihtilaflarda Osmanlı'nın saf dışı etmek istediği bazı Kürt beylerine karşı ötekileri birleştirdiği de oldu. Kendilerinin yetkilerine karışılmadığı müddetçe Bâb-ı Âli'yle sorunları olmadı.

Böylece Kürdistan, Safevilerle Osmanlı arasında bir çeşit tampon bölge görevini gördü ve üç yüz yıl kadar Saray'la fazlaca ihtilaf çıkmadı. Kürt Beylerine tanınan bu ayrıcalıkların bir başka sonucu Kürdistan'da feodal bölünmelerin İmparatorluğun başka bir bölgesiyle karşılaştırılamayacak kadar belirgin olmasıydı. Aşiretler arasındaki anlaşmazlıklar, kavgalar, çekişmeler her birinin ayrı birbirim olarak kalmasını sağladı. 19. yy.ın başlarından itibaren imparatorluk Avrupa ve Rusya karşısında gerilemeye başlayınca, Bâb-ı Âli'nin Kürtlerden asker talebi arttığı gibi, vergi toplama istekleri de buna eşlik etti ve özellikle güçlü beyliklerle sorunlar doğdu. İlk isyan aşiretlerin en güçlüsü olan ve egemenlik alanını hem Osmanlı, hem de İran'a karşı genişletmiş olan Baban aşiretinden 1806'da geldi ve 2,5 yıl sürdü. Yüzyıl boyunca irili ufaklı çok sayıda başkaldırı oldu.

Kısaca söylersek, Türkmenlere karşı Kürtler'i kullanmış olan Osmanlı Kürtler arasındaki feodal bölünmelerden daima yararlanmış, birilerine karşı başkalarını kullanmıştır. 19. yy.ın sonunda da Ermenileri Hamidiye Alaylarına kırdırtmıştır. [Demek ki, bugünkü koruculuk sistemi Cumhuriyet'in icadı değilmiş.]

TEDİP VE TERBİYE

Görüldüğü gibi, bugünkü Kürt sorununun hayli eski geçmişi var. Cumhuriyet tarihinde de var. O kalkışmalara Kürt meselesi dışında bir ad bulunmuş: "irtica" denilmiştir, "İngiliz parmağı" denilmiştir, "aşiret kavgası" denilmiştir, hattâ "eşkiya salveti" olarak nitelenmiştir. Ama asla o topraklar üzerinde yaşayan Kürtlerin kültürel ve siyasal talepleri olduğu kabul edilmemiştir. Siyaset sahnesinde bu sorunun çözümünü için barışçıl yol hiç bir zaman denenmemiştir. Sorunun tarafları olduğu ve meselelenin ancak iki tarafın masaya oturmasıyla çözüleceği benimsenmemiştir.

Ayaklanmaları bastırma harekâtına uluslararası literatürde "pasifikasyon" adı veriliyor, bizde ise hepsine "tedip harekâtı" denilmiş. Tedip= edebe getirmek, terbiye etmek demek, rejimin Kürtlere yaklaşımı onları tedip ve terbiye edilecek Dağ Türkleri olarak görmek olmuş. Bu politikanın geldiği nokta çözümsüzlüğün büsbütün kronikleşmesidir.

Bugüne değin yaşanan acı ve gözyaşı kimseye ders olmadı, herkese dert oldu, ülkenin olağanüstü ölçekteki kaynakları sorunu çözmek için değil, çözümsüzlüğü daha da içinden çıkılmaz hale getirmek yönünde israf edildi. Şiddet şiddeti davet etti ve bugünkü noktaya

gelindi. Bundan ise sadece ve sadece savaş baronları ile kudretlerini idame ettirmeyi savaşın bitmemesinde görenler yararlandı.

Askeri harekâta dönelim: Belirtildiğine göre, Türkiye bugüne değin o bölgeye 27 kez "sınır ötesi operasyon" yapmış, ABD'nin Irak'ı işgali öncesinde medyada ifade edilen rakamlarda "sınır ötesinde" güvenlik şeridindenilen koridor boyunca üç binden on bine kadar değişen sayıda Türk askeri bulunduğu söylenmişti.

Sorunun kaynağının K. Irak'taki PKK varlığı olmadığı, dışarıda değil içeride bir Kürt sorunu bulunduğu ve konunun sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel yönleriyle ele alınması gerektiği bir gün anlaşılacaktır. Hepimiz yürekten dilemeliyiz ki, o güne kadar geçecek süre fazla can ve mal kaybına mal olmasın.

KÜRT DEVLETİ SAVAŞ NEDENİYDİ

Hafızamızı yoklayalım: 1999'da kurulan DSP-MHP-Anap koalisyonu zamanında "PKK eylemleri Kuzey Irak'tan kaynaklanıyor bu nedenle oraya askeri müdahale yapmak gerekir" diye gerekçe ileri sürülmediği yıllarda da hükümet "Kuzey Irak'ta bir Kürt oluşumunun (devletin) gerçekleşmesini *casus belli* (savaş nedeni) sayarız" demekteydi. Demek ki, sorun bir kısım PKK mensubunun Kandil'de veya Mahmur mülteci kampında bulunması değildi. Sorun doğrudan doğruya siyasal olarak mevcut ve meşru Kürdistan Özerk yönetimiydi, onun özerk bölgedeki hükümlanlığıydı. Aksi halde sözünü ettiğimiz kırmızı çizgi ve savaş nedeni var olmazdı.

Keza, bundan bir yıl kadar önce Kerkük meselesinin alevlendirildiğini hatırlayalım, o zaman PKK değil ama Kerkük Türkmenleri Irak Kürdistanı'na askeri müdahale vesilesi gibi gösterilmişti. Oysa orada da sorun Kerkük'ün statüsü değildi, amaç Kerkük'te referandum olursa "Kerkük Türkmenleri üzerinde hakkımız var" savını müdahale bahanesi yapmanın yolunu açmaktı. [Irak parlamentosundaki dokuz Türkmen milletvekilinden sadece bir tanesinin Türkiye yanlısı Türkmen Cephesi'nden olduğunu, ayrıca Kürdistan Özerk Parlamentosunda beş Türkmen milletvekilinin yer aldığını da kaydedelim.] Aralık 2007 sonunda yapılması öngörülen referandum bir süre ertelendi. Eğer ertelenmeseydi, bu konu Türkiye açısından dışa karşı yeni bir gerginlik, içeride ise propaganda ve psikolojik savaş vesilesi olacaktı.

Kısacası, ister PKK gerekçesiyle, ister "Kuzey Irak'taki Kürt oluşumu kırmızı çizgimizdir" denilerek, isterse Kerkük Türkmenleri ileri sürülerek olsun, her halükârda bölgeye askeri müdahale hazırlığı yapılmaktaydı. Hepsinin de nedeni Türkiye'deki Kürt sorununun kronik niteliği idi, Kürdistan Özerk Bölgesi'ne müdahale de bu sorunun bir parçasıydı. Hem demokratikleşmenin geleceği, hem de Türkiye'nin kaderi bu akut problemle doğrudan ve çok yakından ilgilidir. Sorunun böyle kronik hale gelmesi Türkiye'nin gelmiş geçmiş bütün yönetimlerinin ısrarla ve inatla hastalığı tanınamaması sonucudur.

ÖZALP HADİSESİ: 33 KURŞUN

Kürtleri zaman zaman tenkil etmek için savlet etmelerini beklemek gerekmemiştir: Örneğin 3. Or. Komutanı Org.

Mustafa Muğlalı 30 Temmuz 1943'te Van'ın Özalp ilçesinin 33 Kürt köylüsünü (üstelik de yazılı emirle) kurşunlatmıştır. Olayı Ahmed Arif 33 Kurşun şiirinde ağırlaştırmıştır.

II. Savaş koşullarında İran Kürdistanı'nda kıpırdanmalar vardı (nitekim iki yıl sonra Mahabat Cumhuriyeti kuruldu.) Sözkonusu olaylar İran Kürdistanı'ndan gelip gitmelerle ilgiliydi. Türkiye Kürtleri 1937 Dersim isyanına kadar sık sık ayaklandıkları için Ankara "başının tekrar ağrımaması" istemiyordu. [Çünkü onlar Kürtler'e daima "baş ağrısı" diye bakmışlardır.] O sırada C. Bşk. İsmet İnönü Muğlalı'yı Ankara'ya çağırıp Gen. Kur. Bşk. Fevzi Çakmak'la birlikte İran'daki gelişmeleri ve alınacak tedbirleri görüşmüştü.

Birisi kadın, birisi çocuk, ikisi izne gelmiş asker olmak üzere 33 kişinin piyade tüfekleriyle ve maki-nalılarla kurşunlandığı olaydan sadece bir kişi kurtuldu. Sorumlulara hiç sorgu sual yapılmadı. Çünkü suç kişisel ve keyfi değildi. Rejimin tenkil politikasının sonucuydu. Öldürülenler önce gözaltına alınmışlar, mahkemece serbest bırakılmışlar, bir süre sonra tekrar alınmışlardı ve ikinci gözaltından kurşuna dizilme gününe kadar zaman geçmişti. Bütün bu süre zarfında şifreli telgrafla Ankara'yla haberleşilmemiş olmasına imkân yoktu. Telgrafın metni tabii ki ortada yoktur, ama o haberleşme tekniğine göre yazılı metne dökülmeden de karşılıklı konuşulur, çünkü elektromanyetik devreyi tıklamalar yoluyla açıp kapamaya dayanan Mors alfabesi önce işit-seldir, sonra -istenirse-görseldir.

Olaylar üç-beş günde olup bitmez. Ordu Komutanı Muğlalı Ankara'nın emriyle Erzurum'dan Özalp'a gidip duruma el koyar. Nitekim bir yıl sonra İsmet İnönü yanına Muğlalı'yı alarak Van'a gelir ve yaptığı konuşmada ahaliye şöyle der: Muğlalı Doğu'nun kralıdır. Ben onun sayesinde Ankara'da rahat uyuyorum.

DP 1946'da Meclise girince hükümeti sıkıştırır, sonuçta olaydan 6 yıl sonra dava açılır, Muğlalı tutuklanır, Genel Kurmay Askeri Mahkemesinde yargılanır, dava iktidar değişikliğinden sonra devam eder, General Muğlalı 33 kişinin kurşunlanması emrini verdiğini itiraf eder, sonuçta 32 kişinin ölümünden dolayı idam cezası verilir, Askeri Temyiz Mah. cezayı yirmi yıla indirir bu arada Muğlalı ölür. Paşanın cezaevinden kızlarına yazdığı mektupta "Bana bu işi yaptırana iki defa mektup yazdım, cevap bile vermedi" dediği kişi İnönü'dür. Devlet arşivlerinde o mektuplar var mıdır bilemeyiz, ama olayla ilgili TBMM tahkikat raporu ortadadır.

Gelgelelim, bu yargılama ve cezalandırma olayı Kürt politikasında atıptır. Nitekim Bayar-Menderes'in "bizim Su İşleri Müdürü" dediği kişi 1965'te başbakan olacak ve Türk siyasetine 1965-2000 yılları arasında damgasını vuracaktır: Süleyman Demirel, 1992'deki son başbakanlığı sırasında verdiği bir demeçte "Ordumuzu Muğlalı sendromundan, Komutanlarımızı ellerini bağlayan zincirlerden kurtarmalıyız" diyen, bir yıl sonra da C. Bşk. seçilen zâttır.

Özalp hadisesi orada kalmadı, 1974'te Viranşehir'de 9 Kürt köylüsü kaçakçı diye güvenlik kuvvetleri tarafından öldürüldü. Öldürenlere bir şey yapılmadı. Sadece sosyalistler İstanbul Beyazıt Meydanında (TSİP ve GSB'nin düzenlediği) bir protesto mitingi yaptılar, kitle halinde

coplandılar, nezarete alındılar, gazeteciler yerde saçlarından sürüklenen bir üniversiteli kızı görüntüledi. O kadar. Dönemin başbakanı, seçim meydanlarında barış güvercinli, Kıbrıs'ta miğferli Ecevit'ti.

HİZB-ÜL KONTRA

Sorunla ilgili bir başka önemli husus Hizbullah vakasıdır. Bu cinayet örgütü taşeron olarak kurdurulmuştur. 2007 Temmuz'unda Hizbullah davasındaki mahkeme kararında da belirtildiği gibi bu örgüt "PKK'ya karşı kurulmuştu". Hizbullah pervasızca suç işlemiştir. Başta PKK mensupları, DEP, HADEP üyeleri veya başka Kürt siyasetçileri olmak üzere kendisinden olmayan 2000 kadar Kürt öldürmüştür. 1999'da Öcalan ABD tarafından Türkiye'ye teslim edildikten sonra işinin bitişini hükmedilerek üzerine gidilmiş ve tevkifatlar, işaatlar, içinden dizi dizi mezar çıkan işkence ve cinayet mahzenleri sansasyonel biçimde ortaya çıkarılmış, devlet kendi kurduttuğu, iplerini elinde tuttuğu örgütü yakalayarak başarısını ilan etmiştir. Kimse de kalkıp bu suç makinesi yıllar yılı cürmünü icra ederken polisin veya istihbaratçıların nasıl haberi olmadı diye sormamıştır. Hizbullahçılar Mahkemelerde "Devlet bize teşekkür etmelidir, biz PKK ve diğerlerine karşı mücadele ettik" demişlerdir.

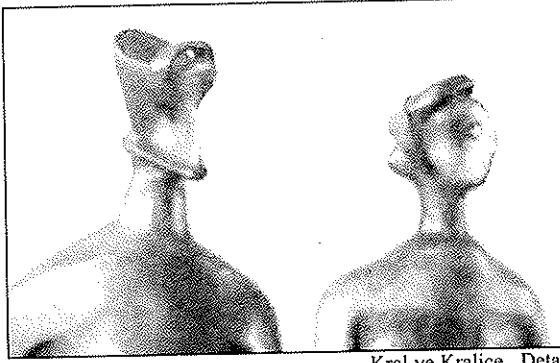
Hizbullah'ın devlete çalıştığını en yetkili ağızlardan duyduk. Eylül 2005'te zamanın Hava Kuvvetleri Komutanı Faruk Cömert "Devlet Hizbullah'ı kullandı" dedi. MIT Müsteşarı Emre Caner de tasdik etti.

Eski Jandarma Genel Komutanı Teoman Koman, MIT müsteşarı olarak görev yaparken "Hangi Hizbullah? Bir İran'daki Hizbullah vardır. Bir de PKK'ya karşı kendini koruyan dinî inançları kuvvetli vatandaşlar." demişti. Veya Batman Emniyet Müdürü Öztürk Şimşek "Hizbullah'ın üzerine nasıl gidelim? Karargâhları JİTEM binasının yanında." diye konuşmuştu.

Meclis Faali Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu 1995'te Genel Kurula sunduğu 200 sayfalık raporun dörtte birinde Hizbullah'tan söz eder. Veriler İstanbul ve Diyarbakır DGM, Mardin ve Batman Savcılıklarından alınmıştır. Gelgelelim, Milli İstihbarat Teşkilatı Ankara DGM'nin isteği üzerine 30 Mayıs 1997'de verdiği istihbarat raporunda Türkiye'de Hizbullah örgütünün bulunduğu dair hiç bir bilgi bulunmadığını belirtmiştir.

Özellikle 1991- 2000 yılları arasında faaliyet gösteren, suç işleyen, bazı cürümleri savcılık kayıtlarına geçen örgüt hakkında MIT'in hiç bir bilgisi yoktur!

İlerici kamu oyunun Hiçbullah'a verdiği isim Hizb-ül Kontra (Kontralar Partisi) veya sadece "Kontralar" dı. 1970'lerde Nikaragua'da Sandinistler diktatörlüğe karşı mücadele ederken, CIA'nın yerel faşistlerle kurduğu cinayet çetelerine "Kontrgerilla"nın kısaltılmışı olarak "Kontralar" deniliyordu.

Kral ve Kraliçe, Detay

Türkiye'de Hizbullah'ın kurulması, pervasızca cinayet işlemesi, her türü pis işi yapması ülkemiz tarihinin en kara sayfalarından birisidir.

Hizbullah şimdilerde dirilmekte, yenisinin devletle ne kadar ilişkisi var bilinmiyor, ama Hz. Muhammed karikatürleri nedeniyle yaptığı iki mitingden birisine 100 bin, diğerine 150 bin kişi katılmıştı. Unutmamak gerekir ki, Kürt siyasi hareketinin kök-

tendencililiğin elinde bulunmaması hem Kürtler, hem de Türkler için memnuniyet vericidir. Siyasi İslami Orta Doğu'da bu denli güçlüyken, gerek Kuzey Irak, gerekse Türkiye Kürtleri arasında zemin bulamamışsa, buralardaki siyasi hareketler laik kalmışsa bu etmeni düşünmekte yarar vardır.

TENKİL, TENKİL

1978 yazında bölgede yapılan bir askeri manevrada bazı erlere Kürt köylü kıyafeti giydirilmiş ve hedef olarak gösterilmişti. Kürt köylü kadını (düşman) kılığında girmiş Türk askerinin fotoğrafı gazetelerde yayınlanınca tepkiler biz sosyalistlerin gösterdikleriyle sınırlı kalmış, bizden başka kimsenin sesi çıkmamıştı. O sırada hükümetin başında Bülent Ecevit bulunuyordu. O zamanlar gerilla hareketi mi vardı, şimdi dilinizden eksik etmediğiniz terörist mi vardı ki, Kürt köylüsü düşman olarak görülüyordu. Demek ki, daha o zamanlarda Kürtlere potansiyel tehlike gibi bakılmaktaydı.

Sadece o kadar mı, 1970'te jandarma bir suçluyu aramak için Kürt köyünü basmıştı. Tim komutanı olan subay köylüyü konuşurmak için kadın erkek herkesi köy meydanına toplamış, erkekleri dipçik zoruyla çıplak soydurmış, değişik yaşlardan bazılarını cinsel organına ip bağlayıp köyde dolaştırmıştı. Yöre töreleri öylesine güçlüdür ki, o erkekler kadınların önünde o hale düşmekten, inanın öldürülmüş olmayı yeğlerler. Bu olay vuku bulduğunda hükümetin başında Süleyman Demirel vardı. Hadise basına yansımış ve vatandaşlar o zamanki C. Bşk. (27 Mayıs rejiminin Gen.Kur.Bşk.) Cevdet Sunay'a dilekçeyle başvurmuşlardı. Eğer evrak imha edilmediyse dilekçe (ve yanıtı!!) Köşk'ün arşivlerinde mevcuttur. Olay o yılın gazete koleksiyonlarından bulunabilir.

12 Eylül döneminde Kürt insanına dışkı yedirildi, Diyarbakır askeri (hattâ sivil) cezaevindeki eziyet başka yerlerdekinden çok fazlaydı. Mardin Milletvekili Nurettin Yılmaz 1980'de Cumhurbaşkanlığı seçimlerine adaylığını koyduğu için foseptik çukuruna konuldu, "Sen Kürdistan Cumhurbaşkanı mı olacaktın, biz Kürdistan Cumhurbaşkanına işte böyle yaparız" diye ağır işkencelere, hakaretlere maruz kaldı. Bu olaylar cereyan ederken devletin başında tek başına Kenan Evren ve cuntası vardı; veya dışkı yedirme olayında Turgut Özal başbakan, seçimle gelmemiş Evren Çankaya'da mukimdi. 1990'larda cinayetler işlenirken, kırsal kesimlerden faili meçhul cinayetlerin maktulleri toplanırken Tansu Çiller başbakan, Demirel C. Bşk. idi.

Burada olayların hepsini anmaya ne imkân var, ne de gerek. Esasen saydıklarımız ancak basına yansımışların küçük bir bölümü. Kesin olan şu ki, örneklerin hepsi devlet politikasını yansıtmaktadır. Aksi halde, sorumluları cezalandırılırdı. Çünkü Muğlalı hariç burada yazılan ve yazılmayan olayların hiç birisinin sorumlusu yargılanmamıştır.

Dikkat edilirse, örnek olarak seçtiğimiz olaylarda Şükrü Saraçoğlu/İnönü, Demirel/Sunay, Ecevit/Fahri Korutürk, Bülent Ulusu/Evren, Özal/Evren, Demirel/Özal, Çiller/Demirel, Mesut Yılmaz/Demirel, Ecevit/Demirel... gibi politikacılar en yüksekteki iki makamı paylaşanlardı. İsimler değişiyor, politikalar değişmiyordu. 3 tane, 13 tane, 103 tane olayda hep aynı uygulama vardı.

Bugün terör kelimesini dillerinden eksik etmeyenlerin söylemeleri gerekir, bunlar terör değilse, o zulümleri yapanlar, o suçları işleyenler terörist değilse, nedirler? Yani tedip ve terbiye siyaseti sadece Kürt ayaklanmalarında yoktu, daimi olarak vardı.

Daha yakın zamanlara gelirse, 1984'ten bu yana geçen çeyrek yüzyılda yaşanan acı ve gözyaşı kimseye ders olmamış, ülkenin olağanüstü ölçekteki kaynakları sorunu çözmek için değil, çözümsüzlüğü daha da içinden çıkılmaz hale getirmek yönünde israf edilmiştir.

Bugünkü "sınır ötesi operasyon" boyunca medya "Uçaklarımız PKK kamplarını yerle bir etti, alt yapısını mahvetti, şu kadar hain öldürdü, bu kadar teröristi etkisiz hâle getirdi" diye yayın yapmaktadı. Kin ve düşmanlık politikasıyla şartlandırılmış toplum kan istemektedir, medya öldürülen insan sayısını mümkün olduğu kadar artırarak bu ihtiyaca yanıt vermektedir. Toplumu bir humma sarmış gibidir.

Böyle bir tehlikeli gidişin ne kadar vahim noktalara varacağı anlaşılmamış mıdır? İnsanları koşullandırarak, kışkırtarak, toplumdaki iptidai hisleri azdırarak, psikolojik harp yürüterek otorite kurulmaz. Bir süre için kurulur, arkasından er veya geç silah geri tepir.

"Kana kan intikam" çılgınlığında akıl yoktur, nefret vardır, ilkelik ve husumet vardır. Bir toplumu bu tür duygularla -veya hattâ genel olarak duygularla-ayakta tutamazsınız. Aslolan akıldır, hisler değil. Akıl, dünyada benzeri sorunların bulunduğu her yerde evrensel çözümler üretmiş, ilkeler getirmiştir. O ilkeleri benimsemeyen devletlerin daima "başı ağrımış" sorunlar büyümüştür. Evrensel aklın bulunmadığı yerde sorunları çözmek şöyle dursun, onların ne olduğunu kavramak bile mümkün olmaz.

Kan ve şiddet üzerine otorite kurarsanız, toplumu buna alıştırsanız bir dönem sonra karşınızda canavarlaşmış, çığından çıkmış bir toplumsal ruh hâli bulursunuz. 1990'lı yılların Sırbistan'ı hiç mi ibret vesilesi olmadı. Öyle bir toplum mu yaratılmak isteniyor? Medyada her akşam hainler, teröristler, bölücüler diye haykırın ağzı köpürmüş spikerlerle, haber diye topluma çirkin yorumlar enjekte eden çapa adamlarla (TV jargonundaki anchorman'ın tercümesi) ırkçılığa, küfüre, nefrete demir atmış bilumum zevatla Türk halkındaki ruh halinin kalıcılaşması bir süre sonra hastalıklı bir toplum ortaya çıkartır, çıkartmaya başlamıştır da.

Son yıllarda gelişen faşist sokak hareketleri, linç

saldırıları, suikast faillerinin "Türkiye sizinle gurur duyuyor" bağışmalarıyla kutsanması, Emniyet mensuplarının onlarla omuz omuza ay-yıldızlı hatıra görüntülerini devletin video cihazlarına kaydetmeleri, kızılı erkekli gencecik çocukların kanlarından bayrak boyayacakları, biz de şehid olmak istiyoruz diyecekleri raddeye kadar kan ve ölümle koşullanmaları, bayramlarda, seyrarlarda, yılbaşı gecelerinde meydanları kaplayan azgın, saldırgan kalabalıkların şiddetinin ve vahşetinin medyada "maganda" diye tekerlenip önemsizleştirilmesi ve daha sayısız çirkin manzaralar koşullanmış ve kuşatılmış toplumun nereye gittiğini gösteriyor.

KİTAPLAR, FİLMER, DİZİLER

Örneğin, Metal Fırtına kitabından milyonlarca adet satılmıştır, organize suç mensuplarıyla istihbaratçı şeflerinin dizisi olan Kurtlar Vadisi uzun yıllardır rating rekorları kırmıştır, bu diziden yapılan ve şiddete öykünen Kurtlar Vadisi-Irak filmini ilk üç günde, evet ilk üç günde 1 milyondan fazla seyirci izlemiştir, film Türk sinema tarihinin en fazla iş gören filmi olmuştur. Hiç bir bilimselliği, nesnelliği olmadığı tarihçilerce ifade edilen ve Çetin Altan'ın deyimiyle "Türke Türklük propagandası" yapan "Şu Çılgın Türkler" kitabı yüksek fiyatına rağmen milyonlarca kişi tarafından okunmuştur, kitabın adındaki Çılgın Türkler istisnasız bütün okuyucularda gurur ve heyecan yaratmıştır.

Bu saydığımız kitap ve filmlerden hemen önce Adolf Hitler'in "Kavgam" kitabının aylar boyu en fazla satan kitapların liste başında kaldığını hatırlatalım. Bütün dünyanın lanetlediği ve tarihin en karanlık lağımına gömdüğü bir kitabın Türkiye'de "best seller" olması utanç vericidir. Nitekim dünya medyasında üzerinde durularak anlatılmıştır.

"Bir Türk dünyaya bedel" propagandasıyla, "Türkün Türkten başka dostu yoktur", "bizi bölmek parçalamak istiyorlar parayonasiyla", resmi ağızlardan medya sloganlarına kadar uzanan "iç ve dış düşmanlar" edebiyatıyla insanları koşullandırarak otorite kurmayı yönetmek sananların toplumu yönettiği bir ülkede yaşıyoruz. Linç kültürü aşılana, mütemadiyen birilerini düşman gören, kendi yarattığı düşmandan korkarak yaşayan insanlardan oluşmuş toplum ortaya çıkarsa onun geleceğe dönük şansı olamaz. Bu siyasi gidiş, bu resmi diskur toplumsal psikolojiyi her geçen gün daha da bozar, bireylerin ruhsal dünyasını deforme eder, insanları sığlaştırır, onları kinin, öfkenin, sevgisizliğin esiri yapar. Bugün terör adı altında Kürtlere karşı kışkırtılan nefret yarın kendi içlerinde birbirlerine döner. Yukarıdan habire pompalanan bugünkü ortam "psikolojik harp" diye görüp sonuçlardan dolayı ellerini ovuşturanlar böyle hastalıklı, paranoid, huzursuz, nekroman bir toplum yaratmayı amaçlamakla nereye kadar gideceklerini sanıyorlar?

BARİŞ İÇİN DEMOKRASİ

Sorunun barışçıl çözüm yolu vardır. Barışın yolu, kan akıtmayı durdurmanın çaresi muhataplarla görüşmekten geçer. Eğer bir yerde barış sorunu varsa, Barış'ın tarafları vardır. Barış ise görüşmeler yoluyla ve serbest rızayla elde edilir. Kılıçla barış olmaz. Boyun eğdirme olur. 80

yıldır barış olamamıştır. İnsanların sindirilseler de boyun eğmedikleri ortaya çıkmıştır. Osmanlı'nın en güçlü kılıçları II. Selim ve II. Süleyman bile -üstelik de kılıç devrinde- Kürtlere kılıç kullanmamışlar, sulh yolunu seçmişler. Bugün de, gönüllü bağları öngörmeyen hiç bir siyaset sorunu çözemez.

Barış isteniyorsa sorunu birlikte sona erdirmeyi kabul etmeliyiz. Bu ise Kürt tarafının temsilcileriyle masaya oturmak demektir. O nedenle, DEP gibi DTP'yi de Meclis'ten alıp hapishaneye atmak, partilerini kapatmak barış getirmez. Son derece kaygı vericidir ki, tekrar politika izlenmektedir.

Liberaller Kürt sorunun çözümünü "demokratikleşme" olarak görüyorlar. Doğrudur. Fakat terimin içini doldurmak gerekir. Dil, kültür, eğitim, basın-yayın alanlarındaki demokratikleşme elbette elzemdir, ama gene de soyut kalmaktadır, çünkü o kadarlık demokratikleşme siyasi demokrasi değildir. Oysa demokrasinin özü siyasaldır.

DTP'nin ne düşündüğünü bilmiyorum. Partinin fikirlerini açıklamasına izin verilmiyor, ağzını açtığı anda dört bir koldan hücumla uğruyor, ikinci cümlesine izin verilmiyor. Bizim ne Kürt siyaseti adına konuşmaya hakkımız var, ne de akıl vermeğe kalkışırız.

Ama evrensel ilkelerden, BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Roma Konvansiyonu), Helsinki Senedi, Paris Chart'ı gibi temel uluslararası belgelerden anlaşıldığı kadarıyla demokratikleşmeden kasıt yönetsel demokrasidir. Bunun

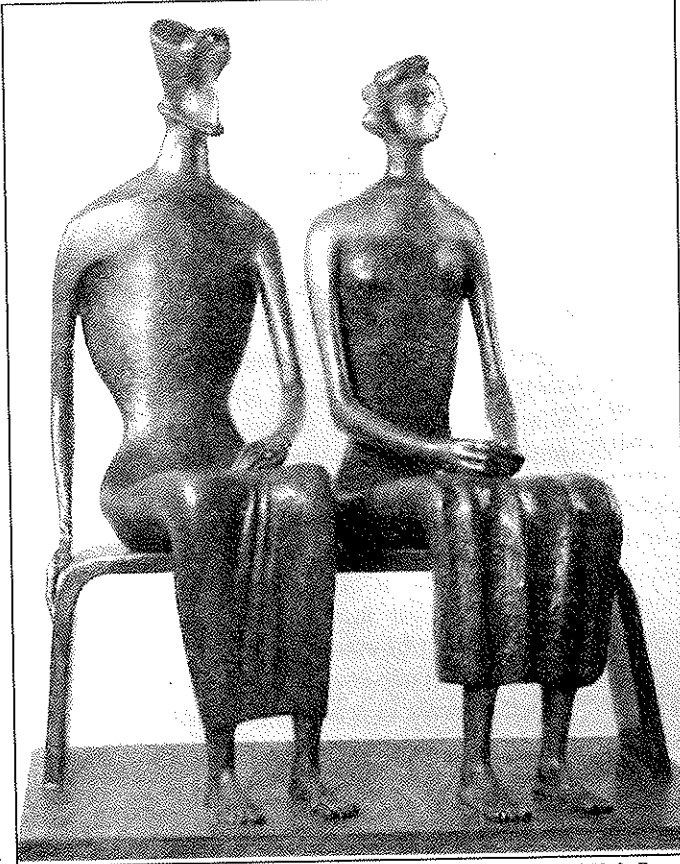
evrensel literatürde ve 1918'de kurulan Cemiyet-i Akvam'dan (Milletler Birliği'nden) bu yana uluslararası siyasette yolları, yordamları, kategorileri var: Başkanları seçimle geldiği halde İçişleri Bakanlığı tarafından görevden alınabilen, haklarında sık sık siyasi nitelikli davalar açılan ve mali olanaklar açısından mahrumiyete mahkum edilmiş olan belediyeleri yönetmek kendi kendini yönetmek değildir. Tekrar edelim: Çözüm esas olarak siyasette aranacaktır. Yönetmekten, insanların kendi siyasi, mülki, idari, temsili ve mahalli yöneticilerini seçmeyi anlamak gerekir.

Son bir notu daha ekleyelim: Yatırım yapılırsa, bölge ekonomik bakımdan kalkınırsa sorun çözülür diyenler ya bilgisizdirler veya Türkiye'nin değil, Türklüğün gözlükleriyle kendilerini ekonomide sınırlıyorlar. Söyledikleri kulağa hoş geliyor. Gelgelelim, devleti yönetenlerin de, medya mensuplarının da tam bu noktada biraz Marksizm öğrenmelerinde fayda var: Çünkü uluslar kapitalizm şafağında doğarlar, ekonomik gelişmenin somutu bugün kapitalistleşme demekse, kapitalistleşme uluslaşmayı iletir. Yani "bölge" kalkındıkça insanların siyasi demokrasi talepleri güçlenecektir. Türk kesiminde de böyle olmamış mıdır? Ekonomik ilerleme oldukça siyasi demokrasinin sınırları genişlemiştir. 1930'ların siyasi ortamıyla, 1950'ler, 1950'lerle 2000'ler, siyasi demokrasi açısından kıyaslanmayacak kadar birbirinden farklıdır.

Toplumsal analizlerimizi ve siyasi projeksiyonlarımızı yaparken bu noktayı dikkate almazsak, gene yanılırız. Ulusal demokratik talepleri ekonomik gelişmemişlikle veya geri kalmışlıkla tanımlayanlar ulusal gelirin yüksek olduğu Belçika'da Flamanlar ile Valonlar arasında kronikleşmiş ihtilaftı incelerlerse iyi olur.

Sorun ekonomik kalkınmayla değil siyasi demokrasiyle ve evrensel ilkelerin kabulüyle çözülür. Bunun için ilk adım konu üzerindeki yasakların ve tabuların kaldırılması, serbest konuşma ve tartışma ortamının yaratılmasıdır. DTP'yi, diğer Kürt siyasilerini veya konu hakkında konuşan, yazan başka kimseleri susturarak, tartışmaya, fikir belirtmeye ambargo koyarak, hoşumuza gitmeyen görüşlere, yaklaşımlara kendimizi kapayarak, onları sindirerek görüşlerimizi kabul etmeleri beklenemez. Özgür tartışma ortamı yaratmadan, yadsıdığımız fikirlere, önerilere ya yargıyla veya medya aracılığıyla hücum etmek her şeyden önce demokrasinin inkârıdır.

O kadar ki, konu üzerine yapılan kapsamlı, ayrıntılı bir araştırma bile yoktur. Uğur Mumcu'nun "bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olmak" gibi çok isabetli bir saptaması vardı. Bilgi sahibi olmak için önce demokrasinin olması şarttır. Bizim bu uzun yazıda önerdiğimiz bir çözüm yok, sadece ve öncelikle sorunun enine boyuna tartışılması, etraflı bilgi ve fikir sahibi edinme imkânlarının yaratılması için demokratizmi, düşünce ve ifade özgürlüğünü savunuyoruz, öngörüyoruz, talep ediyoruz. Ve demokrasi herkese lazımdır. Zira, başka bir ulusu ezen ulus özgür olamaz.

Kral ve Kraliçe, 1952-3, Bronz

Deneyisel Katliamlar

Yavuz Alogan

Bölgesel savaşların ve bu savaşlarda deneyisel katliam imkânlarını geliştirmenin dünya ölçeğinde çok daha büyük savaşlara yol açabilme olasılığı, Soğuk Savaş dönemine kıyasla ölçülemeyecek kadar artmıştır

1 945 yılının Nisan ayında Amerikalılar Berlin'e girdiler. Yaptıkları ilk iş, aylardır kafalarını kurcalayan soruya yanıt aramak oldu: hava bombardımanları ne kadar etkili olmuştu? Akaryakıt işleme tesis ve depoları, cephanelikler, havaalanları, Almanlar'ın geri çekilme istikametindeki köprüler, demir ve kara yolları gibi stratejik noktalarda meydana gelen yıkımı, aşağıda olanları gören, hattâ fotoğraf çekebilen pilotlar açıkça saptayabilmişlerdi; fakat kent merkezlerinde neler olup bittiğini, insanların ne kadar acı çektiklerini ve paniğe kapıldıklarını, halkın direnme gücünün ne ölçüde kırılabildiğini bilmiyorlardı.

Daha önce İngilizler, Alman uçaklarının ve V2 füzelerinin bombaladığı Londra'da bazı araştırmalar yapmışlar ve hava saldırılarının halkın moralini bozmadığını, tam aksine, direnme ve dayanışma gücünü arttırdığını saptamışlardı (Jeremy Black, Kitap Yayınevi 2003, s.143). Bu saptamaya ilişkin raporlar, Amerikan Silahlı Kuvvetleri'nin geliştirdiği, "hava akınlarıyla (Stratejik Bombardıman) savaş kazanma" doktrinini geçersiz hâle getiriyordu. Evleri bombalanan insanlar hemen bir dayanışma ağı kuruyorlar, kaybedecek bir şeyleri kalmadığı için sivil direniş güçlerine ya da çeşitli hizmet kuruluşlarına katılıyorlardı.

İngiliz raporlarında yer alan veriler Amerikan ve İngiliz kurmay başkanlarının ve "bombacı baronlar" diye anılan bombardıman uçağı pilotlarının stratejik hedefleri bırakarak büyük kentler üzerinde alan bombardımanı yapma kararlarında etkili oldu. Hava saldırılarının halkın moralini bozacağını, hattâ halkı fiilen ortadan kaldıracığını, dayanışma namına hiç bir şey bırakmayacağını kanıtlamak istiyorlardı.

Bu karar alındığı sırada Alman savunması hem doğu hem de batı cephelerinde çökmüş, Ruslar Vistül Nehri'ni, Anglo-Amerikanlar Arden bölgesini geçerek Reich topraklarına girmişlerdi. Yol boyunca bütün yerleşim yerlerindeki Almanlar kitleler hâlinde daha iç bölgelere doğru kaçıyorlar

ve büyük şehirlerde toplanıyorlardı. O sırada Almanya askerî bakımdan savaşı kaybetmişti. Gene o sırada RAF (Kraliyet Hava Kuvvetleri) bütün stratejik noktaların bombardımanını tamamlamıştı. Almanların tanklarına, panzerlerine, askerî ulaşım araçlarına, avcı uçaklarına koyacak benzini kalmamıştı. Ağır silah mühimmatı üreten bütün fabrikalar tahrip edilmişti. Amerikalıların gönlü, bu tahribatı yapan ağır bombardıman filolarının bekletilmesine ve kara ordularının ilerleyişinin sadece taktik avcı uçaklarıyla desteklenmesine razı olmadı. Devlet aygıtları tam bir kaos içinde dağılmış, ayakta kalan askerî birlikleri kuşatılmış bir ülkenin çaresiz halkı üzerinde hava bombardımanı taktiklerini denemek istiyorlardı.

İngiliz Lancaster'leri ve Amerikan B-17'leri bu kez katliam yapmak için havalandılar. Önce tahrip bombaları atarak şehirleri yıkacaklar, ardından da yangın bombaları atacaktı. Savaşın son dört buçuk ayı içinde Almanya'nın üzerine 471 000 ton bomba atıldı. Bu, 1943 yılı boyunca atılan bombaların iki katıydı. Sadece Mart ayı içinde Alman kentlerinin üzerine, 1942 yılının tamamında atılan bombaların neredeyse üç katı kadar bomba bırakıldı (Ian Kershaw, 2001, s.761).

Hitler'in mimarı ve Savaş Bakanı Albert Speer, savaş sonrasında yazdığı anılarında (Inside the Third Reich, Sphere Books, 1971) Amerikalılar tarafından diğer bakanlar, bazı garnizon komutanları ve mühendislerle birlikte tutulduğu yere Amerikalı bir teğmenin geldiğini ve "Müttefik hava bombardımanının etkileri" hakkında anket yaptığını yazar (s. 665). Daha sonra Müttefik hava subaylarıyla bir toplantıya katılır ve burada da hava bombardımanının etkileri tartışılır. Speer, kitabında bu tartışmalara, hafiften dalga geçerek, "bombardıman üniversitesi" demektedir (s. 666).

Alman generaller ve bu arada -hiç kuşkusuz- Albert Speer, Amerikalıların bu tavrına çok şaşır-mış olmalı. Hitler ve adamları böyle durumlarda genellikle kazandıkları zaferle böbürlenirler,

Uyuyanlar, 1941

esir düşmanlarını aşağılarlar, tarihe, Töton savaşçılarına, Büyük Friedrich dönemine göndermelerde bulunurlar, bando mızıkça çalarak geçit törenleri yaparlardı. Oysa Anglo-Amerikanlar, ameliyat sonrasında rapor hazırlayan bir cerrah titizliğiyle savaş araçlarının güçlü ve zayıf yanlarını öğrenmek istiyorlardı.

Aldıkları bilgilerle tatmin oldukları kuşku götürmez. Kentlerde yaşayan sivil halkın, İngilizlerin Londra bombardımanına ilişkin raporlarının tam aksine, hava bombardımanıyla tam bir moral bozukluğu ve yıkıma sürüklenebileceği kanıtlanmıştı. Söz gelimi sadece Nuremberg'e yapılan saldırı sırasında 29 500 ev yıkılmış, 1794 kişi ölmüş ve Ortaçağ'dan kalma "eski şehir" yer yüzünden silinmişti. Dresden'e yapılan hava akını sırasında öldürülen, erkek, kadın ve çocuk, on binlerce insanın cesetleri bir yığın hâline getirildikten sonra, çevreden bulunan kamyonlara ve arabalara yüklenmiş; traktörler kitlesel mezarlar kazmış, fakat ölülerin yeterince hızlı gömülememesi ve çürüyen cesetlerin çevreye yaydığı koku yüzünden insanlar ölümlerini eski pazar meydanında topluca yakmak zorunda kalmışlardı. Buna benzer sahneler Almanya'nın bütün büyük kentlerinde tekrarlanmıştı.

Aslında pek çok yorumcu, savaşın son döneminde Anglo-Amerikan hava kuvvetlerinin uyguladığı vahşeti, Almanlar'ın savaşın başında işgal

ettikleri bölgelerde uyguladıkları zulmün iadesi, geri dönüşü olarak yorumladılar. O zamandan beri, II. Dünya Savaşı'nı konu edinen bütün Hollywood filmlerinde kahraman Amerikan pilot ve askerlerinin cesareti övüldü. Bu filmlerde, dönemin Almanya'sında herkes askermiş, şehirlerde hiç sivil insan, yaşlılar, kadınlar ve çocuklar yaşamıyormuş gibi bir izlenim yaratılır. Oysa Almanya'da iki milyon civarında olduğu tahmin edilen sivil ölümlerinin çoğu bu son dakika bombardımanları sırasında gerçekleşmiş, insanlar Amerikan ve İngiliz hava kuvvetlerinin askerî doktrin geliştirme denemelerinin kurbanı olmuştur.

"BÂKİR" ŞEHİR İHTİYACI

Alman kimyager Otto Hahn ve Lise Meitner'in nükleer füzyonu buldukları ve Hitler'in Polonya'ya saldırarak II. Dünya Savaşı'nı başlattığı 1939 yılı ile, başında Kaliforniya Teknoloji Enstitüsü'nden Robert Oppenheimer'in bulunduğu Manhattan Projesi'nin ürünü olan atom bombasının, Almanya'nın savaşı kaybettiği 1945'te üretilmesi arasında geçen altı yılın insanlık tarihi açısından alttan alta ve tam bir gizlilik içinde süren canhıraş bir yıkım yarışına sahne olduğu söylenebilir. Nazi Almanyası ile ABD arasında süren bu yarış, Amerikalıların Meksika'da "Jordano de la Muerte" (Ölüm Bahçesi) denilen yerde ilk atom

bombasını patlatmalarıyla sonuçlandı. Ortaya çıkan sonuç, bombayı yapanları bile şaşırttı.

O sırada Almanya savaşı kaybetmiş, İtalya'daki Alman birlikleri teslim olmuştu. Amerikalı generaller bu yeni oyuncağı Avrupa'da kullanamazlardı, çünkü hedef yoktu. Fakat savaşa son noktayı bu bombayla koymak, yeni silahlarının gücünü Avrupa'nın ortasına kadar gelen Sovyetler Birliği'ne göstermek istiyorlardı. Ayrıca bu silahın gerçek gücünü ancak kalabalık bir insan topluluğunun bulunduğu bir bölgede sınayarak anlayabilirlerdi. Gözler, savaşın hâlâ sürmekte olduğu Pasifik bölgesine çevrildi.

O sırada Japonlar'ın işgalindeki Pasifik adaları Amerikan Hava Kuvvetleri'nin "Stratejik Bombardıman"ı altındaydı. Avrupa'daki Alman kentlerine uygulanan önce yıkıcı ardından yakıcı bombaların dümdüz ettiği adalara ABD deniz piyadesi çıkarma yapıyordu. Japonya'nın işgali için köprübaşı olarak kullanılabilecek en stratejik iki ada, İvo Cima ile Okinava Japonlardan temizlenmişti. Japon kentlerine hava bombardımanını bir iki hafta sürdürmek, Japon devlet mekanizmasının çökmesini ve silahlı kuvvetlerin dağılmasını sağlayabilirdi. Japon kentlerine 300 000'den fazla bomba atılmış, 100 000'den fazla insan ölmüştü. Savaş fiilen bitmiş, Japonya yenilmişti. Fakat Amerikalılar yeni oyuncaklarını göstermek istiyorlardı. Dünya hâkimiyeti yönünde bu devasa adımı atmaktan geri duramazlardı.

Manhattan Projesi'nin askeri komutanı Leslie R. Groves bombayı denemek için "bâkir", yani daha önce bombalanmamış bir şehir istiyordu. O sırada bombalanmamış ("bâkir") üç Japon kenti vardı: Nigata, Hiroşima ve Nagazaki. Birincisi, hava koşulları sayesinde kurtuldu. Pilot Paul Tibbets, günümüzde Virginia Askeri Müzesi'nin dev hangarında sergilenmekte olan B-26 Superfortress uçağına annesinin ismi olan Enola Gay adını vermişti. Uçak, 6 Ağustos günü Hiroşima'ya "Little Man", üç gün sonra da Nagazaki'ye "Fat Man" adlı bombaları bıraktı. Robert Oppenheimer'ın, infilak sırasında çekilen hava fotoğraflarını görünce, "Aman tanrım, biz ne yaptık!" diye haykırdığı söylenir.

DEHŞET DENGESİ

Potsdam Konferansı (17 Temmuz-2 Ağustos 1945) sırasında Truman, Churchill ve Stalin'e Japonya'ya atom bombasıyla saldıracaklarını söylemişti. Stalin'in bu haberi aldığı anda ne hissettiği bilinmiyor. Ancak Sovyet bilimcileri 1942'den beri bu konuda çalışıyorlardı.

Manhattan Projesi'nin ve yeni silahın farkında olan Stalin, Potsdam Konferansı'ndan hemen sonra, 20 Ağustos'ta, Atom Projesi'ni başlatan 9887 sayılı Devlet Savunma Komitesi Karar'ını imzaladı (Roy ve Zhorez Medvedev, The Overlook Press 2004, s. 133). Gulag'lardaki çalışma kamplarından on binlerce tutsak harekete geçirildi, Kazakistan bozkırlarında pek çok Çernobil olayı yaşandı, aralarında bilim adamlarının da bulunduğu binlerce insan radyasyon sızıntısından öldü. Gelişmiş bilgisayarları olmadığı için Ruslar, matematik hesaplarını, geniş mekânlarda topladıkları başarılı lise ve üniversite öğrencilerine yaptırdılar. Dört yıl sonra onlar da mutlu sona ulaştılar ve "İlk Şimşek" adını taşıyan ilk atom bombalarını, Hiroşima ve Nagazaki'den sadece 4 yıl sonra, 29 Ağustos 1949'da denemeyi başardılar. Soğuk savaş nükleer dehşet dengesine oturmuştu.

Atom bombası o güne kadar bilinen bütün savaş konseptlerini kökten değiştirdi. Askeri tarihçi Russel W. Weigley, "Atom bombasına eklenen diğer faktörler, Amerikan savaş stratejisi tanımını ortadan kaldırdı," der. "İkinci Dünya Savaşı'na kadar ABD uluslararası siyasete sadece kesintili olarak, hayati ulusal çıkarları gerektirdiğinde müdahale etmişti... İkinci Dünya Savaşı'nda kazanılan zafer ve sonuç olarak iki dünya süper gücünden biri olarak oynadığı rol, ABD'ye yeni uluslararası sorumluluklar verdi ve silahlı kuvvetlerin ulusal siyasetin uygulanmasında kullanılmak üzere, kesintili değil, sürekli olarak dünya siyasetine müdahale etmesini gerektirdi." (Russel F Weigley, Indiana University Press, 1977, s.365-6.)

Weigley'in sözünü ettiği "diğer faktörler" atom bombasını dünyanın her yerine taşıyabilecek uzun menzilli B serisi uçaklardı. Atom silahlarının nakledilmesi için geliştirilen bu uçaklar zamanla mekanize birlikleri, muazzam miktarda personel ve ikmal maddesini taşıyacak şekilde geliştirilecekti.

Soğuk Savaş "caydırıcılık ilkesi"ne de yeni bir anlam kazandırdı. Weigley, 1945'e kadar Amerikan askeri siyasetinde ikinci planda kalan "caydırıcılık ilkesi"nin, bu tarihten sonra stratejik bir derinlik kazanarak en üst sıraya yerleştirildiğini belirtir (agy. s. 367).

BÜTÜN BOMBALARIN ANASI VE BABASI

ABD II. Dünya Savaşı'ndan I. Körfez Savaşı'na kadar pek çok nükleer ve konvansiyonel silah geliştirdi. Bu silahlar esas olarak nükleer "önleyici ilk vuruş"u yapmak ve düşmanın işgal

harekâtını önlemek için tasarlandı. Sovyetler Birliği'nin Doğu Almanya'dan Avrupa içlerine ya da Kafkaslar'dan Basra Körfezi'ne doğru icra edeceği hava destekli zırhlı birlik harekâtlarını durdurmak amacıyla pek çok özel silah geliştirildi. Bu silahların özellikle I. Körfez savaşı sırasında Irak Ordusu'na karşı denendiği kesin olmakla birlikte, silahların niteliği tam olarak bilinmiyor. Havadan atılan bu yıkıcı ve yakıcı silahların yanı sıra top mermilerinin başlıklarında sertleştirilmiş uranyum kullanıldığı ve Bosna'daki İtalyan askerleri ve Irak'ı işgal eden Amerikan askerleri arasında kanser vakalarının bu yüzden arttığı biliniyor. Ancak bu ve benzeri etkilerin basına çok az sızdırıldığı ve bilgi sızıntılarının da hemen engellendiği kesindir.

Birinci Körfez Savaşı sırasında ABD'nin havadan atılan özel silahlar kullanarak Irak'ın güneyinde cephesi Kuveyt sınırına dönük Irak zırhlı birliklerini çok kısa bir süre içinde tamamen tahrip ettiği biliniyor. Dünyanın en büyük beşinci ordusu olarak tanıtılan Irak ordusu, ikmal, bakım ve yedek parça imkânlarından yoksun olsa da, karada hiç bir varlık gösteremeyecek kadar zayıf bir ordu değildi. En azından 500'ü T-72 olan 2000 muharebe tankına sahipti. Burada ABD'nin zırhlı kara birliklerine karşı geliştirdiği yeni silahları

denediği açıktır. Bunların ne olduğu tam olarak bilinmiyor. Ancak bilindiği, basına ve internete sızdığı kadarıyla bu silahın nükleer olmayan, paraşütle atıldıktan sonra uzaktan kumandayla hedefe yaklaştırılan çok güçlü bir patlayıcı olduğu biliniyor. GBU-43/B olarak tanımlanan ve MOAB (Massive Ordnance Air Bomb ya da Mother of All Bombs/Bütün Bombaların Anası) adıyla anılan bu bombanın bundan sonraki gelişiminde muhtemelen Irak'ta yapılan ve yüz binlerce askerin ölerək çöle gömülmesine neden olan "test atışları"nın sonuçları temel alınacak.

Aslında MOAB'ın deşifre olması ve özelliklerinin sayılıp dökülmesi, Eylül 2007'de Rus Kanal 1 televizyonunun Rusya Genel Kurmay Başkanı Aleksander Ruşkin'in yaptığı bir açıklamaya yer vermesiyle hızlandı. Buna göre Ruslar, dünyanın "nükleer olmayan en güçlü bombası"nı yapmışlardı. Bu bomba Amerikan bombasından iki kat fazla ısı yayıyordu, menzili iki kat fazlaydı ve yirmi kat daha etkiliydi. Nanoteknolojiyle üretilen yeni patlayıcılar içeriyordu. Bu bomba da paraşütle yönlendiriliyor, yanmaktan kurtulacak kadar uzakta olan insanları akciğerlerini patlatarak öldürüyor, fakat çevreye zarar vermiyordu. Rus Genel Kurmay Başkanı, "Testlere göre etki ve güç açısından nükleer bombaya eşit," diyordu.

"Ancak kesinlikle radyasyon yaymıyor. Dünyada bir eşi daha yok." (Radikal, 13 Eylül 2007) Ruslar'ın bu bombaları Çeçenler üzerinde test ederek geliştirdiklerini düşünmek için yeterli sebep vardır.

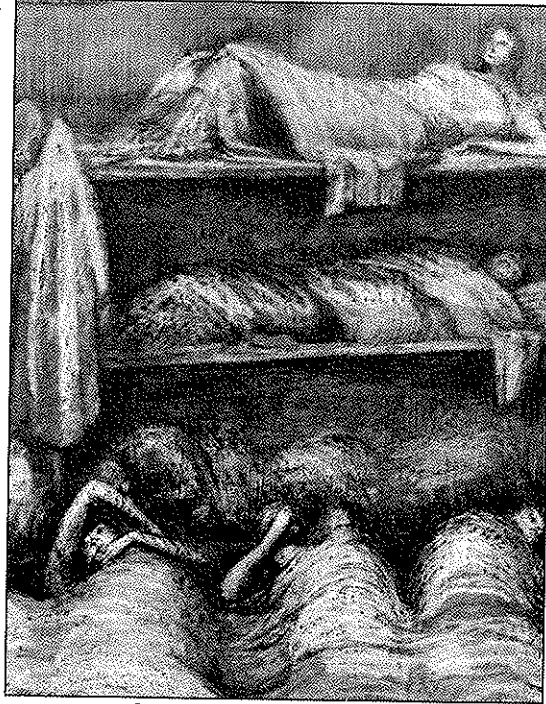
Ancak Amerikalılar bu iddiaların hemen ardından kendi silahlarının daha üstün olduğuna dair açıklamalar yapmaya başladılar. <http://www.globalsecurity.org/military/systems/munitions/moab.htm>'de Amerikan bombasının 8 tondan fazla patlayıcı içermesine karşılık Rus bombasının 7.8 ton "thermobaric" patlayıcı içerdiği belirtildi ve Amerikan bombasının yönlendirme imkânları övüldü. Doğal olarak basında yer alan bütün bu bomba özelliklerini kuşkuyla karşılamak gerekir. Ancak nükleer olmayan yıkıcı ve yakıcı bombalar konusunda büyük bir rekabetin başladığı kesindir.

Bütün bunlar elbette nükleer bombaların ihmal edildiği anlamına gelmiyor. Taktik nükleer silah

Tüp sığmak, 1941

geliştirme denemelerinin çok uzun yıllardır yapıldığı biliniyor. Tesir yarı çapı daha dar olan bu bombaların, ABD tarafından Ortadoğu'da bir nükleer "soykırım"a hazırlandığı iddia edilen İran'da test edileceği söylenebilir. 2003'te yapılan Bush-Putin zirvesinde Ruslar "bu silahlardan duydukları rahatsızlığı belirtmişler ve Rusya uzmanı Anatoli Liven aracılığıyla, "bu gelişmeyi durdurmak için ellerinden bir şey gelmediği için işin bir parçası olmak" istediklerini belirtmişlerdir (<http://www.voanews.com/turkish/archive/2003-05/a-2003-05-30-11-1.cfm>).

Sığınak: Ranzalar ve Uyuyanlar, 1941

FÜZE KALKANI

Son zamanlarda en büyük askeri/stratejik anlaşmazlık konusu Doğu Avrupa ülkelerine füze kalkanı yerleştirme projesidir. ABD tarafı bu projenin Rusya'nın nükleer etkinliğini sınırlandırma amacı taşımadığını, Kuzey Kore ve İran'dan Avrupa ve ABD'ye gelecek bir nükleer füze saldırısını caydırmayı amaçladığını öne sürmektedir. Ancak bu savunma sisteminin ister istemez Rus nükleer füzelerini de engelleyeceği açıktır. Putin İtalyan Corriera Della Sera gazetesine verdiği bir mülâkatta, füze kalkanı projesinin uygulanması hâlinde, tıpkı "Soğuk Savaş döneminde olduğu gibi [kendi] füzelerin[in] yönünü Avrupa'daki ABD tesislerine çevirebilecekleri"ni belirtti. Amerika'nın nükleer gücü Avrupa'ya uzanırsa, onlar da Avrupa içinde nükleer hedef belirlemek zorunda kalacaklardı (akt. *Radikal*, 4 Haziran 2007).

Ne var ki, füze kalkanı üzerinde bu tartışmalar ve restleşmeler sürerken, böyle bir savunma sisteminin gerçekten var olduğu, en azından test aşamasını tamamlayıp uygulama aşamasına geldiği kesin değildir. İki yıl önce yayımlanan AFP kaynaklı bir habere göre, füze kalkanı kurma projesiyle ilgili denemeler fiyaskoyla sonuçlanmaktadır. Son olarak, sahte savaş başlığı taşıyan bir hedef füze, Alaska'dan havalanıp Pasifik Okyanusu'nu geçtikten sonra Wake Adası'nın kuzeyinde yere çakılmış, bu füzeyi imha etmek

üzere Pasifik'teki Marshall adalarındaki Ronald Regan Üssü'nden fırlatılması gereken füze ise yerinden bile kımıldatılamamıştır! 130 milyar dolarlık bu projenin sonuç vermemesi üzerine soruşturma açılmıştır. (akt. *Radikal*, 16 Şubat 2005) Bütün bunların ne kadar doğru olduğunu, bu arada Çin Halk Cumhuriyeti'nin neler geliştirdiğini bilmeye imkân yok.

SONUÇ

Tarih boyunca her savaş bir önceki savaşın silahları ve imha imkânları geliştirilerek verilmiştir. Günümüzde silahlanma seviyesinin yeryüzünde yaşı-

yan bütün insanları birkaç kez yok edecek boyuta ulaştığı kesindir. "Dünya barışı" diye bir şeyden söz edilecekse, bunun bıçak sırtında durduğu açıktır. Soğuk Savaş dönemine kıyasla insanlık çok daha büyük bir tehdit altındadır. O dönemde gerçek bir denge vardı; söz gelimi BM ve ona bağlı Güvenlik Konseyi gibi örgütler tek bir süper gücün yörüngesinde değildi. Elbette sınırlı savaşlar oluyordu, ancak bu savaşlarda rakip devletler eliyle yapılan katliamların düzeyi ve pervasızlığı, en azından son yıllarda Irak'ta yaşananlarla kıyaslanamayacak kadar düşük düzeyde kalıyordu. Soğuk Savaş döneminde bir ülkenin bir yerden diğerine bir tümen asker sevk etmesi, cephaneliğine yeni bir silah eklemesi hemen dikkati çekiyordu. Bugün dünya, askerî teknolojinin yarattığı yıkım imkânları ve geliştirilen askerî stratejiler bakımından tam bir belirsizlik ve bilinmezlik içindedir. Söz gelimi İran'ın, yeni geliştirdiği 2 000 km. menzilli "Aşure" füzeleriyle, iddia ettiği gibi, bölgedeki bütün ABD üslerini vurup vuramayacağından, bu füzelerin Patriot tipi füzelerle durdurabileceğinden ne İranlılar ne de Amerikalılar emin olabilirler. Bölgesel savaşların ve bu savaşlarda deneysel katliam imkânlarını geliştirmenin dünya ölçeğinde çok daha büyük savaşlara yol açabilme olasılığı, Soğuk Savaş dönemine kıyasla ölçülemeyecek kadar artmıştır.

Biyoyakıt Tuzağı

Tanay Sıtkı Uyar

Fidel Castro, Komünist Parti'nin resmi yayın organı Granma'da, "Bitkileri insanlar yerine arabaları beslemek için kullanmak gıdaların fiyatını artıracak ve dünyanın yoksulları açlık çekecek," diye yazdı. 80 yaşındaki Başkan böylece 8 aylık bir aradan sonra uluslararası bir politika tartışmasına beklenmeyen bir dönüş yapmış oldu

Biyoyakıt (tarım yakıtı olarak da bilinen) biyokütleden oluşan veya elde edilen katı, sıvı veya gaz yakıt olarak tanımlanabilir.

Biyoyakıtlar sera gazı emisyonlarını azaltan ve fosil yakıtlara bir alternatif yaratarak enerji güvenliğini arttıran bir araç olarak düşünülmektedir. Bununla beraber, Nobel Ödülü sahibi Paul Crutzen, Ekim 2007 de kolzadan biyodizel ve mısırdan biyoetanol gibi yaygın olarak kullanılan biyoyakıtlar arasında Azot Oksit (N₂O) salınımının küresel soğumaya fosil yakıt tasarrufunun sağlayacağı katkı kadar veya daha fazla küresel ısınmaya katkıda bulunacağına ilişkin bulgularını açıkladı. Daha az Azot talep eden çimen ve ağaç türü bitkiler daha elverişli iklim etkilerine sahiptir.

İklim Değişikliği ve petrolün artan fiyatı gibi sorunları palm yağı veya mısır ve şeker kamışından elde edilen etanol benzeri "çevreye dost" biyoyakıtları geliştirmek yarışını başlattı.

AB, ulaşımda kullanılan tüm yakıtların %10'unun 2020 yılına kadar biyoyakıtlardan gelmesini önerdi. Gelişen küresel pazarın yıllık olarak milyarlarca dolara ulaşması bekleniyor. Biyoyakıtlar küresel olarak kullanılmakta olup biyoyakıt endüstrileri Avrupa, Asya ve Amerika'da giderek büyümekte. Biyoyakıtların en bilinen kullanımı otomotiv (%10 etanol %90 kurşunsuz benzinden oluşan E10 Yakıtı gibi) taşımacılığıdır. Biyoyakıtlar bitkiler gibi kendini hızla yenileyen herhangi bir karbon kaynağından üretilebilir. Pek çok farklı bitki ve bitkiden elde edilen malzeme biyoyakıt üretiminde kullanılmaktadır.

Robin Mitterthal, Biyoyakıt Tuzağı isimli makalesinde fosil yakıtlardan kurtulmaya çalışırken mısır etanolü ve soya biyodizeli gibi biyoyakıt seçeneklerinin destekleyicileri tarafından kandırılmayalım diye uyarılmaktadır. Bu enerji kaynaklarından subvansiyon ve vergi indirimi

olarak milyarlar hasat eden büyük firmalar, bu yakıtları sağlıklı bir gezegen ve ABD için enerji bağımsızlığı olarak pazarlamaktadırlar.

Biyoyakıtları üretmek için tüketilen her birim enerji karşılığında ne kadar enerji elde edildiği önemlidir. Boston Üniversitesi Enerji ve Çevre Çalışmaları Merkezi'nin Müdürü Cutler Cleveland, petrol bulma, yeraltından çıkarma ve rafineri için harcadığımız her litre benzin karşılığında 6-10 litre benzin üretildiğini söylemiştir. ABD Tarım Bakanlığına göre mısıresaslı etanol için dekar başına elde edilen 1340 litre etanolün sadece 340 litresi "yeni" yakıttır. (Hasat Faktörü: 1.34-1)

Gund Ekolojik Ekonomi Enstitüsü Araştırmacıları, Iowa Eyaletinin tümünde mısır ekilip etanol üretimi için kullanılsa, ABD benzin kullanımının sadece 5 günlük miktarını karşılayacak kadar "yeni" yakıt elde edilebileceğini hesaplamışlardır. Bu, etanol üretimindeki büyük artışların Amerika'nın enerji bağımsızlığına katkıda bulunmayacağını kanıtlamaktadır.

Biyoyakıtların çevresel etkileri de dikkate alınmalıdır.

ABD'de benzin pompasından gelen etanolü üretmek için kullanılan mısır arazi ve suya büyük bedeller getirmektedir. Yüksek mısır verimi için gerekli gübre çiftlik alanlarının dışına çıktığında bir zehir hâline gelmekte gölleri ve nehirleri kirletmekte, içme sularına zarar vermekte ve varış noktası olan Meksika Körfezinde geniş bir ölü bölge yaratmaktadır. Mısır üretimi aynı zamanda gerçek zehirler olan pestisit kullanmakta, bunlar da su ve hattâ gıdalara karışmaktadır.

Mısır bitkisinin erozyonu önlemede yetersiz kökleri nedeniyle milyonlarca ton verimli, benzeri olmayan Midwestern toprakları hâlen mısır yüzünden tarlalardan kaybedilmektedir.

Minnesota Üniversitesi'nden David Tilman'a göre Soya-esaslı biyodizel üretiminde dekar başı-

na üretilen 1900 litre biyodizelin sadece 900 litresi "yeni" yakıttır. Mısır'a göre daha iyi olsa da yetersiz bir üretilmektedir ve soya mısır'ın sahip olduğu çevresel sorunları aynen taşımaktadır. Rüzgâr ve güneş enerjisinin hasat faktörü 20'ye 1 olup biyoyakıtlara göre çok daha az çevresel yan etkilere sahiptirler. Fakat asıl çözüm enerjinin etkin kullanımıdır. Fosil yakıtlardan uzaklaşmalıyız. Fakat çözüm biyoyakıtlar değildir. Gezegenimizde daha kolay olan gerçek çözümlere yönelmeliyiz.

BIYOYAKITLARIN BİYOÇEŞİTLİLİK VE TARIMALANLARI ÜZERİNE YAPACAĞI TAHRİBAT

Tropik ormanların tahrip edilmesi atmosferdeki karbonu artıracaktır. Mısır, şeker kamışı ve soyadan yapılan biyoyakıtların kullanılması fosil yakıt yakmaktan daha fazla çevresel etki yaratacaktır. Yakıtların kendisi daha az sera gazı salınımına yol açsa da biyoçeşitlilik kaybı ve tarım arazilerinin tahribatı daha yüksek maliyetler getirmektedir.

Panama'daki Smithsonian Tropik Araştırma Enstitüsü'nden Jörn Scharlemann ve William Laurance'a göre, etanol üretimi için şeker kamışının sağladığı yararlar, şeker kamışı tarlaları oluşturmak amacıyla *karbon zengin tropik ormanların tahrip edilmesi* ve bunun da önemli sera gazı salınımlarına yol açması karşısında anlamını yitirmektedir.

Tropik ormanların biyoçeşitliliğin korunması, hidrolojik işlevsellik ve toprak koruma gibi tüm çevresel yararlar dikkate alındığında bu tür karşılaştırmalar daha da dengesiz hâle gelmektedir.

İsviçre'deki EMPA Araştırma Enstitüsü'nden Rainer Zah tarafından geliştirilen bir metod ile 26 biyoyakıt üzerinde yapılan çalışmada 21 biyoyakıtın benzin ile karşılaştırıldığında sera gazı salınımlarını % 30 azalttığı gösterilmiştir. Fakat biyoyakıtların 12 tanesi fosil yakıtlardan daha fazla toplam çevresel etkiye sahiptir. Bunlar ABD mısır etanolü, Brezilya şeker pancarı, etanol ve soya dizeli ve Malezya palm yağı dizeli gibi ekonomik önemi olan yakıtları kapsamaktadır. Biyoyakıtların en sağlıklı olanları yeniden kazanılmış kızartma yağı ve çimen veya odundan elde edilen etanol benzeri atık ürünlerden üretilenlerdir.

Bu çalışmayı yapan Scharlemann ve Laurance kasıtsız çevresel etkilere yol açan "ters" hükümet girişimlerine de dikkati çektiler. Örneğin ABD'de çiftçilere biyoyakıtlar için soya ekiminden mısır ekimine geçmek için destek verildi. "Bu destek

küresel soya fiyatlarını yükseltmekte, sonuç olarak Amazon ormanlarının ve Brezilya tropik savanna'larının soya üretimi amacıyla tahribatı için ekonomik desteği büyütmektedir". Bulgular farklı biyoyakıtlar arasında maliyetler ve yararlar açısından büyük farklılıklar olduğunu göstermektedir. Farklı biyoyakıtlar değerlendirilirken ve yeni biyoyakıt bitkileri ve teknolojileri seçilirken enerji ve sera gazı salınımlarının dışındaki faktörlerin de değerlendirilmesi gerekir.

Yeşil Barış örgütünün kampanya direktörü Andy Tait, "Çevresel etkilerinin ne olacağını düşünmeden biyoyakıtların kullanımı için zorunlu hedefler ile karşı karşıya kaldık," demektedir. Çalışmalarına göre birinci nesil, özellikle mısır, soya ve palm yağından yapılan biyoyakıtlar ile ilgili ciddi riskler bulunmaktadır. Biyoyakıt teknolojisi endüstri ve politikacılar tarafından abartılmaktadır. Hükümetler ve endüstrinin yapmaya çalıştığı, eskiden olduğu gibi devam etmesine olanak sağlayacak zarif bir çözüm yaratmaktadır. Eğer ulaşım sektöründen kaynaklanan salınımlara bakıyorsanız, ilk bakmanız gereken yakıt verimi ve onun tümüyle artırılmasıdır. Bu konu hangi biyoyakıtların iyi veya kötü olduğu tartışmasına başlamadan önce ele alınmalıdır.

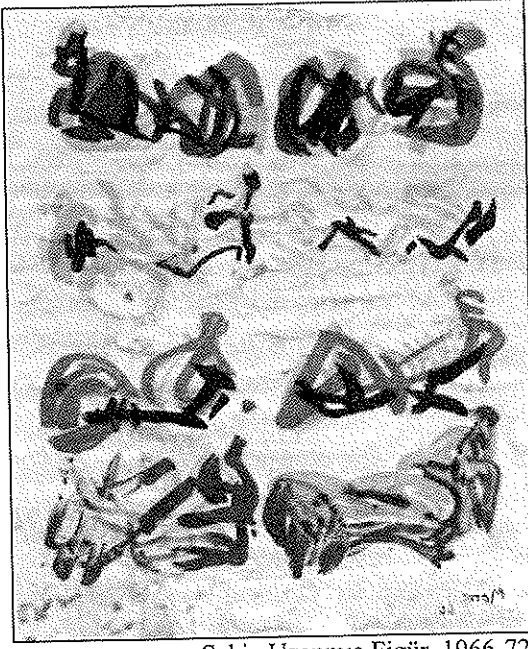
Yeni Zelanda'nın Blenheim şehrinde Aquaflo Bionomic Corporation, kanalizasyondan biyoyakıt elde eden bir üretim biçiminin patentini aldı ve Enerji Bakanı David Parker mikroskopik alga yağı ile çalışan bir arabanın yol denemesini yaptı.

İklim Değişikliği tarafından zaten riske atılan gıda üretimini tehdit eden sürdürülebilir olmayan monokültürler olan mısır, soya fasulyesi, kolza ve şeker kamışından farklı olarak alga sıgı, az tuzlu acı suda gelişmektedir. Diğer bütün bitkiler gibi güneş ışığını enerjiye çevirmekte ve oburca karbondioksit tüketmektedir. Diğer biyoyakıtlardan daha az hacime gereksinimleri vardır. Gene de bu tür üretimin pek çok kısıtları ve sorunları olduğu bu konuda araştırma yapanlarca dile getirilmektedir.

En büyük gıda ve yakıt firmaları, dünyanın en büyük turba rezervlerinin üzerinde büyüyen palm yağı ve biyoyakıtlara olan talepleri nedeniyle iklim değişikliği felaketi riski yaratıyorlar.

Unilever, Cargill, Nestlé, Kraft, Procter & Gamble ve bunların yanı sıra tüm lider İngiliz süpermarketleri Endonezya palm yağının önemli kullanıcılarıdır. Palm yağının çoğu, 14.6 milyar ton karbonun (bir yılda tüm dünyada salınan karbona eşdeğer) dünyanın en derin turba yataklarında bağlı olduğu Sumatra'daki Riau'dan gelmektedir.

Yeşil Barış kuruluşunun raporuna göre Riau'daki ormanların 1.4 milyon hektarı pişirme

Sekiz Uzanmış Figür, 1966-72

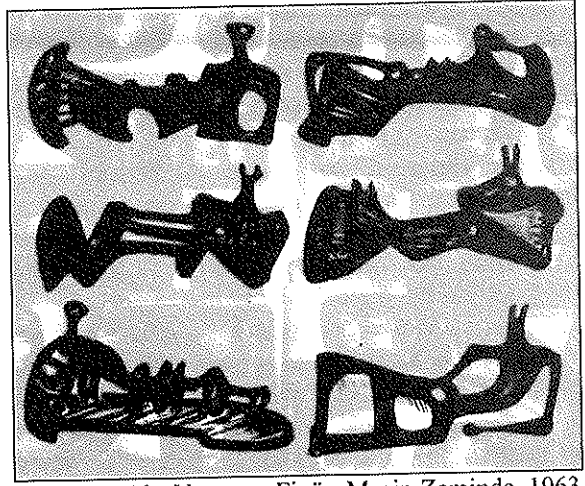
yağı sağlamak üzere ekim alanlarına dönüştürüldü ve 3m hektarın biyoyakıtlara dönüştürülmesi planlanmaktadır.

Ormanlar kesildikçe ve bataklık turbo alanları ekim alanı arazisi sağlamak üzere kurutulunca karbon salınmaktadır. Turba çözünmekte ve bakteriler tarafından parçalanmakta, arazi için için yanan yangınlara kırılgan hâle gelmektedir

Rapora göre palm yağı ekim alanları yapılmak üzere turba alanlarının tahrip edilmesi küresel iklim değişikliğine yol açan salınımlara önemli katkıda bulunacaktır. Endonezya'nın 22m hektarlık turba alanlarının hemen hemen yarısı temizlenip kurutulmuştur. Bu ise ABD ve Çin'den sonra üçüncü en büyük insan kaynaklı karbon salınımlarını oluşturmaktadır. Bu turba alanlarının tahribi küresel sera gazı salınımlarının %4'ünü oluşturmaktadır.

Riau'nın sekiz metre derinlikteki turba toprakları dünyada hektar başına en yüksek karbon depolama yoğunluğuna sahiptir. Rapora göre "Bu kocaman deponun kurutulma, temizlenme ve yangın riski bulunmaktadır." "Turbalık alanı göreceli olarak ufak olsa da tahrip edilmesi dünyanın tüm kömür ve gaz santrallerinden 5 yıllık salınımı eşdeğerdir."

Avrupa'nın palm yağı talebini karşılamak için 155.399 km² ekim alanı gerekmektedir. Biyoyakıtların, tüm ulaştırma yakıtlarının Avrupa'da 2010'a kadar %10'unu, Çin ve Hindistan'da 2012 ye kadar %20'sini, ABD'de ise 2020 ye kadar %20'sini oluşturmaları beklen-

Altı Uzanmış Figür, Meşin Zeminde, 1963

mektedir.

Yeşil Barış örgütüne göre, yol taşımacılığı için dizel yakıtı olan talebin %10'unun karşılanması için dünyanın mevcut toplam soya, palm yağı ve kolza talebinin %75'inin tüketimi gerekecektir.

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER GIDA YERİNE ETANOL İÇİN BİTKİ ÜRETMEYE ZORLANMAKTADIR

Swaziland açlık sınırında olup acil gıda yardımı almaktadır. Nüfusunun %40'ı akut gıda yetersizliği ile karşı karşıyadır. Hükümet ise elyafı bitkilerinden manyoktan elde ettiği biyoyakıtı ihraç etmektedir. Hükümet sel felaketlerinden en çok etkilenen Lavumisa bölgesinde binlerce hektar tarım alanını etanol üretimine ayırmıştır. Bu BM özel raportörü Jean Ziegler'e göre insanlığa karşı işlenen bir suçtur. Arabanızı bu yakıtla çalıştırmak diğer insanların açlıktan ölmesi sonucunu doğurmaktadır.

Uluslararası Para Fonu bile biyoyakıtları üretmek için gıda kullanımının tüm dünyada zaten sınırlı olan ekilebilir alan ve su arzına zarar vereceği, böylece gıda fiyatlarını daha da arttıracak uyarısını yapmaktadır. Geçtiğimiz yıl pirinç fiyatları %20, mısır fiyatları %50, buğday fiyatları ise %100 artmıştır.

Eğer biyoyakıtları destekleyen hükümetler politikalarını değiştirmezlerse, insanlığa etkisi Irak savaşından daha fazla olacaktır. Milyonlarca insan yer değiştirecek ve yüzlerce milyon açlığa mahkûm olacaktır.

ABD diplomatlarından gelen bir habere göre Hintfıstığı benzeri alternatif güç kaynakları için küresel pazarda önemli bir büyüme kaydedebilecek biyoyakıtların ticareti için uluslararası standartlar üzerinde AB ve Amerikanın anlaşmaya varmaları beklenmektedir.

Ormansızlaştırma üzerindeki etkileri nedeniyle biyoyakıt için palm yağı benzeri hammaddelerin kullanımının sınırlandırılması için AB yeşil kampanyalarının baskısı altındadır.

Bush yönetimi tarafından ABD'deki mısır üreticilerine etanol üretmek üzere verilen sübvansiyonlara, dünya gıda pazarlarını tahrip ettiği ve üretiminde çok fazla karbondioksit kullandığı gerekçesiyle karşı çıkılmaktadır.

Küba ve Venezuela liderleri ABD nin biyoyakıtları desteklemesini eleştirerek bitkileri yakıtla dönüştürmenin yoksulu açlığa mahkum edeceğini belirttiler. Küba ve Venezuela biyoyakıtlara karşı bir girişim başlattı ve ABD tarafından desteklenen etanole dönük telaşın küresel açlık ve yoksulluğu daha da derinleştireceği konusunda uyarı da bulundular.

Fidel Castro bir hafta da iki gazete makalesi yazarak şeker ve mısır bitkilerinden, katkı maddesi veya petrol ikamesinde kullanılabilecek bir yakıt olan etanol elde etmek perspektifi için alarm verdi.

Fidel Castro, Komünist Parti'nin resmi yayın organı Granma'da, "Bitkileri insanlar yerine arabaları beslemek için kullanmak gıdaların fiyatını artıracak ve dünyanın yoksulları açlık çekecek," diye yazdı. 80 yaşındaki Başkan böylece 8 aylık bir aradan sonra uluslararası bir politika tartışmasına beklenmeyen bir dönüş yapmış oldu.

Fidel Castro'nun müttefiki Venezuela'nın Başkanı Hugo Chavez de kesin bir U dönüşü yaparak biyoyakıtları eleştirdiğinde iki lider, iki büyük etanol şampiyonu Brezilya ve ABD'ye karşı omuz omuza dayanışma konumuna geldiler. Son zamanlara kadar, Küba ve Venezuela biyoyakıtı iyi gözle bakıp Brezilya'nın yardımıyla ortak şeker değirmenleri ve etanol tesisleri kurmayı planlıyorlardı. Bu durum AB Başkanı George Bush'un bir Latin Amerika turu sırasında etanole olan desteğini belirtmesi ve Brezilya Başkanı Luiz Inacio Lula da Silva ile işbirliği sonrası değişti.

Hugo Chavez'e göre, "Bir taşıtın deposunu etanol ile doldurduğunuzda yedi insanı beslemek için yeterli miktarda arazi ve su kullanılarak elde edilmiş miktarda enerji tüketiyorsunuz."

Brezilya bu eleştirileri dikkate almadı ve devlet petrol şirketi Petrobras, Ekvator'un devlet

petrol şirketi Petroecuador ile bir biyoyakıt anlaşması imzaladı.

Küba ve Venezuela yoksulluğa karşı mücadele edenler, çevreciler, ekonomistler ve bilim insanlarını da içeren benzersiz bir dayanışmada yerlerini almaktadırlar.

Venezuela Başkanı Hugo Chavez'e göre insanlar doğal çevrenin ürünüdür. Fiziksel çevreyi üç nedenle korumalıdır. Birincisi, diğer insanlar ve çocuklarımız için. İkincisi, sorumluluğumuz gereği olarak; ve üçüncüsü, bizim varlığımız buna bağlı olduğu için.

Yararlanılan Kaynaklar:

1. "Burning biofuels may be worse than coal and oil, say experts" Alok Jha, The Guardian, January 4, 2008.
2. "Swamp fever", Peter Huck, The Guardian, January 9, 2008.
3. <http://en.wikipedia.org/wiki/biofuel>.
4. "The Biofuels Trap", By Robin Mitterthal, www.counterpunch.org/mittenthal08312007.html.
5. "Big food companies accused of risking climate catastrophe", John Vidal, The Guardian, November 8, 2007.
6. "How The Palm Oil Industry is Cooking The Climate, Greenpeace", November 2007.
7. "The western appetite for biofuels is causing starvation in the poor world", George Monbiot, The Guardian, November 6 2007.
8. "Brussels and US deal will bring huge expansion in biodiesel", David Gow, The Guardian, October 26 2007.
9. "From meatballs to motors", Marc Zakian, October 18, 2007.
10. "EU and Brazil join forces over biofuels", David Gow, Thursday July 5 2007.
11. "Cuba and Venezuela turn against ethanol", Rory Carroll, The Guardian, April 7 2007.
12. "Dash into biofuels can be harmful", Terry Macalister, The Guardian, May 14 2007.
13. "Castro warns poor will starve for greener fuel", Staff and agencies, The Guardian, March 29 2007.
14. "If we want to save the planet, we need a five-year freeze on biofuels", George Monbiot, The Guardian, March 27 2007.
15. www.biofuelwatch.org.uk.
16. www.monbiot.com.
17. "The new gold rush: how farmers are set to fuel America's future", Ed Pilkington, The Guardian, January 26 2007.

Biz Devrimi Kiminle Yapacağız?

İ. Barut

Biz devrimi AKP'ye oy vermiş Müslüman kimliği daha başat olan Memet'le mi yapacağız? Yoksa Memet'in değişeceği anı mı bekleyeceğiz? Devrimle mi uğraşacağız, Memet'in kimlik sorunuyla mı?

Lenin'in siyasi dehasını pek çok kişi takdir etmiştir. Muhtemelen sevmeyenleri bile bu konuda bir fikre sahiptir. Ancak onun siyasi dehasının ardında bambaşka bir alana ait gibi görünen bir nokta öyle pek de tartışılır olmamıştır. (Sorunun siyasete dair algılanan kısmı siyasi sonuçları itibariyle önce anarşistler, sonra da bir dönem Avrupa yeni solu tarafından tartışılmıştır.) Siyasi düzlemde sonuçları olmakla birlikte aslında siyaset alanının dışında psikoloji bilimi çerçevesinde tartışılması gereken bir saptamadan söz ediyorum: "Devrimi kiminle yapacağız?" sorusuna Lenin' in verdiği cevapta gizlenen saptamadan.

Ne diyor Lenin anarşistlerle yaptığı polemikte? "Biz devrimi astın üste bağımlılığın, muhasebecilerden vazgeçmeyecek bugünkü insanla yapmak istiyoruz. Aksi takdirde devrimi insanların değişeceği varsayılan bir geleceğe ertelemiş oluruz." (Lenin, *Devlet ve Devrim*)

Tam da diyalektiğin psikoloji alanında bir çözümleme yöntemi olarak kullanımının dâhice örneği.

Konunun sapmasına izin vermeden devam etmek istiyorum. Sorunumuz Lenin'in zeki olup olmadığı, doğru şeyler söyleyip söylemediği değil. Herhangi bir sorunun yanıtını ille de Lenin'de aramak filan da değil. Sorun gerçekten devrimi kiminle yapacağız tartışmasına bilimsel bir pencereden bakabilmek.

Bu satırların yazarı *Kızılçık*'ta takip edenlerin bilebileceği gibi, işçi Memet'le nasıl bağ kurduğundan, işçi Memet'in farklı rollerinden, referans odağı yaratmaya, parti meselesine ve "nasıl yapmalı"ya değgin meseleleri tartışmaya çalışmıştır. Tartışmanın düğüm noktalarından biri de yine özne sorunu çerçevesinde işçi Memet'in kimlik analizi ile ilgilidir.

Biz devrimi AKP'ye oy vermiş Müslüman kimliği daha başat olan Memet'le mi yapacağız? Yoksa Memet'in değişeceği anı mı bekleyeceğiz? Devrimle mi uğraşacağız, Memet'in kimlik sorunuyla mı? Bunlar birbirinden ne kadar ayrıla-

bilir ya da ne kadar iç içe?

Kimlikler ve rolleri tartışırken Memet'in farklı kimlikleri ve rolleri olduğundan ve onun işçi kimliğini ortaya çıkartmaktan söz etmiştik. Ama nasıl çıkartacağız bu kimliği ortaya? Bunun için bile Memet'le önce bir iletişim kurmak gerekmiyor mu? Yoksa iletişim de o kimlik üzerinden mesaj vermekle mi sağlanacak? Peki ama o zaman da bu mesajlar yabancı bir kaynaktan gelen mesajlar olarak algılanıp hiç içeri alınmadan işçi Memet tarafından çöpe atılmayacak mı? O zaman sormak zorunda kalmayacak mıyız, "İşçi Memet'le nasıl iletişim kuracağız?" diye.

Aslında daha önce de sormuştuk Memet'le nasıl iletişim kuracağız diye. Referans odağının "bizden ve bilen" olarak algılanması gerektiğinden söz ettik. "Bizden ve bilen" olarak algılanmayan bir odak için işçi Memet alıcılarını açmayacak, direnç gösterecek, dışlayacak ve dönüşümü reddedecektir. Peki ama ortada din gibi bir olgu varken dinsiz komünistler nasıl bizden olarak algılanabilir ki? (Ya da milliyet gibi bir olgu varken enternasyonalistler nasıl bizden algılanabilir?)

Bugün için en büyük zorluk Memet'in diğer rolleri ile kurulacak bağda ortaya çıkacak gibi görünüyor. Memet'in dinî rolü ve millî rolü. Millî rolü şimdilik bir kenara bırakalım. Dinî rolü ile nasıl iletişim kuracağız? Bu soruyu biraz daha genelleştirsek kutsal olan ile ilgili bir alana temas ederiz.

O halde sorunun odağına komünistlerin "kutsal olan" ile ilişkilerini sorgulamak yerleşiyor.

Ülkemiz özelinde cevaplandırmanın gereken sorular var. "Kutsal olan" ile ilişkimizi nasıl tanımlayacağız? "Kutsal olan"ın doğduğu ve yaşadığı yer neresidir ve onu başat hâle getiren faktörler nelerdir? Birey ve kutsal olan ilişkisi nedir? Laiklik iyi bir şey midir ya da nedir? Din ve toplum arasındaki ilişki nasıldır? Ülkemiz gerçeği nedir?

Bu soruların cevaplarını vermeden edemeyeceğimiz açıktır. Bu sorular biraz daha arttırılabilir

ve ayrıntılandırılabilir. Ancak en genel hâliyle bile verilecek cevapların çok değerli olduğunu düşünmekteyim. Tabii ki bu sorular için bazı kalıp yanıtlarımız olabilir. Nedir bunlar mesela dersiniz birinci yanıt: "Din afyondur." Peki ama, bu iki kelimeden ibaret cevap bizim önümüzü açmak için tek başına yeterli mi? Doğru kabul edip ikinci, üçüncü ve diğer soruları soralım o zaman. Din neden ve nasıl bir afyondur? Ve yine afyon olduğunu kabul ederek devam edelim. Herkesin afyon bağımlısı olduğu bir toplumda devrimi nasıl ve kiminle yapacağız? İnsanları afyon bağımlılığından devrimden önce kurtarmak mümkün mü? Biz devrimden önce mevcut sistemde insanları bu düzeyde dönüştürme yeteneğine sahipsek, ya da -cümleyi daha doğru kuralım- mevcut ekonomik ilişkiler içerisinde insanlar bu düzeyde bir dönüşüm yaşayabilecekse iktidar ve sistem değişikliğine çok da ihtiyaç yok demek değil midir?

Diğer bir kalıp cevabımız: "Laiklik iyidir". Çünkü laiklik din ve devlet işlerinin ayrılmasıdır. Dinin devletten elini çekmesidir. Peki biz bu kadar sığ yanıtlar mı vereceğiz? Hangi din hangi devletten elini çekecek? Laikliğin doğuşunun sınıfsal analizi nerede kaldı o zaman? Aslında feodaliteye karşı mücadelede toprak sahipleri ile birlikte kilisenin de iktidarını yıkmayı hedeflemiyor muydu Fransız İhtilali? Yani feodal devletin burjuva devlete dönüşümünün ifadesi ve zorunluluğu olarak ortaya çıkmadı mı laiklik? Fransa'da kilisenin sınıfsal bir konumu yok mu idi? Sınıflara bölünmüş bir toplumda dinin hangi sınıfların elinde olduğu, din adamlarının sınıfsal kimliği önemsiz midir? Feodalizmi yıkarken en büyük toprak sahibi Kilise'nin yıkılması, bir dönem olduğu gibi kiliselerin kapatılmaları ve siyasi olandan uzaklaştırılmaları çok doğal ve kaçınılmaz değil miydi? Orada yapılanlar sırf dinsel bir olgu olduğu için mi, yoksa aslında onun sınıfsal niteliğinden dolayı mı olmuştur? Peki bizim Jön Türklerimiz, ki Fransız İhtilali'nden etkilendikleri pek kesindir, İttihatçılarımız ve Kemalistlerimiz sınıfsal olanla din arasındaki ilişkiyi görmüş, sorgulamış ve ona göre mi tutum almışlardır? Osmanlı'da dinin işlevi toplum içindeki yeri ve siyasi iktidar içindeki yeri din adamlarının konumu ne idi? Din bir sınıfsal ayrıcalık yaratmış mıdır, yaratmışsa nasıl bir ayrıcalıktır bu? Ayrıcalıklı bir din adamları sınıfı var mıdır Osmanlı'da? Varsa sınıfsal konumları, üretim ilişkileri içerisindeki yeri neresidir?

Sorulara devam edelim. Bu din adamlarıyla toplumun ilişkisi nasıldır? Toplumun "kutsal

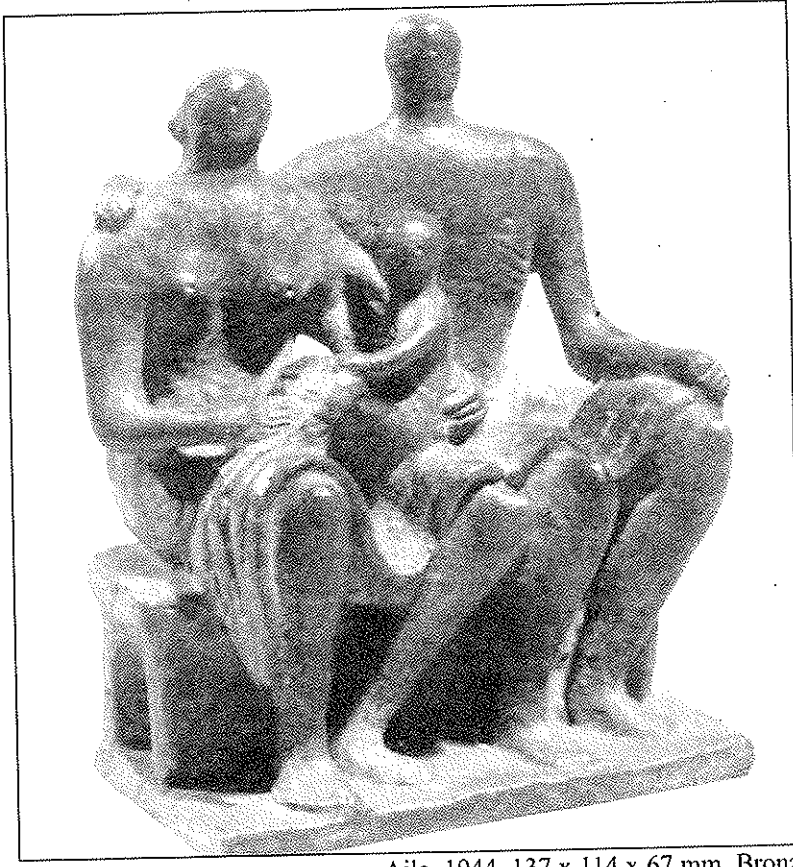
olan" ile ilişkilerini bu din adamları mı belirlemektedir? Peki ya siyasi iktidar bunun neresindedir?

Öte yandan kastettiğimiz din olgusu yalnız İslam için geçerlidir. Osmanlı döneminde bugünkü topraklarda yaşayan Müslüman Türkler gerçekten nasıl yaşıyorlardı ve dinin toplum içerisinde etkisi nasıldı? Cumhuriyet kurulmadan evvelki dönemlerde bugünkü sınırlarımız içerisinde yaşayanlar içerisinde Türk Müslüman nüfusun çoğunluk dahi olmadığını biliyoruz. Üstelik Türk olanlarının bile önemli bir kısmını Alevi Türkmenlerin oluşturduğunu göz önüne alırsak nasıl bir tablonun var olduğu biraz daha da ayrıntılarıyla ortaya çıkar. Geçen Yüzyılın başlarındaki Türkleştirme ve Müslümanlaştırma politikalarının öncesinde Karadeniz bölgesindeki Rumların bir kısmının kimlik ve din değiştirdiğini, bir süre çift dinli olarak yaşadıklarını, gündüz camiye giderken gece boynunda haç taşıdığını da biliyoruz.

Dinsel ve etnik ilişkilerin bu kadar karmaşıklaştığı bir toplumla ilgili politika geliştirirken Fransa'nın ne kadar referans olacağı tartışmalıdır.

Fransa'da ihtilal sırasında Kilise'ye karşı savaşa, halkı sınıfsal konumdan dolayı katılmaya çekmek kolay olmuştur. Halk ve Kilise ayrı saflarda idiler zaten. Cumhuriyetin kurulduğu zamanlarda halk ve İslam hangi konumda idi? Kitlelerin kavranmasında, dönüşümünde, onlarla iletişimde çok önemli olan bir alanın hiç de gerekmeyen bir biçimde boşaltılması sonucu doğmadı mı? Gerçi o dönem için Alevilerin laik bir tutumdan şikayetçi olmadıklarını iddia edenler var. Yine de tekke ve zaviyelerin kapatılmasından Alevi/Bektaşilerin etkilenmediğini söylemek gerçeği pek yansıtmaz. Bugün memleketin pek çok yerinde eski bir Alevi/Bektaşî tekkesiyle karşılaşıyorsunuz.

Alevi/Bektaşî kesim dışında kalan Sunni İslam inancına sahip tarikatların durumu ne idi ve ne oldu? Osmanlıda tarikatların oldukça yaygın olduğunu biliyoruz. Ancak bunların toplumun günlük hayatını yönlendirmede ve siyasette ne kadar etkin olduğunu biliyor muyuz? Bir halkın nasıl yaşadığını, hayatı nasıl algıladıklarını anlamak için bakılacak en önemli kaynaklardan birinin hakkın müziği olduğunu düşünüyorum. Bizim türkülerimize bakınca nasıl bir anlayışın egemen olduğunu görmek mümkün. Mesela türban konusunda meseleyi anlamak için bütün bilimsel iddialı araştırmaları bir kenara bırakarak türkülerle bakıyorum: "Zülûf dökülmüş yüze"; "yemeni bağlamış telli başına zülûfleri düşmüş hilal kaşına"; "Anam üç o yandan beş bu yan-

Aile, 1944, 137 x 114 x 67 mm, Bronz

dan/Anam zülûf gerdan yaylasımdan /Bartın yolu düzdedir/Top zülûfler yüzdeder"; "Tel Sarı Zülûf Sarı/Dağlara Saldım Yâri"; "Top zülûfler ıslamalı/Şeker ilen beslemeli/Şol güzelden istemeli". Alkol meselesine girince, "Rakı içtim konyak içtim bayıldım" diye bir Erzurum türküsü karşımıza çıkıyor. O kadar tekkeye, şeyhe, tarikata rağmen halkın yaşantısının başka bir çerçevede sürüyor olduğunu pekâlâ söyleyebiliriz. Ya da o zamanki tarikatların meselelere farklı baktıklarını. Her ne olursa olsun halkın aslında kendine göre bir yaşam biçimi ile, dinsel hassasiyetini yalnızca kimliğinin bir parçası olarak algıladığı din ile ilişkisi birlikte gitmiş, kimliğin o parçasına bir saldırı algılamadığı durumlarda o parça bir cins süs olarak yakasında durmuştur.

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e gelirken Müslüman Türklerin bu durumu Kurtuluş Savaşı zamanında ve hemen sonrasında da kendini ortaya koymuştur. Dinsel referanslar tüm yoğunluklarına rağmen başat olamamış ve zaman zaman meydana gelen kısmi kalkışmalara ve kitle etkinliklerine karşın bu toplum pek çok devrim yasasına rıza gösterebilmiştir. Ancak tam da bu yüzden halkın kimliklerinden biri ile bağlantı kesilmiş de olmaktadır. Kemalistler bunu yaparken komünistler

Kemalistlerin tutumundan farklı bir tutum mu izledi? İzlemedi tabii ki. Öte yandan kimliğin bu parçası daha sonra kimlerin ilgisini çekti ve o parça ile ilgili neler yapıldı diye soracak olursak karşımıza ABD çıkıyor. Kemalistlerin bıraktığı ve komünistlerin doğası gereği bırakmak durumunda olduğu o boşluk ABD patentli bir afyonla dolduruldu. Özellikle soğuk savaş dönemi Sovyetler Birliği'ne karşı sınıf kimliği yerini alacak bir başka kimlik ikame edilmeye çalışıldı. Sovyetler Birliği çevresinde ülkelerde ve içerisinde islam kavramı etrafında bir kimlik yaratıldı. Bu kimlik kısmen Sovyetlerin ortaya çıkışı ile birlikte olgunlaşmaya başlamıştı. Ancak halkın gözünde belli bir popüleritesi olan Bolşeviklik ilk dönem o kadar düşman kazanmadı. Ancak İkinci Dünya Savaşı sonrası; komünizme karşı mücadele derneklerinin ve çetelerin gündeme geldiği yıllar oldu. Kullanılan din ögesi ise asla daha önceki dönemde halkın yaşadığı biçim değil, ABD'nin ürettiği bir başka biçimdi. Silahlanmak zorundaydı. Sosyalizmi yıkmak için islamın saldırgan olması gerekiyordu, öyle de oldu. Sosyalizm tehlikesi ortadan kalkınca da ABD patentli İslamın artık ılımlılaşması gerekince "ılımlı İslam" kavramı gündeme getirildi. ABD artık

ihtiyaç duymadığı "El Kaide" gibi yapıları istemiyordu.

Tüm bunların meselenin bir yönünü anlattığı, insanların nasıl olup da kimliğin bu parçasına sahip çıkmaya başladıklarını anlatmadığı söylenebilir. Evet, yakada bir süs gibi duran din nasıl olmuş da kimliğin esas parçası hâline gelmiştir? Bunun böyle olabilmelerini kolaylaştıran binlerce yıllık bir birikim söz konusu. İnsanın binlerce yıllık tarihinde bilinç altında yatan kutsal olanla ilişkisi bunun zeminini oluşturmaktadır. Doğrudan insanın bilinç altına seslenen bir yaklaşım insanları pekâlâ etkileyebilmekte. İnsan davranışlarını belirleyen ruhsal temeller sanıldığı kadar bugün yaşamakta olan güncel insana ait değil. Pek çoğu insanlık tarihi boyunca gelen geçmişimize ve yine büyük bir kısmı da hayvan atalarımızla paylaştığımız özelliklerimize ait.

Konunun anlaşılması için iki şeyi ayırmakta yarar var. Birincisi, genel kutsal olanla toplumun ilişkisi. İkincisi ise, bildiğimiz anlamıyla, kurallarıyla birlikte herhangi bir din ile, ülkemiz özelinde İslam ile toplumun ilişkisini ayırt etmek gerekiyor. Her ne kadar ikincisi birincisine ait pek çok özelliği barındırsa da ikisi bir ve aynı şey değildir. Genel, evrensel olarak kutsal olanlar içerisinde şarap bir olumsuzluk taşımazken İslam dininde olumsuzlanabilmektedir mesela.

Kutsal olanın kaynağı insanın kendi ruhsal sürecidir. Yalnızca kendi ruhsal süreci değil, aynı zamanda insanlığın da ruhsal süreçleridir. Bireyin ve insan türünün evrimi aslında birbirini tekrar eder. Ya da daha doğru söyleyişle, her birey önce tek hücreden bu güne kadar olan evrim sürecini yaşar. Önce tek bir hücredir: Zigot. Ardından evrimsel gelişim de çok hücreye geçişin ilk basamağı olan hücre kolonisi dönemini yaşar. Ardından hücreler arasında farklılaşma meydana gelir ve zigot gerçek çok hücreli hâle gelir. Ardından omurga oluşmaya başlar ve zigottan itibaren doğuncaya dek bebek, canlıların evriminin her aşamasını anne karnında yaşar. Ardından, doğduktan sonra da yaşadığı ruhsal süreçler yine insanlığın ilk dönemlerinden bugüne yaşadığı süreci izler. Çocuktaki egonun gelişimi gibi topluluk içindeki ben'in de gelişimi söz konusudur. Küçük çocukların özellikle doğa olayları karşısındaki tepkileri ilk dönemdeki insanların tepkilerine benzer. Toplumlar bu süreçte mitleri, masalları ve dinleri doğurmuştur. Tüm bunların insan psişesinde de karşılığı vardır. Çocuk kendi içindeki şeyleri dışındaki nesnelere yansıtır. Bazen de tersten yapar bunu. Mesela kolaylıkla bir arslan oluverir. "Yaratan tanrı" kavramıyla, kendi

yaratıcılığını dışındaki bir "yaratıcı"ya yansıtmıştır. Bir gün birileri o yaratıcının aslında kendisi olduğunu farkettiğinde "en el hak" der. Yine insan kendi kötülüklerini de şeytana yansıtır. İnsan psişesindeki "iyi" ve "kötü", "melek" ve "şeytan" ile temsil edilmeye başlar.

İnsan ruhunda var olan her şey mitlerle ve masallarla temsil edilir ve oralardan kutsal kitapların sayfalarına girer. Binlerce yıl önceden gelen bu olgular aslında insan psişesinin gelişimi ile de ilintilidir. İnsanın bilinç altının derinliklerinden kişisel yaşantısına kadar her alanda bunun varlığını görürüz. Bilinçli gibi görünen pek çok seçimimiz aslında bilinçaltının müdahaleleri ile şekillenir. Özellikle toplumsal bilinçaltının varlığı kişisel deneyimlerin gücünü ve etkisini azaltır ve bilinçaltının daha geniş alanına ait şeyler davranış ve tutumları ciddi oranda etkisi altına alır.

İnsanın varoluşu, türün devamına yönelik genetik kodları, yarına kalmaya ilişkin bilinçdışı eylemliliği tüm davranışlarında temel güdü olarak ortaya koyar. Varlığını sürdürmek, türünü devam ettirmek aslında bir kahramanlıktır ve her insan, Nazım'ın da dediği gibi bir kahramandır. "...kahramanlıktır yaşamak/öleceğimizi bilip öleceğimizi mutlak" (Karlı kayın ormanından).

Bu kahraman yanı sıra bir kahraman arketipi doğurmuştur ve eski çağlardan beri insanlar hep kahraman yaratmış, kahramanlara ihtiyaç duymuştur. Bu ihtiyacı belki en fazla duyan çocuklar için iyi bir pazar kaynağı olmuştur bu durum. Süpermenler, betmenler, örümcek adamlar bu ihtiyacın ürünüdür. Yalnızca onlar mı? Siyasi kişilikler de toplumun bu yanını hedef almaya çalışır. Bunu bilinçli ya da bilinçsiz olarak yaparlar. Bir kahraman yaratılır ve toplum onun peşinden gider.

Bilinçli uğraşının en tipik örneği Hitler'dir. Hitler yalnızca bir kahraman arketipi, yani toplumun bilinç dışında ilk çağlardan beri var olan bir olguyu değil, başka arketipleri ve de toplumun geçmişinden beri var olan pek çok sembolü de kullanmıştır. Doğrudan bilinçdışını hedef alan propaganda çabaları belirli bir kitleye ulaşmasının önünü açmıştır.

Kapitalist toplumda pazarlama insanların doğrudan bilinç altını hedef alan simgelerle yürümektedir. Kapitalistler bunun gücünün farkındadırlar ve salt bilginin aslında davranış değişikliği için çok küçük bir etkisinin olduğunu gayet iyi bilirler. Salt bilgi yeterli olsaydı insanın sigaranın zararlı olduğunu öğrendiği anda sigarayı bırakması gerekirdi. Ya da özellikle seçim zamanlarında solcuların konuştuğu kişilerin büyük çoğunluğu, çok doğru söylüyorsun dedikten sonra bir de

"ama" demezdi.

Bildiğimiz anlamda din olgusuna geri dönecek olursak, İslam dini de işte bu ilişki üzerinde kendini var etmektedir. İnsan psişesine ait bu özellik- le, olmasa dinlerin yaşamasının ruhsal zemini ortadan kalkmış olurdu. Ancak bunlar varlar ve insan özellikle günlük hayatla bildiği öğrendiği yollarla baş edemediği zamanlarda ruhsal bütün- lüğünü, kişilik bütünlüğünü koruyabilmek adına gerilemeye başlar, geri çekilir. İşte yalnızca ülkemiz özelinde değil, tüm dünyada dünyanın giderek daha fazla güvenilmez bir yer olduğu algısı, geleceğe ilişkin karamsarlıklar insanın bütünlüğünü daha geri bir noktada kurmasına daha fazlaca bilinç altının simgeleriyle davran- masına yol açmıştır. Bilinç alanının giderek daral- ması anlamına da gelen bu durum toplumsal olarak geline daha ileri bir noktadan geri bir nok- taya çekilmeyi de ifade ediyor. Bireyin bilinç alanındaki daralma gibi toplumsal bilinç alanı da daralıyor. Bireysel depresyon gibi, toplumsal depresyon da yaşanıyor. Bireylerde gördüğümüz belirtilerin aynısını toplumlarda görmeye başlı- yoruz. Depresyondaki birey kendini ümitsiz, çare- siz, değersiz hissettiği gibi depresyondaki toplum da kendini öyle hissediyor. "Bu ülke adam olmaz", "Abi biz tembel milletiz" gibi. Bu gerile- menin toplumsal belirtilerinden biri yaratanın kendisi olduğu olgusundan geriye düşmedir. Ben yaratamam, ben hiçim! Bu noktadan sonra ona dışarıdan verilecek ve kendi bilinçaltında karşılığı olan her şeyi kabule hazırdır. ABD patentli bir İslam modeli, önce radikali (Sovyetlere karşı) sonra ılımlısı, yani liberalize olmuşu, sermaye ile iyi geçineni ve liberalizmi kutsayanı piyasaya sürülmüştür.

Peki sol ne yapmıştır bu sırada? İnsanın salt bil- incine seslenmeyi tercih etmiştir. Oysa insan bütünlüğünün küçük bir kesimini temsil eden bil- inçlilik alanındaki küçük değişikliklerin koca bilinç altından gelen yönelim- lere karşı durması son derece zordur. Sol, bil- inçaltına da seslenme- dikçe burada bir boşluk doğacaktır. Bu alandaki önemli bir parça olan kut- sal olan kavramını yeter- ince önemsemeyince tabii ki bu alana ilişkin bir söylem geliştirmek müm- kün değildir. Böyle olun- ca ne olmuştur? Birileri

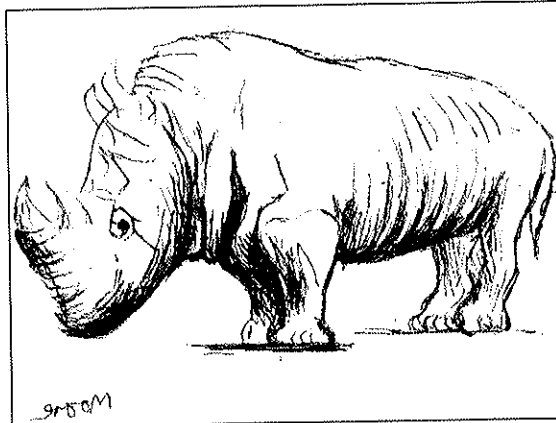
bu boşluğu kullanmıştır.

Sol, "kutsal olan" ile ilişkisini doğru biçimde tarif etmediği sürece oluşacak boşluğu birilerinin kullanacağı açık değil mi? Ancak zaman zaman solun kutsal olan ile ilişkisinde toplumun geri kalanı ile çatışmaya düşmediği örnekler de söz konusu olmuştur. İran gibi olumsuz bir örneği de unutmadan hatırlamakta yarar var, Nikaragua devriminde Sandinistler ve kilise aynı safta değil mi idi?

Peki ama tüm bunların anlamı ne? Günlük ha- yattaki, siyasetteki anlamı ne diye düşünebiliriz? Bunların sol içerisinde tartışılması gerektiğini savunuyorum. Tartışmayı da biraz daha kolay- laştırmak için konuyu biraz da sadeleştirerek bazı saptamalar yapmak istiyorum.

Birinci saptama, din olgusu kendi başına salt din olduğu için herhangi bir düşünsel yapıyı kişiye dayatamaz. Ancak din egemenler tarafın- dan her tür aygıt gibi kitleleri yönlendirmek için kullanılabilir. Sanat da, spor da, medya da kul- lanılıyor bugün. Din olgusu insan psişesinin aslin- da yetişkin insan davranışlarını belirleyen ego alanıyla değil, süperego alanıyla ilişkilidir. Bu alana ait bir olguya verilecek tepkiler ise duygusal temelli ve çocuk yanımızla ilgilidir. Yani dinî referanslı tutumlar, diğer bir okuma ile süperego referanslı tutumlar, bu referans karşısında bizim çocuk yanımızın ifadesidir. Bu tutum ister uyma biçiminde olsun, isterse karşı çıkma biçiminde, her ikisi de aynı çocuk rolünden kaynak almak- tadır. Âsi ya da uysal çocuk durumu her ikisi de çocuk rolünün parçaları olarak ortaya çıkmak- tadır. Bugün için toplumda uslu çocukların sayılarının arttığı söylenebilir. Peki ne oluyor da artıyor bu tutum dersek basit bir cevabı var bu sorunun. O da kişilik gelişimiyle ilgili. Benliği yeterince gelişemeyince çocukca tutumlar ortaya çıkacaktır ister istemez. Yani bununla şunu

söylemiş oluyorum: Bu ülkede toplumsal benlik değerlerinin gelişiminde bazı sorunlar var ve biz toplum olarak yetişkin tavrı gösteremiyoruz. Bu aslında çok da yeni bir şey değil. 12 Eylül bu kişilik gelişiminin olmadığı en çarpıcı örneği. Anayasa oylaması yetişkin bir tutum alınmadığını ortaya koymuyor mu? Kimse meseleyi bu yönüyle ele almıyor ya da almak

Hayvanat Bahçesinde Hayvanlar, 1982

istemiyor. Baskı kavramı daha hoş görünüyor. Ama baskı karşısındaki tutum da zaten salt biyolojik varlığın korunması için kişilikten vazgeçmek olmuyor mu? Yani yetişkin kişi vekâlet verdiği kişiyi gaspedenleri alkışlıyor. 12 Eylül anayasa oylaması tam da bu değil midir?

Kişinin taşıyamayacağı bir baskı karşısında kişi artık yetişkin kişi olarak davranamaz. Daha geri bir pozisyon alacaktır. Çocukluğa dönecektir. İşte baskının getirdiği regresyon zemininde gelişmeye başlıyor her şey. Tabii ki bunun başka boyutları da var aslında. Kapitalizm bireyle ilgili çelişik bir duruşa sahiptir. Bir yanıyla bireyi var etmiş, onu başat kılmış gibi görünürken öte yandan kapitalizm birey olmuş kişiler istemez aslında. Birey olmak müdahil olmak ve hakkını aramak gibi şeyleri de içerir. Kişilikli davranan insanların kapitalizmle derdi daha fazla olacaktır. Kişilikli olan kişilerin eşitliklerle ilgili sorunu daha fazla olacaktır. O zaman sistem sıkıntıya düşecektir. Dolayısıyla kapitalizm sıkıntıya düşmemek için usluçocuklar yaratmak durumundadır.

Peki biz ne yapacağız? Teker teker insanlara kişilik mi kazandıracağız. Bu büyük bir iddia tabii ki. Yoksa bireyin içinde bulunduğu koşulların değişimini öncelikle onun bu mevcut durumuyla mı gerçekleştireceğiz? Bence bu mevcut durumuyla gerçekleştirmek zorundayız.

Dinin bugün işçi Memet'in içinde bulunduğu ve baş etmekte güçlük çektiği bu günlük hayat karşısında sığındığı bir alan olduğu gerçeğini unutmamalıyız. Din tıpkı bir emzik gibi kullanılmakta. Bunu olumlu ya da olumsuz bir yargı amacıyla ifade etmedim. Bir durum saptaması olarak kullandım. Emziği elinden alınan çocuğun kızgınlığı gibi tepki verecektir emziğe karşı yapılan her şey. Burada işleyen psikik mekanizmalar son derece önemli ve anlaşılması gereken mekanizmalar olarak karşımızda duruyor. Her gece oyuncak ayısıyla uyuyan çocuğun davranışını düşünün. Alın o oyuncak ayısını, bakın nasıl huzursuz olacaktır.

Kutsal olanla ilişki işte tam da bu temelde yeniden sorgulanmalıdır.

Bizim derdimiz gerçekten emzikle ve oyuncak ayı ile mi? Yoksa çocuğun bunlara ihtiyaç duymasını sağlayan koşullarla mı? Çocuğun ihtiyaçlarını, onun duygusal dünyasını kavramadan onunla iletişim kurabilir miyiz? Onu anlamadan ona ne yapması gerektiğini ya da doğruları dikte ederek onu gerçekten değiştirebilir miyiz?

Ben bugün dinin, bir "geçiş nesnesi" işlevi gördüğünü düşünüyorum. Bebeklikten yetişkinliğe giden yolda henüz anne memesinden kurtula-

mamış çocuğun kullandığı emzik ya da onun yerini alan oyuncak ayı vs. gibi her hangi bir şey olarak kavrayabiliriz geçiş nesnesini. Güven ihtiyacını karşılamak için çocuğun kullandığı şey yani. İşte dinin oturduğu alan da bu.

Ben bu nesneyle ona cephe alarak uğraşmanın çok gerekmediği ve sorunu çözmeyeceği kanısındayım.

İkinci saptama tarihimizdeki din olgusu ile ilgili. Toplumumuzda yöneten ayrıcalıklı bir din adamları sınıfı olmamıştır. Dolayısıyla din devletten daha çok topluma yakın gelişme göstermiştir. Bugünkü biçimiyle dinin tüm siyasallaşmış yapısına rağmen yine de topluma ait özelliğinin onu herhangi bir sınıfa kendiliğinden hizmet eder hale getirmede kanısındayım. Siyasallaşmış dinsel söylemlerin karşısında bu gibi bazı gerçekleri gözetmeden konum alırken aslında hiç de istemediğimiz bir yere düşüyor ve halkla karşı karşıya gelmiş oluyoruz.

Gerçek sorunları tartışabilmek için bizi engelleyen meseleleri bir tarafa bırakabiliriz. Yani bırakalım emziklerini emsinler! Biz başka meseleleri tartışalım. Dolayısıyla şu türban meselesinde mesela (bizlerin *Kızılçık*'taki tavrımızda olduğu gibi) bırakalım taksınlar. Ömür boyu kimsenin emzikle dolaşacağını düşünmüyorum. Ama emziğe ihtiyaç duyuran koşullar kalkmadan emziği zorla almanın da sağlıksız olduğunu düşünüyorum.

Bu durumun sağlıksızlığı bir yana (ki aynı zamanda imkansızdır da), bizim toplumla iletişimimizin de engeli olur.

Son olarak, toplumun kodlarını bilmenin ve onun geçmişten beri getirdiği tüm süreçleri kavramanın işçi Memet'le bağlantı kurmak ve ondaki olumlu öğeleri harekete geçirmek için olmazsa olmaz olduğunu ifade etmek gerek.

Biz devrimi, afyonundan henüz vazgeçmeyecek bugünkü insan ile yapacağız. Ancak bunu yaparken ondaki yine kutsal olan ile ilişkisinde ortaya çıkan tüm kodları, simgeleri çözerek, böylelikle onunla bağ kurarak, ardından da ondaki olumlu yanları açığa çıkartarak gerçekleştirebileceğiz. Bunun için ona bizim de afyon sunmamız gerekmektedir. Depresyondaki bir bireyin kendindeki olumlu yanları keşfetmesi ve giderek onları kullanmayı öğrenmesi gibi, işçi Memet'in geçmişten getirdiği değerleriyle de bilinç alanını geliştirirken daha ileri bir bireysel ve toplumsal düzeyi inşaa edecek yeni değerleri, tanınmasını sağlayıp kullanmasını kolaylaştıracaktır.

Demokrasi

Ya da kafayı demokrasiyi kazanmaya takmak

Halim Togan —

Hayatları başka hayatlar uğruna harcanıp duran geniş yığınların özgürlük mücadelesi, antik Yunan mitolojisindeki Sisipus'un sırtlandığı kaya ile dağın tepesine tırmanmasına benzer. Kavga yarı yola varmadan kazanılmazsa yolun sonuna varıncaya kadar kaybedilir!

Demokrasi nedir? Niçin istenir? Ne işe yarar? Ne içindir?

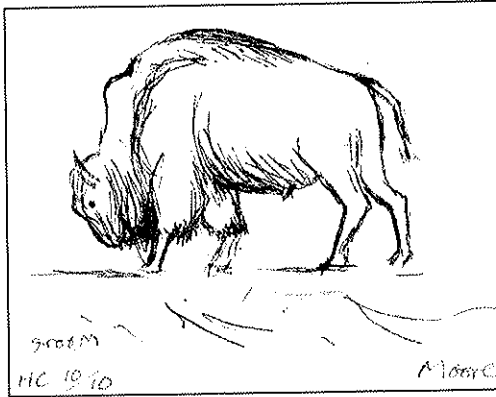
1. Yirmi gün içinde dört insanın neydiği belirsiz bir "şüphe" üzerine polis kurşunlarıyla ölmesine itiraz edebilmek için mi? Polisin sokakta, evde, iş yerinde adam öldürmesine cevaz veren bir yasanın geçen Haziran ayı sonunda, bir genel seçimden hemen önce, TBMM'den alıncaya çıkarılmış olmasından yüksek sesle şikâyetçi olabilmek için mi? TOBB başkanı kişinin, "Devlette çalışan bürokratların çocukları yarın iş istemek için kapıma gelecekler. Babalar bunu bilsinler ve dikkate alarak işlerini görsünler," demeye gelen laflar etmesinin "biraz tuhaf" kaçtığını söyleyebilmek, yazabilmek için mi? Bundan önceki Cumhurbaşkanı'nca Anayasa Mahkemesi'ne gönderilerek yasalasması engellenen Sosyal Güvenlik yasa tasarısının aynen değil de, daha radikal "reformcu" değişikliklerle kabul edilerek hasta-doktor bağının müşteri-bakkal ilişkisine dönüştürülmesi girişimine itirazlar kaale alınmadığında yasa taslağını meydanlarda polisten dayak yemeden protesto edebilmek için mi..?

Daha sayalım mı?

Saymayalım. Yetsin!

Ama şunu soralım: Toplumda gelir adaletsizliğini, yani 15 milyar yılda bir kez yaşanan bir hayatı birilerinin sefasını sürerek, başkalarının cefasına katlanarak yaşamasını ve bunun temelinde yatan sömürü olgusunu herkesin değilse de belirleyici bir çoğunluğun "anlayışla" karşılamasını ve böyle bir şeyi takdiri ilahi niyetine tevekkülle katlanmasını sağlamanın bir yolu, yordamı mıdır "demokrasi"?

Demokrasi –eğer birey ve birey yanlısı toplum için sahiden işe yarar bir anlam ifade edecekse– havanda su dövme kabilinden beyhüde eleştiri, itiraz, şu, bu "serbesti"si değildir. Tepeden dayatılmış değişmez,

Hayvanat Bahçesinde Hayvanlar, 1982

değiştirilemez, değiştirilmesi teklif dahi edilemez belli kurallar dahilinde, bir yönetimi "seçim"le gönderip bir başkasını "seçim"le başa geçirme sözde özgürlüğü de değildir. Kişinin belli bir toplumda bir arada yaşayıp çalıştığı insanlarla birlikte kaderini özgürce belirleyebilir ve belirliyor olmasına elverir koşulların ve kuralların bilfiil geçerli olmasıdır. Bunlar nerede oluşmuş/oluşturulmuşsa orada demokrasi (yani adına ne dersiniz deyin, kişinin toplum

inde hayatını belirleyen maddi, manevi bütün süreçlerin onun kendi özgür iradî katkısı ve katılımıyla belirlendiği bir düzen) var demektir. Ne var ki bunu mümkün kılan ve kılmaya devam edecek koşullarla kuralların, bunda çıkarı olanlarca KAVGASI verilerek oluşturulması, yani KAZANILMASI gerekir. Bir başka deyişle, demokrasi, sözelimi AB dayatması yasa değişikliklerinin kâğıt üstünde kalmasıyla uygulamalar sürekli ertelene ertelene "günün birinde" gerçekleşecek bir şey değildir. Polisin yol ortasında ya da resmi/gayriresmî işkencehanelerde adam öldürmesinin önüne geçilmesi eğer günün birinde nasılsa kapımıza gelecek bir demokrasiyle sağlanacaksa, o gün gelene kadar daha kaç kişi canından olacaktır? Demokrasi, ikide bir, "Biz AB istiyor diye değil, insanımıza, halkımıza lâzım diye demokratik normlara uyum sağlamak istiyoruz," diye ağız yapıp ilk fırsatta polis vazife ve yetkileri yarasını bilindiği yönde değiştiren hükümetlerin eliyle verilecek bir şey de değildir. Böyle bir şeye öylesi hükümetlerin hiç birinin –sözelimi Türkiye'de AKP hükümetinin– niyeti elverse iktidarı yetmez. Demokrasi ne verilir, ne alınır bir "matah"tır. KAZANILIR. Demokrasiyi kazanma zorunluluğunu kavramayan, bunun gereğini üstlenip yerine getirmeyenler onsuz kalmaya ve onsuz olmanın belâlarını yaşamaya mahkûmdurlar. Eleştirinin, şikâyetin, protestonun sonu gelmez. Belâ belâ olmayı

ilânihaye sürdürür.

Bizinkisi, çok açık, demokrasinin teferruatta "eksik"lik(!)lerinden, esasta *yokluğundan* hep şikâyetçi olunan, ama demokrasiyi kazanmak için canla başla uğraşmaya –hele şu sıralar– hemen hiç kimsenin yanaşmadığı bir toplum. Öyle olduğu için de buralarda demokrasi, somutta, parti adı altında örgütlenen birilerinin "seçim" yoluyla başa geçip yandaşlarıyla birlikte mümkün olduğu kadar çok mala mülke, servete el koyup olduklarından da daha çok zenginleşmek için yaptıkları her şeyi "mille, halka, ülkeye, insanlığa," vb... "hizmet" diye satmalarına imkân sağlayan bir toplumsal örgütlenme olmaktan öte bir anlam taşımıyor. 15 milyar yılda bir kez yaşanan onca hayatın berbat olup harcanması bahâsına kimilerinin hayatı demokrasi yolunda âbâd oluyor.

Türkiye böyle de, hemen her konuda örnek gösterilen şu meşhur AB ülkelerinde, mesela, durum çok mu farklı? "Globalizm" denilen neo-liberal kapitalizmin mutlak hâkimiyeti –düpedüz diktası– o ülkelerde de ortalığı kasıp kavuruyor; oralarda da insanların hayatları, tek tek kişiler olarak da, topluca da doğrudan uluslararası sermayenin azımlık çıkarlarıncı belirleniyor.

Bunu söylemek yeni bir şey söylemek değil. Eski bir doğrunun kimbilir kaçınıcı kez tekrarı. Eski bir doğru ama, hiç de *eskimiş* bir doğru değil! Bunu herkes çok iyi bildiği halde, bu duruma ciddi itirazı olanlara, "Hadi bakalım, sıkıysa değiştirin!" diyorlar. Doğru söze ne denir! Nasıl değiştireceksiniz? Çok zor. Zor ama, mek parmak bir ilerleme kaydedebilmek için dahi o zorluğu göze almak, yol üstündeki engelleri *toptan* kaldırmayı hedefleyen uzun vadeli bir mücadeleye hemen bugünden soyunmaktan başka çare yok.

Polisin gözüne kestirip "şüphelendiği" bir yurtdaşı, adına "uyarı" denilen neydiği belirsiz bir nâranın ardından vurup öldürmesine cevaz veren, hattâ bunu polise "vazife" diye dayatan yasalarla, o tür yasaların yasa olmasını câiz gören bir düzende yaşamak istiyor musunuz? Türkiye'de demokrasi var ve Ortadoğu'da bir tek Türkiye'de var, onun için istiyorum diyorsanız, o (şimdilik) sizin bileceğiniz iş. İstemiyorsanız, ne yapacaksınız? O yasaları yürürlükten kaldırmayı vaad eden bir partiyi ya da partileri –eğer varsa öyleleri– bir sonraki seçimde oylarınızla çoğunluk yapıp başa geçireceksiniz. Peki, ya bugün o yasaları çıkaranlar bir yolunu bulup, iktidar imkânlarını da kullanarak –sada-kâyla, rüşvetle, şantaj ve tehditle, icabında tedhişle– ve o arada durmadan diledikleri gibi değiştirip yeniden düzenledikleri "seçim" yasalarıyla çoğunluğu sağlayarak yeniden iktidar oluyorsa? Bir sonraki seçime hazırlanıp bekleyeceksiniz. Ya da, bir sonraki seçimde, olur a, bir başka parti ya da partiler başa geçerse ne değişecek? Demokrasi bu mudur? Ya da bu, demokrasi midir? Siz polisin sokakta adam öldürdüğünden, karakollarda işkence ile meşgul olduğundan, yurtdaşların anayasal gösteri ve yürüyüş hakkını türlü bahanelerle terör estirerek ayaklar altına aldığından ve her defasında her kademedeki bürokratlar ve doğrudan hükümet ve hem de yargı eliyle korunup kollandığın-

dan şikâyet edip durdukça hiç bir şey değişmiyorsa, ya da o arada "bir şeyler" nice hayatın hâlâ heba olup gitmesine meydan vererekten "biraz" ağır bir tempoyla da olsa değişiyorsa ve birileri size, muttasıl, hayatın hiç değilse o tempo ile demokrasi içinde değiştiğine ya da değişebilecek olduğuna şükretmeniz gerektiğini söyleyip duruyorsa, yarın polis sizi de evinize giderken paltonuzun renginden şüphelenip öldürecek olsa, siz "demokrasi kurbanı" olmuş olmayacak mısınız?

Böyle bir "demokrasi"den bir an önce kurtulmak şart değilse nedir? O da, işte, olsa olsa, kafayı demokrasiyi *kazanmaya* takmakla olur.

2. "Demokrasi çoğunluk diktası, hâkimiyeti değildir; AKP, arkasında %46.5 gibi büyük bir çoğunluk var diye, her istediğini yapamaz," deniliyor. AKP'li kodamanların şu son dönemde, 22 Temmuz seçiminden bu yana, ettikleri her iki lâftan birinde, "Gördünüz işte, bu topraklarda yaşayan her iki kişiden biri bize oy verdi, halk bizi seçti. Susun oturun aşağı!" demelerine karşı söyleniyor.

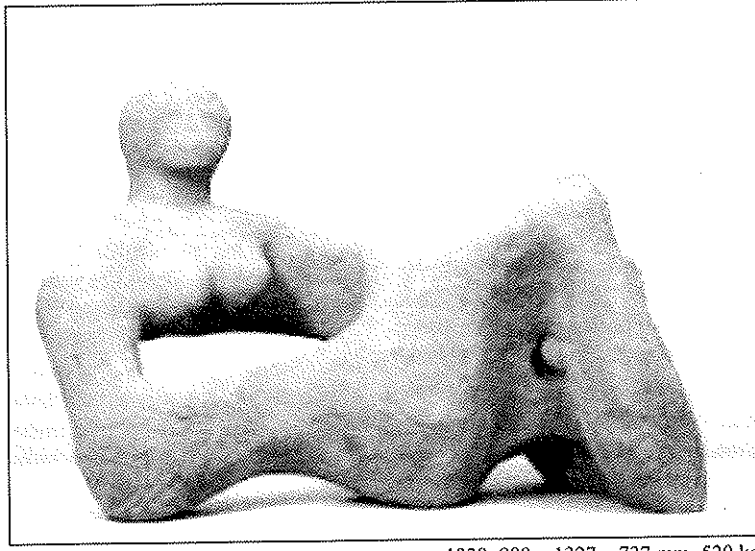
Söylenen doğru. Ama iş o kadar basit değil.

Çoğunluğun istediği bazı şeyler yapılamaz ya da istemediği bazı şeyler yapılabilirse, seçim yapmanın ve seçimde çoğunluk aramanın anlamı nedir? Ya da çoğunluğu alan parti yapılamaz denilen şeyi yapıyorsa ve sonra da dönüp size, "Siz de çoğunluk olursanız bizim istediklerimizi yapacak, istediklerimizi yapmayacak değil misiniz?" diyorsa ne olacak?

Bir de şöyle bakalım.

AKP'nin arkasında olduğu söylenen çoğunluk neyin çoğunluğudur? Ne için çoğunluktur? Seçmen çoğunluğu AKP'yi her istediğini yapsın diye mi seçti? Çoğunluğun istediği her şeyi yapsın diye de seçmedi. "Çoğunluğun" ne istediği bilinebilir şey değildir, çünkü "çoğunluğun" istediği şeyler üzerinde çoğunluk mutabakatı yoktur. Bir başka deyişle, seçimde elde ettiği %46.5 çoğunluk AKP'nin, yaptığı ve yapacağı her işin arkasında %46.5 çoğunluk olduğu anlamına gelmez.

Kemal Derviş'in başlattığı, ekonomide "istikrar" politikalarından şöyle ya da böyle nemalanan ya da o "istikrar"ın büyüüne kapılan seçmen de var, bunlar her şeye rağmen Atatürkçü despotik devlet uygulamalarından uzak dururlar diyen seçmen de var; bakın bugün, ne güzel, Meclis'e gelen mebusların yarısının eşinin başı kapalı, ha gayret, yakında doğru bildiğimiz, istediğimiz başka şeylere de kavuşuruz diyerek oy kullanan da var, çocuk çocuk evcek aklıktan ağızları kokarken, FakFukFon'dan yarım ton bedava kömüre şükran duygusuyla ya da konu komşu ne der, sonra başına neler gelir korkusuyla oyum AKP'ye diyen de. Bunların hepsinin birden AKP hükümetinin beş yıldır izlediği sözgelimi *özelleştirme* siyasetini onayladıkları, o siyasetin devam etmesi ve bu arada bilmem hangi KİT'in daha bilmem hangi petrol zengini Arabistan kralı ya da Hollanda merkezli çokuluslu şirkete değilse OYAK'a, hangi rafinerinin daha Doğan Holding'e,

1938, 889 x 1327 x 737 mm, 520 kg

hangi sanayi kompleksinin daha Koç'lara, limanların, havaalanlarının daha kaçının bilmem hangi MÜSİAD'lı girişimci şirketlere satılması, kiralanması, tahsisi, vb... için oy vermiş oldukları söylenebilir mi?

Birçokları da, hatırlayın, Güneydoğu illerinde bir "Kuzey Irak Operasyonu"nın önünü kesmeye yarar düşüncesiyle seçimde DTP'li bağımsız adaylar yerine AKP'li adaylara oy vermişlerdi. Tam da istediklerinin tersi oldu. AKP hükümetiyle G.Kurmay kolkola girip, "TC tarihinin en muazzam, amansız askerî harekâtı" olduğu medyada bangır bangır ilan edilen eylemi birlikte gerçekleştirdiler; ardından da, birbirlerini nasıl tebrik edeceklerini bilemediler! AKP'nin Güneydoğu illerinde aldığı oyların, seçimde %46.5 gibi yüksek bir çoğunluk sağlamasına önemli katkısı olmuştu. O çoğunluk bu işin neresindeydi?

Bundan dört yıl önce İngiltere'de Blair hükümeti ABD ile birlikte Irak'ı işgal kararı aldı. Ondan sonra İngiltere'de hızla savaş karşıtlığı gelişti, kamuoyu ciddi biçimde hükümet aleyhine döndü. İngiltere'yi savaşa sokmak için her türlü dalaverayı çevirdiği ve yalan söylediği de çok geçmeden ortaya çıkan sosyal demokrat İşçi Partisi hükümeti buna rağmen Irak siyasetini değiştirmede. Üstelik, o ara yapılan genel seçimde azalarak da olsa yine çoğunluğu sağladı. O seçimden sonraki kamuoyu araştırmalarında ise başbakan Blair'e ve hükümetine güvenin daha da alt düzeylere inmiş olduğu görülmüyordu. Blair fazla dayanamayıp başbakanlıktan ayrıldı. Ama aynı hükümet bugün hâlâ iş başında. Çünkü nasılsa bir kere seçilmiş bulunuyor! Arkasında hangi çoğunluk, ne için var? İşçi Partisi hükümeti Irak'ta izlediği siyaseti hiç azalmayıp gittikçe çoğalan kamuoyu muhalefetine rağmen bildiği gibi sürdürme yetkisini nereden, kimden, nasıl almıştır? Ardarda seçim kazanan eski başbakan Blair, "Saddam'ın devrilmesi için Irak'ı işgale gitmek benim için asla vazgeçmeyeceğim bir ahlaki

vecibedir!" diye nutuk atmaya bayılıyordu. O seçimler, İngiltere halkının başına onların ve -icabında- bütün dünyanın kaderini etkileyecek "o ahlakta" bir adam geçsin otursun diye mi yapılmıştı?

Bu bakımdan, "Evet, AKP, Allah için, çoğunluğu aldı ama, aması var... Demokraside çoğunluğun her dediği olmaz" deyip duranlar *AKP'ye bol keseden çoğunluk bahsetmeden* önce bir kaç kez yutkunup biraz daha düşünseler iyi ederler.

AKP'nin seçimde sağladığı %46.5 çoğunluk, tekrar edelim, ülke çoğunluğunun oyu değildir. (%50'den az olduğu için değil, %50'nin üzerinde de olsaydı, farketmezdi.) Ülke insanlarının çok büyük çoğunluğunun ister âcıl, ister uzun vâde gündeminin AKP'nin yaptıkları veya yapmayı tasarladıklarıyla hiç bir alâkası yok. AKP kendi gündemini -daha doğrusu, uluslararası finans kapitalin ve onun içimizdeki bileşenlerinin gündemini- hayata geçirmek için halktan %46.5 çoğunlukla yetki almadı. Sadece, hükümet olma yetkisini aldı, o kadar.

İşte burası, parlamenter demokraside zurnanın zırt dediği yerdir! Bir diğer adıyla "temsili demokrasi"de çoğunluğun oyunu alan kim, kimi ne için, ne kadar temsil etmektedir? "Çoğunluğun temsili" doğrudan sanal, kurgusal bir kavramdır. Çoğunluk oyuyla icra, yani yürütme yetkisi alanların icraatlarında yüzlerini döndükleri kıblenin ülke insanlarının çoğunluğunun -hattâ, kendilerine oy veren çoğunluğun bile- çıkarı olmadığı yaptıkları her şeyden bellidir. Siyasette yürütmeye, hükümetlere yani, düşen işin son derece arttığı, çeşitlendiği, çetrefilleştiği çağımızda demokrasinin sözde ana ilkesi "kuvvetler ayrımı"nın yerinde ne zamandır yeller esiyor. Fiilen yasama yetkisiyle yargı erki üzerinde mutlak denetim parlamento çoğunlukları aracılığıyla her yerde "üçüncü" erkin, hükümetlerin eline geçmiştir. Yasaları yapan da, uygulayan da, nasıl uygulandıklarını denetleyen de ilk ve son tahlilde

yürütme yani hükümettir. KİT'leri özelleştirerek satışa çıkararak uluslararası sermaye/yatırım piyasasında en yüksek fiyatı verecek kimse çıkmazsa, ülkenin üç beş zengin ailesi arasında paylaşımını kendileri için ülkeye ve millete "hizmet" yolunda mutlak ahlaki vecibe sayan kişilere karşı ne yapılabilir? Çok şey yapılabilir de, neyin nasıl yapılacağını irdelemenin yeri şimdi burası değil. Şu kadarını söylemek yeter: Çok şey yapılabilecekken, ne yapılıyor? AKP -tekrar edelim- çoğunluğu aldı ama, çoğunluk onda diye her istediğini yapamaz deniliyor, başka bir şey denilmiyor. Bu, her istediğini "yapmasın" demekten başka bir şey değildir. Boşuna, kuru temennidir. Hiç bir kıymeti harbiyesi yoktur.

AKP hükümeti, arkasında çoğunluk olmasına rağmen her istediğini yapamaz diyenlere kulak verin, hemen hiç kimsenin, vergileri böyle arttıramaz, kamu hizmetlerine böyle üstüste zam yapamaz, KİT'leri özelleştirmeyi sürdüremez, Sosyal Güvenlik sistemiyle dilediği gibi oynayamaz, polis vazife ve yetki kanununu en son yaptığı gibi değiştiremez demediklerini göreceksiniz. Varsa yoksa, türban, belediye otobüslerinde haremlik-selamlık oluşturma girişimleri filan, şariat özlemi içinde olanların iktidara kazık çakmaları ya da Anayasa'nın "değiştirilemez" denilen maddeleriyle ilgili art niyetler, gizli tasavvurlar! Yani AKP'nin arkasında görülen "çoğunluk" laik cumhuriyetin işleyişi ile ilgili sorunlar sözkonusu olduğunda âcil müdahale gerektiren felaket bir tehlike arz ediyor, geniş halk kitlelerinin günlük rızklarına ve geleceklerine saldırı vâki olduğunda o saldırıyı püskürtmek için neler yapılabileceği, nasıl yapılacağı, vb. üzerinde durulacak, harekete geçilip aktif muhalefet sergilenecek yerde her mazarratın beş yıl sonra hesabı sorulmak üzere sineye çekilmesi isteniyor... Kısacası, %46.5 çoğunlukla başa geçip halkın rızıyla, bildiği gibi oynayan hükümete muhalefet niyetine "rejim" tartışmasıyla siyasetin gündemi saptırılıyor, tıkanıyor.

Rejim tartışmasının böyle öne çıkıp gündemi işgal etmesi, burjuvazinin emekçi kitleleri içinde kıstırdığı kırk katır mı, kırk satır mı kumpası bağlamında iktidar ile sözde muhalefet arasında süregiden uzlaşma zemini. Tam da AKP'nin ve arkasındaki büyük tekelci sermaye çevrelerinin bugün için istediği şeydir bu. Sorun bir rejim sorununa kalten çevriliyor. Ortada bir rejim sorunu var diyenler ülke çoğunluğunun gündemindeki "zam üstüne zam" sorunuyla ya hiç ilgilenmemekte ya da, ilgilendikleri kadarıyla, içlerinden AKP hükümetine hak vermektedirler. Çünkü işlerin başka türlü yürütülebileceğini hafsalaları almamaktadır.

Günün somut koşullarında rejimi, yani cumhuriyeti tehlikede görenler için bu gidişin sonu cuntacılığa varır. Oysa cunta, AKP ile uzlaşma taktığının daha fazla sökmeyeceğinin, yani globalizmin dayatmalarını geniş yığınlara "demokrasi" içinde sindirtmekte ısrarın stratejik menzilde tehlikeli sonuçlar doğuracağının anlaşıldığı noktada devreye girer. Hedefi ve gerekçesi

rejimi korumak ya da kurtarmak falan değil, rejimin koruduğu, kolladığı sınıf çıkarlarını (sözde tutucu, bürokratik zümre çıkarlarının iktidarını değil, doğru- dan sermayenin egemenliğini) teminat altına almak, yolunun üzerindeki pürüzleri temizlemektir.

3.Kapitalist toplumda "demokrasi", sermaye egemenliğinin tecelli biçimlerinden biridir. Faşizm de o biçimlerden biridir. Parlamenter "demokrasi" dediğimiz biçim altında yaşamak elbette faşist diktatörlükte yaşamaktan kat kat daha iyidir. Öyledir ama, ortalıkta, "Aması, maması yok, öyleyse katlanacak-sın!" deyip, kazın boğazından aşağı deve hamuru sokuşturur gibi size "demokrasi" kakalayanlardan geçilmiyor! O kargaşada, "demokrasi"nin sahibi sermaye, emekçiler üzerinde sömürüyü sürdürmek için faşizm ile "demokrasi"yi sürekli birbirleriyle sürtüştürerek, çekiştirerek, çatıştırarak faşizm belasını her an yurttaşların başında patlayabilir bir tehlike ve tehdit olarak hep gündemde tutuyor, ölüm göstererek herkesi sıtmaya razı ediyor.

Sermayenin hâkimiyet ve yönetim biçimi olarak faşizmin "demokrasi"yi bertaraf edip yerini alabileceği ihtimali salt bir aldatmaca da değildir. Her an gerçekleşebilir. En çok da, yaşamaya mahkûm edildikleri "hayat" canlarına tak diyen geniş emekçi yığınların kendi çıkarlarına sahip çıkmayı ciddiye, bunun için gerekli olan özgür inisiyatif de ele alıp ileri atıldıkları durumlarda... O zaman bugünün nice demokrasi şampiyonunun nasıl azılı faşistlere ya da sinsi ve alçak faşizm yarıdıkları dönüştüklerini göreceksiniz. Kapitalist toplumun burjuva demokrasisi, faşizm seçeneğini her daim içinde taşır. Bunun içindir ki, yarın özgür, ya da yarın öbürgüne de kalmadan başgösterecek gerçek bir faşizm tehlikesine karşı da en geçerli teminat demokrasiyi *hemen* kazanmak için *bugünden* mücadeleye girişmek, bu yolda ileri mevzilere ulaşmaya bakmaktır ve bunun bütün icaplarını yerine getirmeyi hemen üstlenmektir. Hayatları başka hayatlar uğruna harcanıp duran geniş yığınların özgürlük mücadelesi, antik Yunan mitolojisindeki Sisipus'un sırtlandığı kaya ile dağın tepesine tırmanmasına benzer. Kavga yarı yola varmadan kazanılmazsa yolun sonuna varıncaya kadar kaybedilir!

Zira her "demokrasi"nin, hani ne diyorlar, "kendini koruma" hakkı vardır! Polise yasayla verilen vazife de, zaten, bunun için en ufak bir şüphe üzerine dahi adam öldürmek değil midir?

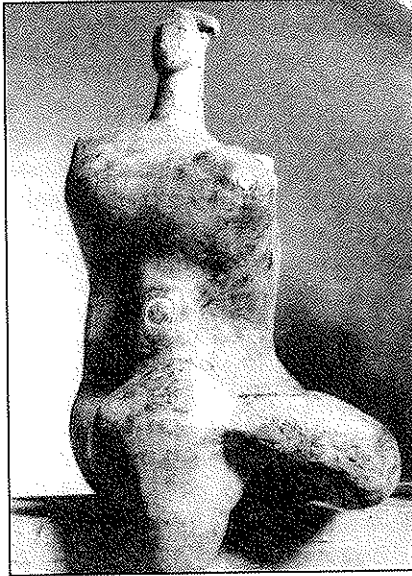
En kıytırk, lânet demokrasiinin bile en "kerim" faşizme tercih edilir olmasının önde gelen esas nedenlerinden biri özgürlük için kolları sıvayıp kavgaya girişme koşullarının her şeye rağmen "demokrasi"de daha elverişli olmasıdır. O koşullardan yararlanarak işe koyulma yerine atâlet içinde gün doldurmak ya da faşizm gelmesin diye ehveni şerre râğbet edip pısıp oturarak AKP gibi partilere bel bağlamak ülkeyi ve toplumu göz göre göre yıkıma götürecektir. İç ve dış dinamiklere teslim olmaktan başka bir şey değildir.

21. Yüzyıl Avuntusu

Hüseyin Hasançebi —

"Bilimsel Teknik Devrim" dünyayı görmemize engel olmamışsa, anlamamıza ve açıklamamıza da engel oluşturmaz.

Kızılçık'ın geçen (31) sayısında yayınlanan "Sanayi devrimi ve çağı aşılmıştır" başlıklı yazısında Ömer Özkan, benim gibi düşünenlere, şunları yazdı: "...Sanayi çağı gerek dinamikleri, gerekse kurumları açısından etkinliğini, başatlığını kaybetmiştir. Kapitalizmin -ve onunla birlikte sosyalizmin- aşıldığı dünyada yeni bir ekonomik/toplumsal sistemin, yani globalist sürecin başladığı, bilginin üretim faktörü olarak devreye girmesinden, tarihsel itici güçlerin ... ve küresel oluşumların engel tanınamalarından...ulus devletin aşıldığından, AB projesinin hızla ilerlemesinden anlaşılmaktadır. Bundan böyle kesinlikle 'bilgi çağı' sözkonusudur. ..Sayın Çebi, kapitalizm -yeni liberalizmin nesnel temeli- sanayi devriminin dinamikleriyle hayat bulan bir sistemdir. Sanayi devrimi ömrünü tamamladığı için sosyalizm gibi kapitalizm de aşılmıştır...Bilgi çağı koşullarında sermaye düşmanlığına gerek yoktur..Sermaye birikimine karşı çıkmak tarihsel ilerlemeye karşı çıkmaktır. Marksizmin özüne karşı gelmektir. Proletaryanın çıkarları, emeğin, emekçi sınıfların çıkarları biçimindeki dünkü sol söylem terk edilmeli, 'insanlığın çıkarları' söylemi güncelleştirilmelidir. Siz Marks gibi değil, Lenin gibi düşünüyorsunuz, sayın Çebi. Proletarya diktatörlüğünün bundan böyle hiç bir biçimde uygulanma şansı yoktur. Bu nedenle mülksüzleştirilenlerin mülksüzleştirilmeleri de gerçekleşmeyecektir. Sayın Somer'in 'toplumsal özel mülkiyet' arayışı kategorik olarak daha doğrudur. Çalışan kitlelerin fonlarında büyüyen bir başka sermaye daha vardır ki, henüz bu sermaye üretimin dışındadır. Fakat bu sermaye akıl almaz ölçülerde yoğunlaşmaktadır. Asıl bu, toplumsal tabanı giderek genişleyen ve âtil olmaktan çıkma aşamasında olan kamusal sermaye çok önemlidir. Marx bu gerçeğe parmak basmış, 'sermaye birikimi hızlandıkça, sermayenin sınıfsal özellikleri kaybolur ve toplumsal nitelikleri ağır basar' demiştir. Gelecekte sermayenin toplumsallaşması gerçekten yeni bir hız kazanacak ve özel mülkiyetin yeniden biçimlenmesi süreci yeni

Kadın, 1957-8, 60" yükseklik. Bronz

toplumsal biçimler doğuracaktır..."

Anlaşıldığı kadarıyla Ömer Özkan şunun kavranılmasını istiyor: Sanayi devriminin yarattığı çağ sona ermiştir. Yeni bir devrimin içinden geçmekteyiz. İçinden geçmekte olduğumuz devrim, "Bilimsel Teknik Devrim"dir. Sanayi devrimi, kapitalizm ve sosyalizm şeklinde iki tür olmak üzere sanayi toplumunu yaratmıştı. Şimdi "Bilimsel Teknik Devrim" "Sanayi Çağı'nı, dolayısıyla onun toplumsal örgütlenme biçimleri olan kapitalizmi ve sosyalizmi sona erdirdi ve kendi çağını, yani "Bilgi Çağı"nı ve bu çağın toplumu olan "Bilgi Toplumu"nu yarattı. Bu durumda kapitalizme karşı sosyalizm için mücadelenin de bir anlamı kalmamış oluyor. Kapitalizme karşı sosyalizm için mücadelenin sanayi çağında bir anlamı vardı. Marksizm/Leninizm o çağa mahsus bir düşünce ve pratiği temsil ediyordu. Hala Marksizm-Leninizmden bahsetmek "geri kafalık"tır. "Sınıf"lardan, hele "işçi sınıfı"ndan ve onun tarihsel misyonundan söz etmek saçmalaktır. Bilimsel Teknik Devrim işçi sınıfının kendisini ve ona biçilen tarihsel misyonu iptal etmiştir. Bugün ve bundan sonra geçerli olan "insanlık" ve "insanlık için çalışma"dır. Bu "Komünist toplum"dur... Globalizasyon (Küreselleşme) komünizme götürmektedir.

Ömer Özkan "düşünme"nin dozunu kaçırmış. Söylenecek söz bırakmamış. Ancak "Bilimsel Teknik Devrim" vurgusuyla düşünen pek çok Marksist yazar, düşünür ve siyasetçi var. Bunlar şimdilik, Ömer Özkan gibi dozunu kaçırmıyorlar. Gerçeklikten (Marx) ve somut durumun somut tahlili(Lenin)'inden kopmadıkça tartışmaya değer tezler ileri sürüyorlar. Tezlerini şöyle özetlemek mümkündür: Sanayi devrimi ile birlikte doğmuş ve gelişmiş bulunan kapitalist üretim ilişkileri ve sınıfsal ilişkiler artık geçerliliğini yitirmiş ve "Bilgi Çağı"nın toplumsal ve sınıfsal ilişkilerine geçilmiştir. Sanayi çağında geçerli olmuş varsayımlarla oyalanmak vakit kaybıdır. Marx'ın düşüncesine dayanarak "Yeni Çağ"ın mantığına uygun yeni varsayımlar üretmemiz

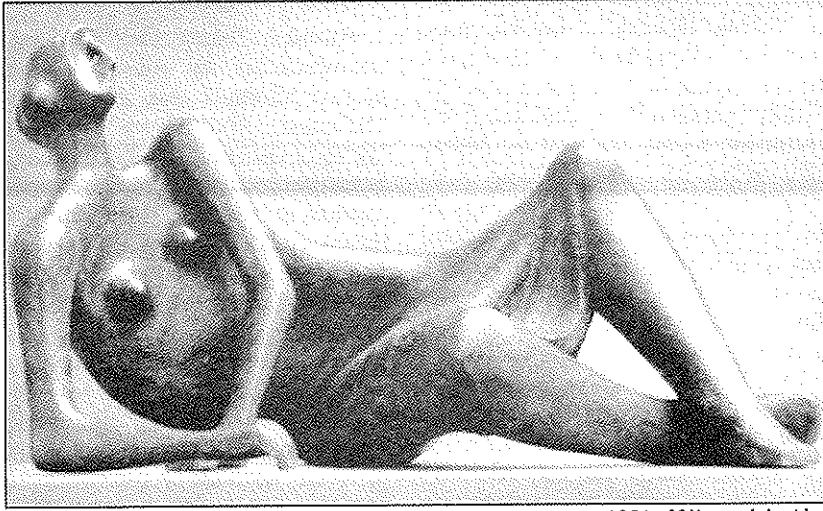
gerekir. Lenin'in varsayımı üzerinden, o hâlâ geçerliymiş gibi düşünmekle bugünkü dünyayı kavramamız olanaksızdır.

"Bilimsel Teknik Devrim" adını verdikleri gelişmenin kapitalizmin niteliğini değiştirdiği varsayımını Marx'ın düşüncesine dayanarak ileri sürenlerin Marksist düşünceyi sığlaştırdıklarını söylememiz gerekir. Bunun kusuru onlarda değil, Marx'ın düşüncesinin kendisindedir. Marks'ın düşüncesi üzerinden kurulmuş yüzelli yıllık bir düşünce ve eylem çizgisini toptan yok sayıp, ama gene Marx'ın düşüncesinden yola çıkarak, içinde sınıflar mücadelesinin olmadığı, işçi sınıfının misyonunun ortadan kalktığı, sınıfsız topluma geçiş için "mülksüzleştirilenlerin mülksüzleştirilmesi"nin zorunluluk olmaktan çıktığı bir tasarıma ulaşmak, kuramsal değer taşıyan bir şey üretmekten çok, "film montajı"na benzetilmektedir. "Mülksüzleştirilenlerin mülksüzleştirilmesi" ile başlayıp biten Marx'ın düşüncesinden çıkarak "Bilgi Çağı"na mahsus yeni mülkiyet arayışlarına girişmek, boş gayret gibi gözükmektedir. Ama önce, kavramakta zorlandığımızın sık sık yüzümüze vurulduğu şu, "Bilimsel Teknik Devrim" kavramı üzerinde duralım: Bilimde (ne ise!) ve teknolojiadaki gelişmeleri Bilimsel Teknolojik Devrim adı altında mitleştirme saplantısı otuz yıl kadar önce, o günkü reel sosyalist ülkelerde başlatıldı. Reel sosyalizmin teorisyenleri sosyalizmin kapitalizmle girdiği "kalkınma yarışı"ni kaybetmiş olmasının nedenlerini Bilimsel Teknik Devrim kavramıyla açıklamaya başladılar. Ancak bu öyle bir açıklama tarzıydı ki, reel sosyalizmin dünya üzerindeki etkinliğini kapitalizme armağan etme planının teorik kılıfı diye keşfedildiği halde, hastalık derecesinde bir kapitalizm hayranlığına dönüşüyordu. Kapitalizm bu devrimi başarmış, ama reel sosyalizm dışında kalmış oluyordu. Yani Bilimsel Teknik Devrim kavramı, aynı zamanda bir reel sosyalizm eleştirisi olarak kullanılıyordu. Marksist kökenli Bilimsel Teknik Devrimci düşünür tipi Reel sosyalist mirasın uzantısında şekillendi. Bunlar daha sonra Batı'dan "küreselleşme" (globalizasyon) kavramını da alarak konseptlerini genişlettiler. Dünyayı bu iki yeni "uydurulmuş" kavram üzerinden kavrayıp açıklamaya, kapitalistlerden çok, solcu ve sosyalist aydınlar itibar ettiler.

"Bilimsel Teknik Devrim"ci Marksistler önümüzde, kafa karışıklığı da içeren tezler çıkarıyorlar. Örneğin bilginin ve bilgisayar sistemlerinin makinaya ve üretim sürecine en azından 70 yıldır uygulandığının farkında olanlar "BTD" yerine "Üçüncü Sanayi Devrimi" tanımını tercih ediyorlar. Bunlara göre insanlık tarihi bakımından getirisini ve götürüsünü bugünden tam olarak bilemediğimiz yeni bir sayfa açılmıştır. Biz bugün, açılan bu yeni çağın öncüllerini hissedebiliyoruz. Hissedebildiğimiz öncüller bize, dünya tarihinin yeni bir çıkışının açıldığı (Arno Peters), açılan bu çıkışta sosyalizmin "bilgisayar sosyalizmi" olacağını gösteriyor. Ama bütün bunlar yaşam gerçekliğiyle yüzleşmemiş, "öncüllere dayalı hissiyat" oldukları için

tutarlı varsayım düzeyine erişemiyorlar. "Bilgi çağı"nda zaten meteoroloji haberleri bile artık "Hava -8' derece olacak ama -12' derece hissedilecek" biçiminde verilmiyor mu? Burada Marx'ın düşüncesini sığlaştıran nokta; ona dayanılarak "hissedilmesi"dir. Oysa Marks'ın "hissedilen"e göre değil, gerçeklik ne ise ona göre düşünmekte çok ınatçı olduğu bilinmektedir. Eserini yaşamış ve yaşamakta olan bütün bir insanlık tarihi üzerine bina ettiği, eserinde eseri ağırlığınca dipnot düşmesinden belli değil midir? "Bilimsel ve Teknik Devrim" üzerine ise cek-cak eklerinden arınmış bir düşünce kurulamıyor. Sunulduğu kadarıyla ve biçimiyle, üretici güçlerde yaşamakta olan bir kapitalist devrimden başka bir şey olmaması gereken Bilimsel Teknik Devrim dünya çapında geçerlilik kazanmış hangi sonuçlarıyla bize kendini gösteriyor? Bilimsel Teknik Devrimcilik 1980'lerde başlayan neoliberal ekonomilerin ve siyasetlerin yükselişiyle kendini gösterdi. "Bilgi toplumu" denilen toplum da ayırdedici tarihsel özelliğini bize, devletçi kapitalist ekonomilerin tasfiyesinde, serbest ticarete ve neoliberal devlet ve hukuk tipinin (DTÖ ve Küresellik) ortaya çıkmasında gösteriyor. Sol düşüncenin demokrasi kabızlığına tutulması da aynı sürece paraleldir. Halbuki, neoliberal devlet denilen bugünkü kapitalist devlet tipinin klasik faşist devlet tipiyle büyük benzerlikler gösterdiğini ve gelişen kapitalizmin kendi klasik tarihsel temeli olan demokrasiyi inkârı yöneldiğini esasen 20. Yüzyılın her iki yarısındaki gelişmelerden ve bu döneme ilişkin demokrasi analizlerinden biliyoruz. "Yeni sol" ile sosyal demokrasinin savaş sonrası Avrupa'sındaki temel polemigi bu merkezdeydi ve Yeni Sol bu tartışmayı kazanmıştı. "Bilimsel Teknik Devrim" denilen gelişmeye en çok atfedilen şey üretimi aşırı biçimde hızlandırıp dünyaya bereket sağtığı, çalışmayı eziyet olmaktan çıkardığı ve "boş zaman"ı artırdığıyla ilgilidir. Bu savı, hattâ, Bilimsel Teknik Devrim kol emeğinden ibaret olan işçi sınıfını üretim sürecinin dışına çıkardı noktasına vardırırlar da bir hayliydi.

Her geçen gün daha az çalışma gerektiren yeni teknolojilerin sürekli artan verimliliği açısından bakıldığında çalışmanın eziyet olmaktan çıkıp azaba dönüşmesi, çalışma zamanının daha uzaması arasındaki çelişkiyi nasıl açıklayacağız? Bu ayrıca bugünün sorunu değil. Avrupa'da 25 yıl önce sendikaların başlıca gündem maddesi, teknoloji verimliliğinden doğan zamanın, cüzi de olsa bir bölümünün çalışanlara verilmesiydi. Bu mücadelede, çalışanlar bir saniye bile kazanamadılar. Marx, "İşçi için hayat çalışma bittikten sonra başlar," demişti ve kapitalizm, bolluk ve berekete boğulduğu durumda bile işçiye bundan zırnık koklatmıyordu. Zenginleştirilen olması gereken iş ve işin örgütlenmesi bugün tümüyle askeri bir faaliyet. Kapitalizm, "Yeni ekonomi" adı altında yeni bir hegemonya felsefesi geliştirmektedir. Emek verimliliğini artırma eksenli bu felsefe çalışma zamanını en son salisesine kadar planlamaya odaklanmıştır. Kapitalizmde bugün abartılı planlama mutlak planlamaya dönüştü. Sadece üretim değil, tüketim, sosyal ve

1954, 23'' uzunluk. Alçı

kültürel, hatta düşünsel ve moral olan, yani insana dair her şey, dışına çıkıldığında sistemi dağıtacak önemde katı planlama kalıpları içine sokulmuştur. Kimin nerede öleceği ve nereye gömüleceği dahi katı bir plan içinde, âdeta kesinleşmiştir. Kapitalizmin bütün başarısı bu planlama kabiliyetine yorulmaktadır. Tamamen kâr maksimizasyonu ile ilgili olan bu kapitalist eğilim açıkken, ilginçtir, Reel Sosyalizm en çok planlamacı bir ekonomi olmakla eleştirilmişti. Bilgisayar dahil yeni teknolojilerin, bütün dünyayı, bütün dünyanın bilgisiyle ve imkanlarıyla ve ihtiyaçlarıyla planlamaya teknik destek sağladıkları doğrudur. Özelleştirme denilen şey de aslında her şeyi dünya çapındaki katı kapitalist planın içine sokmak, lokal planlamayı öldürmek içindir. Böylece dünyanın tek(el)le yönetilmesi imkan dahiline girmiştir.

Oysa dünyaya objektif bakabilen herkes bilimsel ve teknolojik gelişmelerin sınai devrime eklendiğini görmekte dirler. Söylemek için henüz erken ama, gelişmelerin kapitalizmin gelişmesine yeni bir dinamizm kazandırdığı söylene, buna belki bazı kanıtlar bulunabilir ama olayı Bilimsel Teknik Devrim adı altında, sanayi devrimini bütün sonuçlarıyla ve perspektifiyle birlikte tarihe gömen ve yeni bir dünya toplumu yaratan mucizevi yeni bir devrim diye vurgulayanlar ipin ucunu kaçırmaktadırlar. Sanayi devriminin "devrim" olduğunu, üretimdeki ve tüm toplumdaki ilişkileri altüst ettiğini, ortaya yeni toplumsal sınıflar çıkardığını birileri kırk dereden su getirip anlatmamışlardı. Sanayi devrim kendini anlatmıştı. Ama "Bilimsel Teknik Devrim"i ve "Küreselleşme"yi daha çok solcu havariler anlatıyorlar. Kapitalistlerin böyle bir devrimden haberleri yok. Bilimsel Teknik Devrim vurgusunda ideolojik bir çarpıtma saklı. Bu çarpıtma kendini, kapitalizme karşı mücadeleyi yeniden yorumlamak, bu mücadelenin araçlarını ve biçimini zenginleştirmek yerine bu mücadeleyi saptırmak ve tasfiye etmek şeklinde gösteriyor. Kavramın Marksist açıdan kullanımı, Reel sosyalizmin hem kendi mantığı doğrultusunda gelişemeyişini, hem de kapitalizm karşısında

uğradığı yenilgiyi "ekonomi"den ibaret görüyor. Bu bakış açısından kapitalizm de, sosyalizm de "ekonomi", Marx da "ekonomist" oluyor. Fakat bu öyle bir ekonomi ki, özel mülkiyet olgusunu, sömürüyü, işçi sınıfının mevcudiyetini, emek ile sermaye ilişkisinin tarihsel karakterini ve kapitalizmin içinde barındırdığı diğer ölümcül çelişkileri yok, bunların aşıldığını varsayıyor. Şurada mallar ve hizmetler yığını var, öbür tarafta da tüketiciler. Marx'ın düşüncesinden çıkarak böyle bir "ekonomi" olabilir mi? Oluyor. Bilimsel Teknik Devrim'den alınan inanılmaz güçle, Kautsky'e Lenin'e, Stalin ve Mao'ya ve bu simge isimlerin temsil ettiği amansız sınıf mücadelelerine hiç uğramadan komünizme varılabilir mi? Bu görüş zaviyesinden ve gelişen ekonomiyle varılacaksa varılıyor. Varsın varmasına da, Marx'ı niye alet ediyor? Marx'sız böyle hattâ böyleleri binlerce "düşünce" kurulabilir ama Marx'la olmaz. Niye olmaz? Marx yanlış veya doğru görmüş farketmez, komünizme götüren yolun zorunlu uğraklarını "siyasal devrim", "proletarya diktatörlüğü" ve "mülksüzleştirilenlerin mülksüzleştirilmesi" olarak gördüğü için olmaz.

Bilimsel Teknik Devrim büyüteciyle dünyayı görmeye ve açıklamaya çalışanlar, Reel sosyalizme ilişkin geçmişi de aynı uyduruk araçla açıklamak zorunda kaldıkları için gerçek evren içinde değil, göğün başka katlarından sesleniyor gibidirler. Reel sosyalizm niye çökmüş? Bilgisayar yapamadığı veya kullanmayı beceremediği için! Yani Bilimsel ve Teknik Devrimcilere göre 20. Yüzyıldaki mücadele, çatışan iki varsayımın kardeş kavgasıydı. Mesele hangi tarafın günde kaç fırın ekmek çıkardığından ibaretti. Reel sosyalizm, çağının koşullarını yarıp çıkamadığı için onunla birlikte sosyalizm seçeneği de yokolmuştu. Tarih gelip Bilimsel Teknolojik Devrim ve demokrasi çengeline asılı kalmıştı.

"Bilimsel Teknik Devrim"ilerin varsayımını anlaşılmaz kılan bir diğer nokta Bilimi ve Teknolojiyi tek başına bir şey ifade eder bir "özne" gibi görmeleridir. Bu varsayımda, mülksüzleştirilenleri mülksüzleştir-

meye dönük mülküzler mücadelesi özne olmaktan çıkıyor, "Bilimsel Teknik Devrim"in kendisi özne oluyor. Kârdan kendini arındırması bir dünya ekonomisi ve tek dünya devleti varsayımı bir yeni sosyalizm türü gibi ama kapitalizmin uzantısında gerçekleştirecek bir durum olarak öngörülüyor. Kârsız ekonomi kapitalizm değildir ve bu eğer doğru ise dönüp dolaşıp geleceğimiz yer Lenin'in perspektifidir. Dünya çapında "sorunsuz" işleyen bir sosyalist ekonominin üretim, dağıtım ve tüketim süreçlerinin bir bütünlük içinde yönetilmesi bilgisayar sistemleri ile düne göre yarın daha bir mümkün olacaktır elbette, ancak bugün tartıştığımız konu bu değildir. Tartıştığımız, buraya başka bir devrime veya devrimlere ihtiyaç olmaksızın, en büyük devrim sayılan Bilimsel Teknik Devrim ile gidilip gidilmeyeceğidir. Bilimsel Teknik Devrimcilerin en cüretkâr görüşlerinden biri de, Marksist varsayımdaki işçi sınıfını devreden çıkarmalıdır. Bu iddia, çıplak manada ima ettiği ile gülünç bir iddiadır, çünkü işçi sınıfının sayıca azaldığı, üretim süreçlerinde belirleyici faktör olmaktan çıktıktan sonra yerini bilgisayara ve otomasyona devrettiği aklı başında bir tez değildir. Tam aksi olmaktadır. İşçi sınıfının en çok devrede olduğu, diyelim ki en azından Avrupa'da ve Rusya'daki etkin varlığıyla bile bütün insanlığın kaderini belirler bir güç kazandığı 20. Yüzyılın ilk yirmi yılındaki sayısından 50 kat daha fazla "işçi" bulunmaktadır bugün dünyada. Marksist anlamda "işçi sınıfı", ayrıca, "sayı" değildir. Kapitalist toplumdaki en temel çelişkinin iki ucundan biridir ve bir "ilişki" biçimi anlatır. Kendisine yüklenmiş bir anlamı taşımaz, Hegel diliyle, "kendinde olan" bir anlamı taşır. Toplumsal mânâda üretimin ve toplumun ve toplumsal ilişkilerin yeniden üretilmesinin unsurlarındaki her gelişmeyle birlikte işçi sınıfı da gelişmektedir. İşçi sınıfı sanayi devriminin ortaya çıkardığı bir sınıftır, burjuva sınıfla birlikte doğmuştur ve o sınıfla birlikte ancak ortadan kalkacaktır. Kapitalist gelişmenin ileri safhalarında yaka rengi değişik işçi zümreleri veya katmanları oluştu da bu sınıfa eklendiler değil, işçi sınıfının organik bütünlüğü içinde ortaya çıktılar ve işçi sınıfını geliştirdiler. Kapitalizm gelişmesini sürdürüyorsa, onunla birlikte işçi sınıfı da gelişiyor, yeni görünüm ve renkler kazanıyor. İşçi sınıfının ekonomik ve siyasi mücadelesi dünya çapında gerilemiştir, eski etkisini kaybetmiş, vizyonu değişmiş veya çarpılmış gibi görünmektedir ama kendisi tarihsel potansiyeli ile birlikte niye yokolsun? Marksizmi ve onu anlama ve yorumlama biçimini, böylesine radikal biçimde değiştirenlerin kullandıkları kavramsal araçların çoğu politik alanla ilgili olup, politik alanda Marksizm adına yaşanmış yenilgilerden esinlenmektedirler. Sınıf mücadelesi içindeki işçi ve emekçileri ve gittikçe sayısı işçi sınıfının da boyunu aşan işsizleri ve diğer toplumsal hareketleri ufuksuz ve umutsuz bırakan bu kavramsal araçlar aslında sermaye sınıfının işini kolaylaştıran bir işlev görmektedirler. Hattâ bu kavramlarla burjuva sınıf bizzat kendi sınıfsal hegemonyasını

pekiştirmektedir.

Bilimsel Teknik Devrimcilerin yanılgısından mı, yanılgılarından mı yoksa kastlarından mı söz etmek gerekir bilinmez ama, insanı dehşete düşüren görüş "Bilimsel Devrim" ya da "Bilgi Devrimi" veya "İletişim Devrimi" denilen içi boş paranteze veya da içi emperyalizm dolu küreselleşme parantezine, olağanüstü anlamlar yüklemeleridir. Bu hem de Marx'ın düşüncesi adına öylesine hesapsız ve sorumsuz ölçüde yapılmaktadır ki, Marx'ın düşüncesi ve "Marksizm" olarak yaşanmış tarihsel pratik bir tuş "tık"lamasına indirgenmektedir. Bilginin sayılması, bir yere konulması ve ordan alınıp, eğer üretim süreciyle ilgili ise kullanılması sanki yeni bir şeymiş gibi sunulmaktadır. Oysa bu, "âdem" kadar eski bir olaydır ve hep vardır. Bilgi disketten önce kâğıtta, kâğıttan önce taşa, ondan da önce hafızada biriktiriliyor, üretimde ve lâzım olduğu yerde kullanılıyordu. Bilginin "değer" yaratması da yeni bir şey değil. Kaldı ki değer yaratan da hâlâ o değil. "çalışma" başından beri zihinsel ve fiziksel faaliyetin bütünlüğü olarak zaten vardı. "İletişim"miş. Graham Bell'den daha büyük bir iletişimci biliniyor mu? Sadece kadim olguların bugün "hız" kazanmış olmasında hikmet aranmaktadır. Oysa "hız" aynı zamanda "artık zaman"dır ve bunun üzerine de amansız bir sınıf mücadelesi gelişmektedir. Bilimsel ve teknolojik gelişmenin kapitalist toplumdaki sınıf çelişkilerini ortadan kaldırdığı şöyle dursun, en azından bu çelişkileri yumuşattığının söylenebilmesi için mülkiyetini elinde tutana kazandırdığı "artık zaman"ın bir kısmını çalışanlarla paylaşması gerekirdi. Bilimsel teknik devrim denilen şeyin ürettiği zamandan, çalışanlara da kendiliğinden bir kaç saniye bahşedildiği nerede duyulmuştur?

Bilimsel ve teknolojik mahiyetli gelişmeleri tarihsel bir devrim gibi kavrayışta vahim olan bir diğer nokta, Marx'a dayanılarak kapitalizmin aşıldığının söylenmesidir. Yani kapitalizm emek ile sermaye arasındaki çelişkilerden, üretim toplumsallaşırken mülkiyetin özel kalmasından, zenginliği bir tarafta toplarken öteki tarafa yoksulluğu bırakmasından, emek sömürsünden, kısaca tüm çelişkilerinden kurtulmuştur denilmesi. Burada durum, Marx'ın "Alman ahmaklığı" dediği, fakat derken bile spekülâtif de olsa, tartışmaya bir değer atfettiği için aynı zamanda övmüş bulunduğu zihinsel oyunun ötesine geçilmekte, konu ciddiyetini yitirmektedir.

Reel sosyalizmin çökerkenki "parlak buluşu" olan "Bilimsel Teknik Devrim" ciliği, aslında temel işlevi olan "Marksist düşüncenin çözülmesi" bağlamında tartışmak gerekir. Böyle tartışıldığı zaman konu ister istemez 20. Yüzyıldaki komünizmin siyasal serüvenine bağlanmaktadır. Bilimsel Teknik Devrim tapıncının Marksist olanı bu süreçten kaynaklanmaktadır. Marksizmin salt Marx'a indirgenmesi gibi saçma sapan ilk "bilimsellik", reel sosyalizm kaynaklıdır. Bunun anlamı, Marks'tan sonraki işçi sınıfı düşüncesinin ve siyasal pratiğinin artık geçerli, açıklayıcı olmaktan çık-

miş olduğunun varsayılmasıdır. Bu indirgeme Reel sosyalizmin yıkılmasından önce, son elli yılda kademe kademe gerçekleşmiş bir süreçtir. Marksizm dediğimiz, bir bütünlüğü ifade eden genel çerçevenin önce Avrupa ayağı, sırasıyla sosyal demokrasinin Marksizmi toptan ve Avrupa Komünist partilerinin ise Leninizmi (proletarya diktatörlüğü) reddetmesi ve "Avrupa komünizmi"ne yönelmesiyle çöktü. Sözkonusu olan elbette Marksizmin sadece düşünce olarak reddedilmesi değildi, aynı zamanda ve asıl olarak Marksist sınıf eyleminin de reddedilmesiydi. Reel sosyalizm de birden bire çökmedi, bu düşünsel ve politik süreçte adım adım çöktü. Rusya merkezli sosyalist sistem, önce Stalin'i Marksizmin dışına çıkardı, arkasından Mao'yu ve sistem içindeki benzerlerini ayıkladı. Sosyalizmin kapitalizme karşı temel tutumunu politik planda çatışmadan uzlaşmaya (Detant) dönüştürdü. Bu uzlaşma dünya çapındaki emekçi sınıf pratiğini Avrupa'dan başlayarak olumsuz etkiledi. Tabii bu gelişme nedensiz değildi, bir maddi temeli vardı. Sosyalist sistem ve Rusya kapitalizme karşı verilen yarışta geride kalıyordu. Yarış sadece ekonomik alanda değildi, genel olarak bir toplumun kurumsal gelişmesiyle ilgili bütün alanları kapsıyordu. Sistemin ikinci en büyük gücü Çin "önemli olan kedinin fare tutmasıdır, siyah veya beyaz olması değil" diyerek geç kalmış bir vahşi kapitalizme yöneldi. Arkasından Rusya kulvar değiştirip sosyalizmi "demokrasi" (Gorbaçov) ile kurtarmaya girişti ve aynı anda çözüldü. Böylelikle Reel Sosyalizm yeryüzünden çekildi. Bu nesnel gelişmeden sonra, elde Marksizm diye bir şey kalmıyor ya da salt Marx'ın düşüncesine atfedilen bir Marksizm kalıyordu. İşte bu "Marksizm" şimdi "Bilimsel Teknik Devrim" diye elde ele dolaşmaktadır. Bilim ve teknik sahasındaki gelişmeler, sanayi devriminin ve toplumunun içinden ve onun uzantısı ve aynı toplumsal ilişkilerin bir parçası olarak ortaya çıkmış olsa bile, yarattığı sonuçlar bakımından kapitalizmi değiştirmemiş midir?

Bu soruya, Ömer Özkan'ın verdiği cevabı vermeyen polemikler gelişmektedir. Bu yeni durumun, kapitalizme karşı mücadeleyi güçlendirmek bakımından kavranması önemlidir. Şu üç tez ileri sürülmektedir: (1) "Bilimsel ve Teknolojik Devrim üretimin yapısını değiştirdi" (2) "Kapitalizm küreselleşti, başka bir şey

1953-4, 60" yükseklik. Bronz

oldu" (3) "Değişen Kapitalizm işçi sınıfının yapısını değiştirdi".

Bu iddialara gelmeden önce, Bilgisayar sistemleri ve ağırları anlamında Bilimsel ve Teknolojik gelişmelerin mali sermaye hareketini hızlandırdığı ve desteklediği görülmektedir. Bu hız ve etkinlik, üretim araçlarının mülkiyetinin mali piyasalar ve borsalar üzerinden düzenlenmesini ve değiştirilmesini, dikkate değer ölçüde mümkün kılmıştır. Bu sisteme entegre olan ülkelerin ekonomi üzerinden siyasetlerinin de denetlenmesi imkân dahiline girmektedir. Kısaca, hemen her ülkede emperyalizme bağımlılık görülmedik ölçüde artmış ve derinleşmiştir. Mali sermayenin egemenlik sisteminin dışına çıkmak en radikal bağımsız siyasetlerle bile imkansız görünmektedir. Bu kumpasın içinde her ülkede burjuvaların da bir korkusu vardır, emekçilerin de. Nesnel durum, nerede emperyalizme saldırıyorsan, orada kapitalizme de saldırıyor olduğun bir ilişki yaratmıştır. "Bağımsızlık" olgusunu tek başına bir şey ifade etmemek çıkararak, anlamsızlaştıran bir gelişmedir bu. Bu durum, emekçilerdeki "korku"yu daha da pekiştirmektedir. Dünyanın bu "yeni düzenleniş"ine karşı yine dünya çapında bir itiraz gelişip güçlenmediği için emekçilerin korkusu sürmektedir. Bu korku, elbette global bir analize ve genel bir bilince değil, bireyin güncel pratiğiyle olan bağına dayanmaktadır.

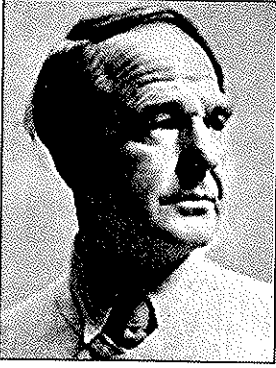
"Bilimsel ve Teknolojik Devrim"in, üretimin yapısını değiştirdiği, kapitalizmi küreselleştirdiği, işçi sınıfını yeni bir sınıf haline getirdiği, sınıf mücadelesini başka mecralara taşıdığı, ortaya yeni devrimci sınıflar çıkardığı, bu ve benzeri nedenlerden dolayı sosyalist varsayımı yeniden kurmak gerektiği gibi tezlere gelince, bunları Bilimsel ve Teknolojik gelişmelerin kapitalizme ne gibi hayatiyetler aşıladığı açısından tartışmanın bir anlamı yoktur. Herkes görüyor ve kapitalizmin kendisi de bunu gösteriyor. Dünyanın bugünkü somutluğu, Bilimsel Teknik Devrim denilen şeyi ve sonuçlarını da içeriyor. Bunun sosyalizm için mücadeleye neler kattığını, önüne ne gibi engeller çıkardığını birlikte tartışmak daha anlamlı görünüyor.

"Bilimsel Teknik Devrim" dünyayı görmemize engel olmamışsa, anlamamıza ve açıklamamıza da engel oluşturmaz.

Henry Moore ve Taşa Söz Geçirmek...

Ayfer Coşkun

*O taştan bir kadın yaratmak değil,
bir kadını çağrıştıran taş
yapmak istiyordu*

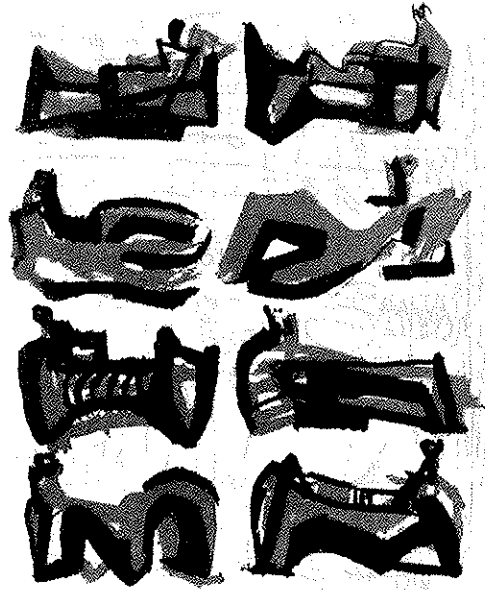
Bir taş kütesinin heykeltraşa çağrıştırdığı çok şey olabilir. Biçimiyle, büyüklüğüyle, hattâ üzerinde oluşmuş kendine özgü desenleriyle...Öyle ki, sanatçıya, "Beni ancak şöyle kullanabilirsin!" diyebilir bu özellikleriyle. Mumdan da, çamurdan da çok farklıdır. Onlar gibi kolaylıkla kendisini teslim de etmez heykeltraşın ellerine. Direnir. Ağaçtan da güçlüdür, söz geçirmek zordur ona.

Bu nedenle de, hem taşa, hem de kendisine söz geçirmek zorunda olan İngiliz heykeltraş Henry Moore'un yapıtlarında bu mücadelenin izlerini alttan alta araştırmaktan alamaz insan kendini. Bunu belki de mücadele olarak değerlendirmemek gerekir. Çünkü ona göre, bir yapıt yaratılırken, "malzemenin plâstik avantajlarına göre hareket edilme"lidir. Taşın sınırlarını zorlamadan, onun kendisine sunduğu olanağı, onu yok etmeden, silmeden kullanmayı seçmiştir Moore. Ki bunu, "...Eğer taş bir insan figürünü çağrıştırmaya başlıyorsa, bu daha iyiydi elbette. Ama bu figürde bile, taşın kütesinden ve sadeliğinden bir şeyler korumak istiyordu. O taştan bir kadın yaratmak değil, bir kadını çağrıştıran taş yapmak istiyordu," diyerek açıklayanlardan biri de Gombrich'dir.

Malzemenin plâstik avantajları üzerine belirttiği düşüncesinden sonra, artık söz onundur. Henry Moore sanat üzerine konuşmalarından birinde şöyle diyor: "Bence sanat eseri, ifade

ettiği nesneden ayrı ve sürekli bir kudrete, yaşama gücüne sahip olmalıdır." Bunu söylerken, izleyenlerin ufkunu açıyor ve onlara âdeta görev yüklüyor. Çünkü ona göre: "...Resim de, heykel de öncelikle kendi içlerindeki değerlere ulaşılması için belirli bir çabanın sarfedilmesi gerektiğini iletir insanlara..."

Moore sözünü ettiği yaşama gücünü yapıtlarına kazandırmak için, döneminin sanat akımlarını yakından izlemekle kalmaz, uzaklara, Meksika'ya dek uzanmayı ihmal etmez. Hattâ önce ona bakmıştır ve en çok ondan etkilenmiştir. Meksika ve Kiklat Adalarından... 1926'da açtığı ilk kişisel sergisinden önce yaptığı Avrupa ülkelerini kapsayan gezilerini, 2. Dünya savaşından sonra da sürdürür. Amerika Birleşik Devletleri'ne kadar gider. Ama en geniş araştırmalarını, İtalya ve Yunanistan'da yapar. Eski Yunan ve Roma dönemi

Sekiz Uzanmış Figür, 1958

heykel sanatını uzun uzun inceler. Bu araştırmaları yaparken, bir yandan da üretmeyi sürdürür, zamanla kendine özgü "sanat" anlayışını, "güzel" anlayışını oluşturur.

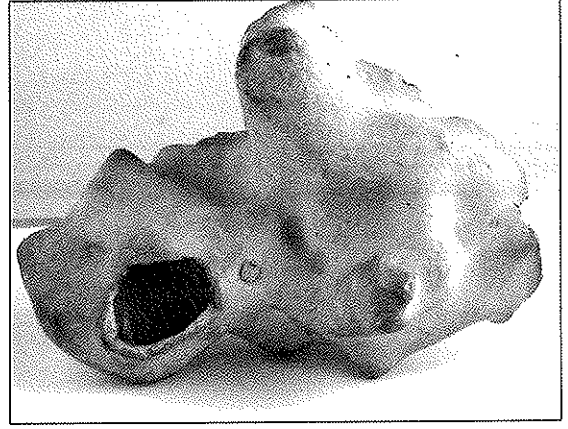
"Güzellik, geç Yunan veya Rönesansdaki ile aynı anlamda değildir. İfadenin güzelliği ile gücü arasında fonksiyon olarak fark vardır. Birincisi hoş duygulanımlara yöneliktir, ikincisi ise tinsel bir canlılığa sahiptir ki benim için daha çok harekettir bu ve duygudan daha derine, anlaşılması güç olana gider," der.

Moore'un yapıtları genel bir bakışla iki grupta toplanır: "Anne-çocuk" ve "Yatan figür"ler. "Anne ve çocuk" Prehistorik dönemden beri hep var olan ve bolca işlenen bir tema. Ama onda görüldüğü kadarıyla bir tutkuya dönüşmüş gibidir. İster figüratif, ister yarı soyut olsun, bu yapıtlarında anne ve çocuk öylesine birbirleriyle dirler ki, onları ayırmak imkânsızmış gibi bir görüntü çıkar ortaya. Yaşamın gücü ve devamı, sevginin korunaklı kucağı bu figürlerdekinden daha etkili, daha güzel nasıl anlatılabilir ki? Üstelik insan vücudunu idealize etmeden başarmıştır bunu sanatçı.

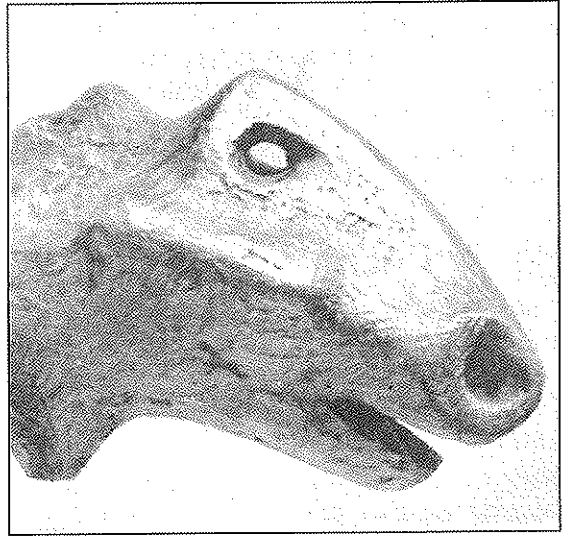
"Yatan figürler" ise, bizi başka bir dünyaya götürür. Diğerlerine göre oldukça büyük ve açık havada sergilenmek üzere yapılmış gibidirler. En az iki figürden oluşan bu heykeller, geniş boşluklar ve delikler bırakılarak birbirlerine bağlanmışlardır. Her açıdan ayrı, değişik bir görüntü verirler. O boşluklar ve delikler, sanki izleyeni figürün içine davet eder. Yine bakışımızı ve algılamaya gücümüzü sınamaktadır Moore. Sınamadan başka, görev de yüklemektedir. Zevkli bir görev...

Dünyanın çeşitli müzelerinde bulunan bu yapıtları, olabildiğince açık havada da sergilenmekte. Kopenhag'daki ünlü Louisiana Müzesi bunların en güzellerinden biri. Yaratıcısının istemine uygun bir biçimde, gri gökyüzünün altında, tüm görkemleriyle sergileniyorlar.

Heykellerini gerçekleştirirken, sanat meseleleri üzerine düşünce üretmekten de geri kalmaz. 1933 yılında İngiltere'de ilk soyut sanat grubu olan "unit 1"i oluşturmuştur. Öte yandan, doğal olarak, sanatçıyla toplum arasındaki ilişkilere, etkilenimlere, her zaman ilgi duymuştur. Ama bunu en fazla irdelediği dönemin, 2. Dünya Savaşı ve sonrası olduğunu görüy-

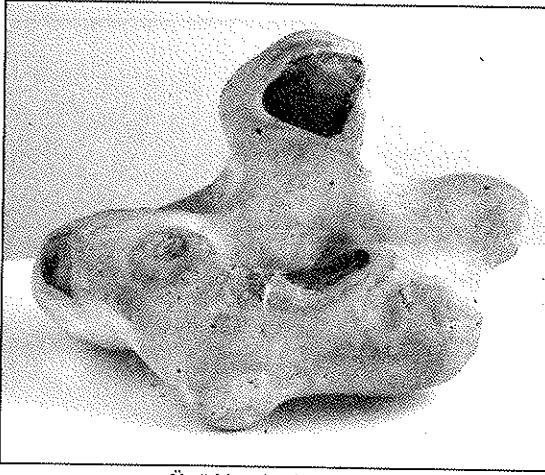
Üstü kireç kaplı çakıl taşı (özel koleksiyon)

Hayvan başı, 1956, 22'' uzunluk. Bronz

Dört Dayanıp Uzanmış Figür, 1967-8

Üstü kireç kaplı çakıl taşı (özel koleksiyon)

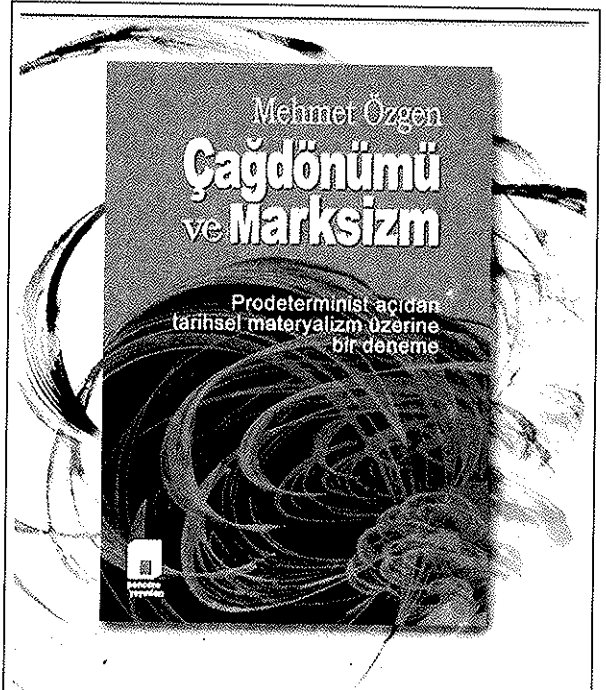
oruz. Bir yandan ekonomik güçlükler nedeniyle küçük boyutlu heykeller yaparken, bir yandan da savaşın getirdiği acıları gözlemlemektedir. Özellikle Alman uçaklarının İngiltere'yi bombalamasını, bunun insanlar üzerindeki etkilerini yakından izlemiş, derinlemesine incelemiştir. Bütün bunların sonucu olarak, bombalardan kaçan, saklanmaya çalışan insanları konu aldığı desenler dizisini yapmıştır. "Sığınak Desenleri" bu dönemi gözler önüne seren yapıtlarından oluşur. Bir madencinin oğlu olan heykeltıraşın, sanatında onlara da yer vermemesi düşünülemezdi. Nitekim bu dönemde, madenciler de bolca işlenmiştir.

Henry Moore büyük bir heykeltıraş olmakla kalmamış, yapıtlarıyla dünyanın gözünü İngiliz sanat ortamına çekmeyi de başarmıştır. Öyle ki, İngiltere'nin "sanat ortak pazarına" girişi heykelle başlamıştır denebilir. Bundan sonra İngiliz resmi de dünyanın ilgi alanına girmiştir.

Son yıllarını tekerlekli sandalyede geçiren Henry Moore, 1986 yılında 88 yaşındayken yaşama veda ettiğinde, ardında bir çok eser ve ödül bırakmıştı. 1948 Venedik, 1953 Sa Paolo ve 1959 Tokyo bienallerinde aldığı ödüller gibi...

Kaynakça:

- 1- Modern Sanat- Michel Ragon
- 2- Henry Moore (Mother And Child)
- Herbert Read
- 3- Sanatı Görmek- Bates Lowing
- 4- Büyük Ressam ve Heykeltıraşlar
- Zahir Güvemli
- 5- Sanatın Öyküsü- Gombrich

Her kuramsal çalışmanın bir iddiası vardır, olmalıdır. Bu çalışmanın iddiası ise, Marksizmi yeniden-üretme konusunda yeni bir kavrayış tarzı geliştirmek ve bunun temel nirengi noktalarını ortaya koymak. Çünkü, Marksizmin yeniden-üretimi, yeni bir kavrayış tarzı veya yeni bir akılsallık olmadan düşünülemez. Şu ön kabulle ki, bizzat kendisini de eleştirinin nesnesi kılarak, kendini yeniden-üretme, devrimci Marksist düşünceye özgüdür. Bu ön-kabul olmaksızın yeniden-üretme'den söz etmek anlamsızdır. Marksizmi Platon'un idealleri gibi, kimi değişmezlerden oluşmuş kapalı ve kesinlikçi bir düşünce sistemi olarak kavramadığımız ölçüde bunu anlamak zor değil.

Yeniden kavrama ya da yeniden kurma, yalnızca bürokratik egemenliklerin ve bu egemenlikleri sosyalizmle özdeşleştiren Marksizm kavrayışlarının çöküşü ile ortaya çıkan bir gereklilik değildir. Daha kapsayıcı olarak, içinden geçtiğimiz ve burjuva uygarlık çağının sonuna işaret eden çağdönümünün dayattığı bir gerekliliktir. İnsanlığın barbarlık pratikleri ile özgürlük potansiyellerini iç içe yaşadığı bu büyük dönemeçte, çöküş dönemi Marksizmi diyebileceğimiz yeni bir kavrayış tarzı geliştirmedikçe tutarlı bir kurtuluş ideolojisi ve siyaseti de geliştiremeyiz.

Bu kitap, bu yaklaşım içerisinde, Kuantum fizikinin etkin olduğu ve belirsizlik ilkesi'nin yadsınmadığı bir dünyada, siyaset teorisine öngelen felsefi kavrayışın üretimini eksen alıyor.

Şubat'ta kitapçılarda.

Toplumsal sorunların
beslediği şiir ustalığı

Arif Damar

Konur Ertop

"Toplumsal dünya görüşünden, gerçekçi sanat anlayışından
vazgeçmeden çağcıl bir şiir yazma başarısını gösterdi." – Memet Fuat

Arif Damar şiir serüvenine 1943'te başlamıştı. "Arif Barikat" diye imzaladığı şiirlerinde 2. Dünya savaşında yurtlarını savunanları, barikatlarda çarpışan direnişçileri, cephelerde can veren savaşçıları anlatıyordu:

".....
Saatlerce dövüştükten sonra
bir avuç erkek
ve bir de kadın
son silah sesleri de kesildi.

Gözleri hayretle açık
ayakları ürkek
bir ihanet dakikası gibi
korkak ve titrek
geçti düşman askerleri üzerlerinden.
Belki, birdenbire bir şey olur diye
dökülmüş sigaraları bile incitmeyerek.
Artık büyük sükuneti konuşabilir barikatın:
Uyuyorlar,
sanki gelecek günlerde uyanacaklarmış gibi
sanki çalışmaktan yorulup
bir ağacın gölgesinde yatmışlar gibi
uyuyorlar.

NÂZİM HİKMET ŞİİRİ

Bu şiirleri cezaevindeki Nâzım Hikmet'in yazarak takma adla yayınlattığını sananlar olmuş. Yıllar sonra Arif Damar şöyle diyecektir:

"Nâzım'ın etkisi belki 1951'e kadarki bütün şiirlerimde yer yer sezilebilir. Ben dünyayı değiştirmek istiyordum. Nâzım'dan ayrı olayım, özgün, başka olayım diye bir sorunum yoktu." 1

"Şiirlerimi Nâzım'ın sanırlardı. Hoşuma giderdi. Oysa hiç de iyi bir şey değildi bu, kimseye benzemek gerekliydi."

1945'te yayınlanan "Hissen Yok Bu Akşamda Senin" şiirini Ataç, beğendiğini söylemiştir:

".....
Bugün günlerden cumartesi,
dün yazdığın mektup,
ancak, dört gün sonra eline geçecek karının.

Senin orada eskisi gibi sesin işitilecek,
sesin teselli edecek
düşünür gibi gülecek,
kısaca: Yaşayacaksın.
Çocuğun o akşam yazdığı cevapta
bahsedecek
çiçek açtığından
bahçenizdeki ağaçların.

Ancak, takma adı için ozana "O barikat görmüş mü? Değiştirsın adını." diye de haber gönderir...

GARİP ŞİİRİ

Genç Arif Damar, Garip şiirine de, Ataç'a da ısınmamıştır. Garipçilerin yazdıklarından, "Okuru yormayan, sıkıntıya sokmayan, avutan, kolaya gelen bir şiirdi ve Ataç da destekliyordu" diye söz edecektir. Çok sonraları özeleştirisini yaparken Garip şiirine yaklaşımı da değişecektir:

"Şiirin tekniği yönünden, sadeleştirilmesi ve şairanelikten kurtulması yönünde Garip şiiri ileri bir adımdır."

"1940 Kuşağı gerçekçileri, eski gerçekçiler Türk şiirinin sonraki gelişmesinde çok önemli katkılar getiremediler."

"Altın Zincir'den (Altın Zincir: Upton Sinclair'in kavga toplumculukla baslenmiş yapıtı) başka kitap bilmezdik. Sanat kuramını oradan öğrendik tek."

"Devrimci sansür vardı o zaman. Ancak toplumsal sorunlar sanat konusu olabiliirdi. Kişisel sorunlar şiire giremezdi. Ama şairler, yayınlamasalar da, gizli gizli o şiirlerini yazıyorlardı. Nâzım Hikmet'in hapisshanedeki aşk şiirleri yazdığını 20 sene sonra öğrendik. (...) Sevmenin ciddi bir iş olduğu bilinci, ne yazık ki toplumcu çevrelerde çok geç uyandı."

"Çatık kaşlıydı bizim şiir. Aşk şiirlerimi bile gizlice yazdım ben. 1948'de yazdığım bir aşk şiirimi 81'de yayınladım ancak."

"Bizler muhtevacıydık (Muhteva: İçerik, öz). Ataç, 'Şekli önemsememek muhtevayı önemsememektir' diye altını çizirdi bunun, ama biz muhtevacı olduğumuz için Ataç'ı okumazdık bile. Şairaneliğe karşı olmayı Ataç'tan öğrendim ben."

İKİNCİ YENİ

Garip şiiri gibi İkinci Yeni'ye de Arif Damar önceleri ağır eleştiriler yöneltmiştir:

"Boyuneğer bir şiirdir İkinci Yeni. Şiirleriyle muhalefet yapmamışlardır. Çünkü biçimini almışlardır Batı'nın tek."

Ancak zamanla İkinci Yeni'yle ilgili bu görüşleri de değiştirecektir:

"Yeni biçim olanakları arayışı ve getirişiyle önem kazandı. Uzak çağrışımlarla anlatma tekniğini, imgede zenginliği geliştirdi."

"Garip ve İkinci Yeni, toplumsal değerler açısından bakılırsa, eleştirilebilir. Ama bunları bir sanat hareketi olarak alırsak, her iki akım da şiirimizi değiştirmiştir."

Ozanın kendi şiiri de değişmiştir. İlk döneminde 1940 Kuşağı toplumcu gerçekçiliğine bağlıydı:

"Günden Güne'de 'Dayanılmaz' şiiri vardır, açık şiirdir o. Yüksek sesle okunması gereken bir şiirdir.

57'ye kadar yazdıklarım bu türdendir, geniş yığınların anlayacağı türden."

Garipçilerle İkinci Yeni'ye bakışının değiştiği ikinci döneminde ise, eskiden eleştirdiği ozanların uyguladığı tekniklerden o da beslenmeye koyulmuştur:

"1951'deki 'Dayanılmaz' şiirinden sonra şiirim yüksek sesi yitiyor. (...) Yeni bir anlatım biçimi bulmak, geliştirmek zorundaydım. 'Alıcı Kuş'a kadarki on yıllık dönemde 'Kedi Aklı', 'Saat Sekizi Geç Vurdu' bir bakıma o arayışın ürünleri sayılabilir. Bu dönemde

şu özellikler görüldü-görülür: Dolaylı anlatım, uzak çağrışımlar, alegori, toplumcu mesajı şiirin derinliklerinde eritmek..."

İMGELERLE ANLATMA

"Benim şiirimde, evet, uzak çağrışımlar vardır, ama, kopuk, mantıksal ilintisi olmayan, anlamı aydınlatmayan imgelere kesinlikle rastlanmaz."

"İmgelerle anlatma yolunu seçtim. (...) Konu sınırlandırmasını yıkıyorum. En kişisel sorunları bile gündeme getiriyorum. (...) Kişisel derken, toplumsal yaşamımızdan kopuk değildir gene de. Ama işte, daha geniş tutuyorum çerçeveyi."

"Hemen şimdi aklıma gelen 'Yol Gider Ah Nasıl da' ile 'Sah' şiirim var. Konu da, biçim de değişiktir bunlarda. Eğretilene olsun, imgeler olsun, bunlar yenidir. Ritme önem veriyorum ayrıca. Bir yandan da, açık söyleyeyim, daha akılda kalıcı olmak istiyorum. Ama ne yazık ki; yalnız şairler anlıyor bu şiirleri, eleştirmenlerince pek anladıklarını sanmıyorum."

Arif Damar şiirinin izleklerini "Bağımsızlık savaşlarının yitileri, döğüşenleri, ölenleri, yurdumdaki sınıf çatışmaları içinde beliren durumlar, yengiler, yenilgiler, işsizlik, yoksunluk, sömürü, mutlu bir düzene duyulan özlem" diye sıralar.

"Umutsuzluk bilinç eksikliğidir. (...) Bilincini yeterince derinleştirmemiş, dünyanın nereden gelip nereye gittiğini kavrayamamış insanlar umutsuzdur." da der. Umudun ozanıdır o:

"TUZBURNU FENERİ

Hey gardiyan gardiyan
Gel de bak parmaklıklardan
Tuzburnu Feneri değil
Umudun şimşegi çakan.
(Bozcaada Cezaevi, 1984, 11 Haziran)

Siyasal görüşleri yüzünden başı çok derde girmiş olan ozanın sanat-siyasa ilişkisine yaklaşımı zamanla değişmiştir. Artık,

"Politika yapanlar günlük faydayı gözetiyorlar. Gelişen politik olayları konu edinen şiirler bekliyorlar. Şiir böyle bir şey değil. Şiirin etkisi uzun erimlidir." demektedir.

"BİR SOĞUK DEMİRCİ

Arif Damar'ı, şiirini düşününce bazı insanların ozan olarak yaratıldığına daha bir inanıyorum. Bu ayrıcalık, önce onun bu dünyada uğradığı nice acıya, yokluğa, haksızlığa karşın, ozanlığını sürdürmesi, sonra da bu dünyada tuttuğu her işte şiirin elini bırakmamasıdır, diyorum. Öte yandan, o bu ayrıcalığa hiç yaslanmamıştır. Kendini şiirin bir ağır işçisi olarak görmüştür. (...) Onun bu ağır işçiliği, yaşamı, bu yaşam içindeki dünyayı yorumu, algılaması, onunla çarpışması, hesaplaşması, onu değiştirmek istemesi, şiirin dış savaşımını gibi kalmamış, şiirin de bir söz sanatı olduğunu, bunun da bir işçilik istediğini, bir sanat yapıtının eninde sonunda bir dil yapıtı olduğunu, ne söylendiğinden önce, nasıl söylendiğinde toplandığını görmezlikten gelmemiştir. (...) Toplumcu şiirdeki yeri bence asıl, tekdüzeliğe hem içerik, hem biçim bakımından karşı çıkmasındandır her şeyden önce. Dünyayı ve insanları bütün yönleriyle görmeye çalışır. Bu yüzden yaşamın dört yol ağızlarındadır şiiri, otağını oralara kurar. (...) Biliyoruz ki, onca dağbaşlarında ateş yakmasına, yıkıntılar içinde dolaşmasına, kapalı çeşmeleri açmasına karşı, bağırmaz şiiri. Hiç mi bağırmaz? Bağırır elbet, ama içten içten işler, yeraltı suları gibi yavaş yavaş baş verir. Bir soğukdemircidir sanki, öyle kurumsuz, tok insancaadır.

Sen ey 'Soğukdemirci'si şiirin!"

İLHAN BERK

GİTME KAL

Nice nice acıları aklına getir
Bunca yoksulluğu aklına getir
Gözyaşlarını aklına getir
"Gitme kal" var yok dinlemez bir çocuk isteğidir
Gitme aklına getir

Kıraç mı kıraç toprakların üstüne
Güneşler açar yağmurlar kesilince
Çırlıçılak kayada yeşerir incir ağacı
Dağların kuytusunda bir uslu çiçek
Dağıtır mavisini kendi kendine
Nasıl sevinirdik aklına getir

Her şeyi aklına getir
Gece yarılarını aklına getir
Söylediklerini aklına getir
Sinsi yağmurlar yağıyordu
Soğuktu
Yaktığımız ateşi aklına getir

Nelerden geçiyorsun aklına getir
Gitme dünyamızın her yerinde
Yorgun eller gülleri derleyince
Ellerin sevincini aklına getir
Güllerin sevincini aklına getir

Ne çok severdik seni aklına getir

Toplumcu gerçekçi sanat anlayışını şöyle değerlendirdi:

"Sosyalist ve realist olduğumu hemen söyleyeyim. Ama şunu da söylemeliyim ki sosyalist realizmle kendimi sınırlamıyorum. Giderek birçok kimse gibi sosyalist realizmin sanat ve edebiyatın gelişmesini engellediği görüşündeyim."

"Artık toplumcu-gerçekçilikle kendimi sınırlamıyorum. Böyle bir anlayış sonucu Sovyetler'de çok kötü romanlar yazıldı, kötü resimler yapıldı."

"Ben toplumcu şiir okurunun, elimden geldiği kadar şiir beğenisine katkıda bulunmak, o beğeniye geliştirmek isteğindeyim. Bu okurun çoğunluğu kendi düşüncelerini bildiği şiirleri estetik yanını fazla önemsemeden beğeniyor, kabul ediyor. Bunlar iyi, güzel insanlar, Şiirden estetik tad almaları, şiiri bu yönüyle de sevebilmeleri için çaba göstermeliyiz. Sanatın en başta gelen işlevi, insan düşüncesini, insan beğenisini geliştirmektir."

YENİLİKÇİ BİR OZAN

Kendisini, "Ben yenilikçi bir şairim. Biçimi sürekli araştıran, geliştiren bir şairim." diye tanımlar. Titizliğine, sabırlı, uzun çalışmalarına örnekler gösterir:

"Titiz bir adamım. 'Gitme Kal' şiirim için tam 6 ay, 'Ölüm Yok ki' için 3 ay geceli gündüzlü çalıştım. Kolay

söyleyişlerden kaçındım, imgelerle söylemeye çalıştım daha çok."

Söyleyiş ustalığıyla içerikte derinliği birleştiren kısa şiirleri için,

"Gerek 'Günden Güne'de, gerekse 'İstanbul Bulutu'nda beyitler, küçük şiirler, rubailer yazmam şiirimi, özü, daha sağlam biçime kavuşturmak, anlamı şiirin derinliklerinde eriterek estetik heyecanı sağlamak, öz-biçim sorununu kesin bir çözüme götürmek isteğimle ilgilidir." der. Sözüünü ettiği kısa şiirlerden birkaçı şunlardır:

"İlle görmek için mi beklenir güzel günler
Beklemek de güzel"

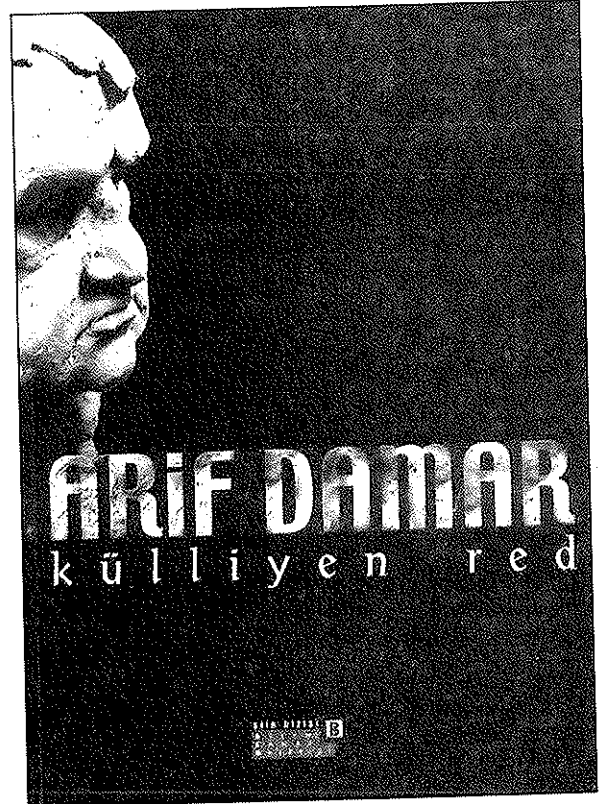
İSTANBUL BULUTU

Bulut gelir pare pare
Ada'da Moda'da ak
Haliç üstünde kara
Topkapı'da karışır kayıplara

İKİLİ

Bir de 46'da böyle aldandı ağaçlar
Çiçekler yandı soğuktan cız etti içim

Arif Damar'ın şiirini sonuçta toplumcu dünya görüşüyle yarım yüzyılı dolduran şiir işçiliğinin kazandırdığı deneyimler beslemiştir.

Kalın Çizgilerle Edebiyatımızın Dünü

Hüseyin Cevahir * —

*Gücünün yetmediğiyle alay etmektir Garipçilerin şiiri,
çocukluğun güzelliğini taşıyarak*

Türkiye düşün tarihinin en devingen yılları yaşıyor şimdilerde. Bir taraftan eyleme dönüşen ve halkın bilinçli desteğini sağlama yolunda olan toplumcu düşünce, diğer taraftan bu düşünce biçiminin kuramını yapan düşünürlerin kitapları, yazıları, incelemeleri.

Günden güne değişen, oluşan bu ortam içinde okurlar ve yazarlarca en çok tartışılan, konuşulan, üzerinde ilerigeri söz söylenen bir başka konuda sanat –özellikle edebiyat– oluyor. Açık oturumlar, soruşturmalar gün geçmiyor ki bir dergide yer almamış olsun. Herkes kendine göre, işin derinine inmeden ucuz, pahalı karşılıklar veriyor bu sorulara. Kimi, çıkmazda olduğunu, battığını kabul ediyor. Ama “çıkılmazın güzelliklerine” dalıp gidiyor. Kimi daha dipdiri, sapasağlam olduğunu, aslan gibi olduğunu söylüyor. –Öyleyse nedir bu telaş?– Kimi 1961 Anayasasının getirdiği özgürlüklerin okuyucuyu toplum-bilimle uğraşmaya ittiğini söylüyor, kimi keşke “basitlik yap-saydık” diye düşünüyor, yazıyor. Kimi de birşeyler yazıyor ama hiçbir şey diyemiyor.

Karşılıkların, eleştirilerin, incelemelerin büyük kısmı sorunu bir yönüyle ortaya seriyor hemen hemen. Ama böyle önemli –hele bugünlerde– bir konuyu tek sebeple açıklamanın olanaksızlığına değinmiyor kimse.

“Her çağ kendi sanatçısını getirir.”

Sanırsanız ki, hiçbir zaman Türkiye nin bu denli çok ve etkin okuyucusu olmamıştır. Gerçekten bilinçli, kültürlü, çağına göre düşünmenin olanaklarına ermiş okur sayısı her geçen gün daha da artmaktadır. Yalnız bir önemli eksikle. Edebiyat daha doğrusu sanat kültüründen yoksun olarak. Edebiyat kesiminin havası hiç de iç açıcı değil. Yıllanmış ve hiçbir niteliği olmayan kitapları bölük pörçük çevirerek Türk edebiyatına yön

* Yeni Eylem Dergisi, Nisan, 1968

verdiklerini sananlarla, yersel özellikleri olmayan yazılar bastırarak yeni akımlar yaratabileceklerine inananlar kafalarını ellerinin arasına aldıkları zaman daha olumlu düşünmelidirler. –Büyük iyimserlikle– Neden edebiyat kültürü edinmiş okuyucu sayısı azdır?

Öte yandan toplumcu-gerçekçi edebiyatın yürekler paralayıcı durumu. Zaman zaman propaganda edebiyatına dönüşen –hatta aşan– şiirler, öyküler. Okunmamak yine de.

İşte genel havası edebiyatımızın.

Çok ilerilere gitmeden bu genel havaya geliş, gelişin getirdiklerini ve geleceğini incelemekte yarar vardır.

İlk kez eski şöhretlere –kırpılıp yıldız yapırlar bazen– karşıt bir kampanya “Resimli Ay” dergisiyle başlatılır. Bir yandan siyasi bir dergi oluşu, bir yandan çok yaşayamaması pek uzun sürdürmez bu karşı-çıkışı.

1925’lerin ve sonrasında edebiyatı genellikle belirli koşulları benimsemiş topluluklardan çok, bireysel çıkışlarla doludur. Değersiz bir sürü yazarın, ozanın yanında değerlilerin isimleri ve etkileri şimdide sürmektedir. Tek çıkışları toplu bir şekilde vermenin güçlüğü göz önüne alınarak, bunların birer birer alınıp incelenmesi daha az güç ve daha yararlı olur. –Hatta masallar, halk şiirleri, dede korkut türküleri köklü incelemelerle bugünkü yazarlarımıza hem ışık tutar, hem Anadolu edebiyatının geniş bir değerlendirilişi yapılmış olur.–

Toplumcu anlayış geleneğini dışarda bırakırsak –bu görüşün yazarlığını yapanları da gruplandırmak iyi olacak.– ilk kuşak Garip hareketidir. –Hecenin beş şairi, yedi meşaleciler, Fecri Ati....bir yana. Bunlar hem tam bir anlayışın sürdürücüleri, hem de bir grup niteliği taşımazlar.

Daha öncelerde Servet-i Fünûn-

Aruza ve heceye karşı özgür koşuk Nazım Hikmet, H.İ.Dinamo, Ercüment Behzat, A.H.Çelebi tarafından benimsenmeye başlanır. Yine de şiirin biçiminde yapılan bu değişiklik yer yer uyaklarla zenginleştirildiği için Garipçilerin uyandırdığı büyük tepkiyi uyandırmaz. Garipçiler tüm olarak bir geleneğin dar kalıplarına karşı çıkarlar. Şiirlerinde de sanki istediklerine veriyorlarmış, ya da eleştiriyorlarmış gibi bir hava sezilir. Özellikle Orhan Veli'de bu belirginlik açıktır. -Bir bakıma garip denince sacağından ilk akla gelen isim, Orhan Veli oluyor. Belki öldüğünden, belki de Melih Cevdet - Oktay Rıfat ikilisinin daha sonraları aynı anlayışı sürdürmemelerinden.-

Türk şiirinde yenilikçiliği incelerken bir çok yabancı ozanın, özellikle Fransız ozanlarının üzerinde durmak gerekiyor. Baudlaire, Rimbaud, Mallarmé, Verlaine bunlardan birkaçıdır. Yerli ozanlarımızdan da yukarıda belirttiğimiz ozanların şiirlerini çevirenlerin etkileri çok olmuştur. Garipçilerin üzerinde -kendileri de çevirmişleridir.- En azından onların şiirlerine bir karşılık olarak alınırsa bu etki görünür. 1940'larda ağırlığını Türkiye de duyuran İkinci büyük savaş. Savaşın getirdiği faşist yönetim. Ve bu yönetimin koşulları içinde Garipçilerin şiiri daha iyi anlaşılır.

Kendilerinden önceki kuşakların büyük duyarlılığına, sözcük oyunlarına karşı bir başkaldırmadır Garipçilerin şiiri. Bir başka ince duyarlılıktır da aynı zamanda. Şekilde herhangi bir sınırlamayla zorlanmaksızın "yeni güzellikler" vermenin yolunu denerler. Günlük yaşamının, belki de en büyük kavganın küçük kesintilerini bir bıçak keskinliğiyle örerler. İğnelemeleriyle, alaylarıyla faşizme başkaldıran kişilerdir. -Nitekim Oktay Rıfat'ın ve Melih Cevdet'in daha sonraları toplumcu-gerçekçi şiirle yazmaları daha o günlerde böyle bir öz taşıdıklarının kesin kanıtıdır.- Gücünün yetmediğiyle alay etmektir Garipçilerin şiiri. Çocuklugin güzelliğini taşıyarak. Ve o güç yetilmeyenler göçüp gitmişlerdir. Oysa Orhan Veli vardır. Melih Cevdet-Oktay Rıfat olacaktır.

Garipçilerden sonra gelenlerin bir kısmı küçük, basit, iğneleyici şiir yazmayı kolay sanarak aynı yola sapmışlardır. Hattâ aynı yöntemleri benimseyerek. Aynı yöntemlerle, aynı anlayışla bir kuşağı aşmak olanaksızdır. Ve de sanatın yaratıcı gücünü gölgelemektedir. Her şey çağında, yerinde değerlidir, öyle de değerlendirilir. Garip hareketi şiirde bir halk hareketi olarak da değerlendir-

dirilebilir. Belirli bir azınlığın beğenilerine seslenir. Halkın olaylar karşısındaki soğukkanlı ve alaycı tavrına benzer. Suya sabuna dokunmadan herşeye saplar bıçağını aslında. Bir sustalı gibi kısa ve kesin fırlar.

Gerek nesir yazılarında, gerekse Gaip önsözünde Orhan Veli -ki Garip'in kuramını yapmıştır.- Şiirin halka dönük olmasını bir işlevi olmasını savunur. İkinci Dünya Savaşını, Hitleri, Hiroşimayı alır, inceler.

Her ne kadar Orhan Veli-Melih Cevdet-Oktay Rıfat -şiiri çok kuru, imgesiz olması bakımından yerilebilirse de ardından imgeli, karmaşık, duyarlı, ağırlıklı 1950-60 kuşağını getirdiğinden şiirimize yaptığı büyük etki yadsınmaz.

1950-60 arasında yazanlara bir kuşak olarak bakılabilir mi? Tartışmasını yapmadan şunu belirtmekle yetinelim. Belirli bir anlayışı sürdüren ozanların, yazarların yanında tek olarak kendilerini sürdürenler aşanlar da çoktur. Ama hem toplumsal yapımızın geçirdiği değişikliğin yazına yaptığı etkiyi yerine koyabilmek için, hem de son yıllarda çok tartışıldığı için öyle incelemekte yarar umuyorum. -Ayrıca 1950-60 döneminin gerçekten iyi yapıtlar veren ozanlarını, öykücülerini, romancılarını daha sonraları tek tek inceleyeceğimden, şimdilik toplu bir bakışta sakınca görmüyorum.-

Ta Garipçilerden başlayarak bugüne dek gelmenin zorluğu ortada. Önce çok uzun bir zaman bölümünü kapsadığı için ayrıntılarıyla incelemek olanaksızlaşıyor. Bir dizi halinde vermek bir ay gecikme ile kopukluklar yaratıyor. İlerki incelemelerimde yazarları çağlarından soyutlayarak veremeyeceğime göre, yeri geldikçe yapacağımız araştırmaların daha verimli olacağına inanıyorum.

Bir yandan edebiyat adına çağımızın çok dışında kalmış bayağılıklara, ucuzluklara kanat geren bir anlayışın adamı olarak süregelenler vardır. Geniş maddi olanaklarıyla edebiyatımıza çağdışı bir tutuculuğu sistemli olarak yerleştirmek istemektedirler. Diğer taraftan belirli bir kadronun değişmezliğine inanıp, başka biçimde tutuculuk sürdürülmektedir. Yıllardır hiç değişmeyen -değişen koşullara, anlayışlara karşı- anlayışlarıyla varolanlar da öte yandan eleştirinin ve incelemenin azlığı, üstüne üstlük oturmamışlığı da bir başka sorun...

Bütün bunlar için 1950-60 kuşağı kendini yargılıyor. Yüreklipliklerine ve içtenliklerine diyecek yok. Ama özeleştiri geleneği olmayan bir

yerde -en azından çevrede- adamın kendisini yargılaması öznellikten kurtulmuyor doğal olarak. Önce kendimizi eleştirme geleneği edinmeliyiz bence. Hiç olmazsa genç kuşak bunu yapmalı. 1950-60 kuşağı bu yürekliği gösterdiği için -eksiklerine bir takım duygusallıklardan kurtulmasına karşın- kutlamaya değer. Ayrıca genç kuşağın kazançlı yanı az da olsa toplumcu bir eğitimden geçebilmesi ve bu olanağı bulabilmesidir. Önceki kuşakların bir başka olumsuz yanı da birbirlerini iyice tanımaması, okunmaması ama eleştirmesi -hoş buna pek eleştiri de denmez ya! dedikodular, kemirmeler, yüze gülüp arkadan vurmalar.-

Şu son iki yıl içinde çok şey yazıldı 1950-60 kuşağı üstüne. Yıkılmış bir kuşak mıdır? Böyle bir yargıya varmak insafsızlık olur en azından. Eğer bir kuşak bütünüyle birşeyler verebilmişse -biyolojik olarak tümü yok olsa da- yıkılmış sayılmaz. Yıkılmak pek acı oluyor doğrusu. Aslında yersiz bir sözcük. Çıkmaz. O daha kötü.

Gerçi 1950-60 dönemi içinde yazmaya başlayıp da bugün adı bile anılmayanlar vardır. Ellerini eteklerini çekip gittiler. Bunu olağan karşılamak gerekir. Hiç bir çağ gösterebilirmiyiz her yazanı on sene içinde unutulmamıştır? Garip bir alışkanlıkla 1950-60 kuşağına -ikinci yeni- diyenlerde oluyor. Eğer böyle yanlış bir yerine koymayı yapmakta diretenler varsa gerçekten onlar için 1950-60 dönemi tam bir çıkmazdır. Ama ben böyle düşünmüyorum. Örneğin bir Edip Cansever, bir Turgut Uyar, bir Cemal Süreya, bir Ülkü Tamer çıkmazda değildirler. Ayrıca pek bulvarda da sayılmazlar. O başka.

Genç kuşak -bugünkü ortamda bir umuttur onlar. Arayış içindeki şiire, öyküye, romana onlar gerçek yerlerini kazandıracaklardır. Türkiye'nin büyük ve sessiz oluşumu içinde kişinin eşyayla ilişkisini, iç gerilimlerini, dış dünyanın iç yansımını bilinç değerlendirmelerle onlar aktaracaklardır- dönüm noktasında görevini yapabilmek için kendisinden önce gelen kuşakları iyi değerlendirmelidir. Özellikle de yakın-geçmiş kuşağı.

1950-60 kuşağı gerçekten talihsiz midir? Talihsizliğini genç yaşta yazmalarına bağlayabilir miyiz? Bağlarsak doğru olur mu? Bence böyle bir değerlendirme yanlış olur. 1950-60 döneminde toplumcu şiir anlayışının kavgasını sürdürenler baskıların, kovuşturmaların kahramanları olmuşlardır. Onlara hiç bir zaman ozan gözüyle bakılmamış, hep büyük patlayışların hazırlayıcıları olarak bakılmıştır. Oysa 1950-60 dönemi toplum-

cu ozanlar için -şiir açısından- pek başarılı sayılmaz. Bir iki iyi örnekten sonra sindimelere göğüs gerilememiş, üstü kapalılığa, anlaşılmazlığa doğru gidilmiştir. Bu konuya da sırası geldikçe ayrıntılarıyla değineceğim.

1950-60 kuşağını bir bakıma Garip'in titreşimsiz ve "şiirsel olandan" uzak savından doğmuş bir karşıt-sav olarak da değerlendirebilirim. Yine Garipin açık seçik anlayışının karşıtı "gizemli olma", "üstü kapalı, anlaşılma" olarak da ortaya koyabilirim.

Yalnız şunu belirtmekte yarar var. Belli bir akışın, değişimin olacağı zamanlar kesinlikle tartışma ortamı hazırlanır. Eleştiriler, incelemeler, değerlendirmeler yapılır. Ve bu değerlendirmeler ışığında zaten varolan itim yeni özlerle, biçimlerle çıkan kuşakların doğuşunu hazırlar. En azından ivedileştirir, hızlandırır.

Bu küçük açıklamanın ışığında 1950 sonrasına bakacak olursak, ünlenmiş bir "eleştirmen-dene-mecinin" ozan diye, şiir diye neler getirdiği konusunda daha olumlu yargılara varılmış olur.

Örneğin Nurullah Ataç'ın 3 şubat 1952 tarihli Pazar Postası dergisinde övgüden tanrılaştırdığı bir ozan ve bu ozanın bir şiirini görürüz. Bunun üstüne şiir yazılmamış sanısı uyanır okuyanda. Bir de bakarız 1968'in Türkiye'sinde bir tek allahın kulu genç, Ahmet Kabaklı'nın ozanlık yaptığını usunun ucundan geçmez.

1950-60 kuşağı buradan yanlış değerlendirmeye başlanır. Bu arada bizim bugün yapmak isteğimizi bu kuşak 1951'lerde, 1952'lerde daha değişik bir biçimde yapmıştır. Peki o sıralar böyle şeyler yapıldığına göre bugün biz neden gereksinme duymaktayız. Benim üstünde durmak istediğim, 1950 sonrasında Türk sanatının -özellikle edebiyatının- çelisikleri ve zıtlıkları yeterince ortaya konamamıştır. Geniş incelemeler yapılamamıştır. Ve yine tekrarlıyorum edebiyatımız gelişim rayına oturmamıştır, oturtulamamıştır.

İlginçtir,

3 ağustos 1952 tarihli -Pazar Postası'nda yine o günün tartışmaları şöyle özetlenmektedir. Ya da özetlenebilir.

1-Ülkemizde... yapıcı otoritesi... sanat eseri üzerinde inanılır bir kıymet yargısına varan... kütle sanatkar ilişkisi kuran büyük eleştirmen yoktur.

2-Edebiyat ve sanat dergilerinin dayanabileceği maddi koşullar yoktur.

3-Okuyucu sayısı azdır.

4-Aydınlar yerli yapıtlara ilgi duymamaktadır.

Bunun yanında bir sürü kısır çekismeye girilmekte, günlük edebiyat politikası üzerinde tartışılacağına polemige girilmektedir.

Bugün de üç aşağı, beş yukarı aynı şeyler söylenmektedir. İşte bizim ayrıcalığımız burdan gelmektedir. Biz Türkiye de yeterli bir okur sayısı bulunduğu kanısındayız. -Yüzde altmışımızın okuma yazma bilmemesine karşın -bizim kaygımız asıl okuyucuyu edebiyata çekecek, onun günlük yaşantısına eklemeye bulunacak bir ortamın yaratılmamasından ileri geliyor. "Kendi fildişi kulelerine çekilmiş" sanatçı pozları söktürülmeye çalışıldıkça da bu durum değişmeyecektir.

Ancak bilinçli birikimlerin zorladığı öncü akımların Türk yazınında çok kısa bir zamanda kendilerini gösterecekleri inancındayız. Bugünkü genç yazarlar geçiş döneminin talihsizliğini yüklenmişlerdir.

1951'lerde, 1952'lerde ümitli çıkışlarla gençlerin Türk şiirine giderek yazınına soluk getirdiği sanıldı. Ama aradan beş-altı yıl geçmeden bu sanının tutarsızlığı kendiliğinden ortaya çıktı. Belirtildi de.... "Yazımın başında da söylediğim gibi, şiirimiz tıkanı, yeni sözler, yeni düşünceler bulamadı. Bu bunalım şiirimizi bugünkü duruma götürdü, buna zorladı." Muzaffer Erdost. *Pazar Postası*, 30 aralık 1956.

Şu anlaşıyor. 1950-60 kuşağının ta 1956'larda tutarsızlığı, bunalımı ortaya konuyor. Bu 1950-60 kuşağı tarafından Ocak 1967 de yani 11 yıl gecikme ile yeniden ortaya konuyor. Toplu bir soruşturmaya gidilme gereği duyuluyor. "Yeni Ufuklar sayı 176 ocak 1967" ve bu soruşturmalar 11 yıl boyunca sürüp geliyor. Tek tek dergilerin çeşitli sayılarında hep bu konu tartışılıyor. Sonuç değişiyor mu? Değişen genellikle aynı tür yazı yazarların eleştirel tutumu oluyor.

Soluma ile Boğuntulu sokaklar arasında büyük ayrılıklar, değişmeler olmadığı halde, Demir Özlü'nün eleştirileri, soruşturma yanıtları arasında büyük çelişkiler oluyor. Biz elbet insana durağan gözle bakmıyoruz. Ama eleştirel görüşlerini değiştiren bir yazarın yazış biçimini ve özünü değiştirmesi de gerekmez mi?

Örneğin 3 Şubat 1957 tarihli *Pazar Postası*'ndaki bir yazısıyla Ocak 1967 tarihli bir soruşturma yanıtı kesin çelişkiler gösteriyor. Bu yalnız Demir Özlü için söz konusu değildir. Yazış yöntemini ve ereğini değiştirmeyen birçok ozanın, yazarın düşünceleri incelendiğinde aynı sonuç görülecektir.

Diyeceğim, bu denli gürültüye, çatırdıya bakarak Türkiye de birkaç yazarın, ozanın dışında sanatın işlevi ve yararlılığı su götürmektedir. Bütün yakınmalar, didişmeler bundan çıkmaktadır. Bunlar çatırtının gürültüleridir. Ve yeni bir çıkışın da gürlemesiyle birlikte olmaktadır. Son birkaç aydır -bir yıl ya da- olumlu birtakım çıkışlar görülmektedir. Örneğin: Ülkü Tamer'in *Giyotin* adlı uzun şiiri, belki şiir yaşantısının en uç noktasına varmıştır burada Ülkü Tamer. Ve bu çıkış 1950'lerin, 60'ların, 63'lerin değil 67'lerin, 68'lerin çıkışıdır bir bakıma.

Genç ozanların sıkı izleyiciliği, araştırıcılığı. Türkiye çapında gelişen okuyucu kitlesi. Bilinçli bir toplumcu akımın yayılması. Bütün bunlar edebiyatımız için bugün pek yararlı gibi gözüküyorsa da, aslında ileride çok büyük katkıları olacağı inancındayız.

Baştan da belirtmişim. 1940-68 dönemini derinliğine incelemenin olanağı yoktur bir dergi yazısında. Ama şunu belirteyim ki tek tek ozanları, yazarları ele alıp inceledikçe, eleştirdikçe yazar-okur çelişkisi, değerlendirmelerdeki zıtlıklar, terslikler kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Bu yazımı da aslında ileride yapacağım incelemelere ışık tutacağı umuduyla hazırladım.

İnter net te KIZILCIK turu

Afrika Ulusal Kongresi (ANC), 18 Aralık'ta dört bin delegenin %60'ının oyuyla Jacob Zuma'yı Güney Afrika'nın da başkanı Mbeki'nin yerine başkanlığa getirdi. Genel sekreterliğe Komünist Partili Mantashe'nin seçildiği kongre, ANC'de önemli bir ayrışmayı sergiledi. Güney Afrika sola mı kayıyor? İşsizlik, su kesintileri, konut krizi, çöken sağlık ve eğitim sistemi, olmayan kamu taşımacılığı karşısında kalkınmacı kapitalist devlet modeli ötesinde bir gelişme beklenebilir mi? İnternet turunda kapsamlı analizlerden çok günlük hayattan kesitlere yer veren bir siteye uğradık. İkinci durak ise, gündemden bundan böyle inmeyecek ekoloji sorunlarına odaklanıyor.

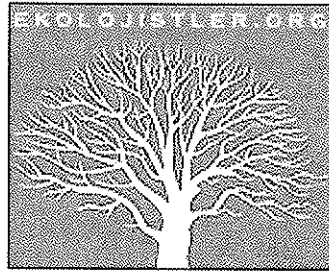
www.streetnet.org.za

(StreetNet International, Güney Afrika, İngilizce, Fransızca, İspanyolca)

İşsizlikle birlikte sayıları artarak dünyada kayıtdışı işgücünün üçte birini oluşturan seyyar, sokakta veya pazarda satıcılık yapanları bir araya getiren StreetNet

International, Latin Amerika, Asya ve Afrika'daki hazırlık toplantılarının ardından 2002'de Güney Afrika'nın Durban kentinde duyuruldu. Hindistan (SEWA), Güney Afrika (SEWU) ve ABD'de serbest çalışan kadın örgütlerinin öncülük ettiği birliğin amacı, satıcıların sorunlarını dile getirmek, örgütlenme ve hak arama yolları konusunda fikir alışverişini sağlamak. StreetNet kurucularının 1995'deki Bellagio (İtalya) Deklarasyonu, hükümetlerden, sokak satıcılarına kentsel gelişimin, dağıtım sisteminin bir parçası olarak yasal statü verilmesini, yaşam alanlarının korunmasını, destekleyici hizmetlerin düzenlenmesini, özyönetime dönük ve katılımcı yapıların kurulmasını, doğal afetlerde yardım edilmesini talep ediyor. Merkezi Durban'da olan birliğin ilk kongresi 12 örgütten temsilcilerin katılımıyla 2004'de Seul'de (Kore) yapıldı. Halen 27 ülkede 30 örgütün katıldığı StreetNet, geçen yıl Nairobi'deki (Kenya) Dünya Sosyal Forumuna katıldı ve ikinci kongresini Ağustos'ta Atibaia'da (Brezilya) Genel İşçi Birliği (CUT)'un desteğiyle gerçekleştirdi.

StreetNet anasayfasında "Latin Amerika'daki sokak satıcıları" dosyası, birliğin Dakar'da (Senegal) geçen yıl Mart ayında yapılan kayıtdışı ekonomide toplu sözleşme ve yasal stratejiler toplantısı ve ikinci kongre belgeleri ile fotoğrafları öne çıkarılmış. Sayfadaki "Herkes Dünya Kalitesinde Kentler" (WCCA) kampanyası (2010'da Güney Afrika'da yapılacak futbol dünya kupasına yönelik "elitist" hazırlığa karşı, herkesi, sokaklardaki yoksulu ve satıcıyı da içerecek bir yaklaşımı gündeme getiriyor) yanında, sol ve sağ menüler üzerinden StreetNet'in tarihçesi, 2006-2008 eylem planı, öncelikler (örgütün genişletilmesi, vb.), üye örgütlerin erişim verileri, kayıtdışı ekonomide örgütlenmeyle ilgili belgeler, dünyada sokak satıcıları ve diğer kayıtdışı çalışanların örgütlerinin ve sendikaların sitelerine bağlantılar, son yedi yılın StreetNet haberleri ve birliğe erişim ile üyelik verileri bulunabilir.

www.ekolojistler.org

(Ekoloji Kolektifi)

"Ekolojistler", yayınladığı yazılarla ve duyurduğu etkinliklerle kendini tanıtan bir site. Ağırlıklı Ekoloji Kolektifinin çalışmalarının bulun-

duğu sitenin anasayfasında güncel haberlere, manşete taşınan konulara, en son yayınlanan makale, çeviri ve basından seçmelere bağlantılar bulunuyor. Ortadaki menüden Kitaplık (son bir yılda çıkan kitap ve dergi tanıtımları -ağırlıklı Yarınlar, www.yarınlar.org ve Bilim ve Gelecek, www.bilimvegelecek.com.tr), Gündem (manşete çıkan haberler), Haber Arşivi (23 başlıkta toplanmış yüzlerce haber), Makale Arşivi (yüz kadar makale), Basından Seçtiklerimiz (üçyüze yakın seçme yazı), Çeviri Arşivi (seksen çeviri yazı) ve Etkinlikler (bir yıllık duyurular) başlıklarına erişilebilir.

Ekoloji Kolektifi, son yıllarda silahlanma, nükleer teknoloji, küresel ısınma, Bergama altın madenciliği karşıtı hareketler içinde ve genetik olarak değiştirilmiş organizmalara karşı Türkiye kampanyasının örgütlenmesi eylemlerinde bulundu, basın açıklamaları ve raporları ile gündeme geldi. Sitede, 2007 genel seçimlerinde "emeğin iktidarına katkı sunanlara, yanan ve yakılan ormanlara dur diyecek olanlara, havayı suyu ve toprağı yaşamın değeri haline getirecek olanlara, enerjiyi toplumsallaştıranlara, ranta değil emeğe yatırım yapanlara, ekolojik bir dünya kuracak olanlara, demokratik talepleri meclis kürsüsünden dillendireceklere, halkların kardeşliğine, eşitliğe, özgürlüğe..." destek veren Kolektifin değerlendirmelerine (ör. çevreci hareketler ve marksizm, sosyalist parti programlarında ekoloji meselesinin nasıl algılandığı, vb.) yer veriliyor.

“Fırtınasızlık öncesi gürültü

Rüzgâr, sabaha kadar uludu. ‘Fırtına Öncesi Sessizlik’ değil de, ‘Fırtınasızlık Öncesi Gürültü’ gibi. Hâlâ da deli gibi esiyor ve fakat icraat yok: Fırtına yok. Yalnızca bir dellenne hali. Ve kış güneşi.

Çok büyük bir huzursuzluk hissiyle uyandım.

Sonra şahsi bir neden bulmaya/hatırlamaya çalıştım. Bu büyük tedirginliğin bir sebebi olmalı.

Akşam Haberlerinde sekiz askerin (kaçırılan çocukların) tutuklandığı haberi olmalı diye düşündüm. Bir yerlere itsem de, içimde mayalanıyor memleket hadiseleri ve son yıllarda her daim kesif bir huzursuzluk hissinin içinde sabitlenmiş yaşıyorum/yaşatılıyorum.

Yarın kalkıp Yeni Zelanda’ya yerleşsem; daha bi on yıl boyunca memleketimdeymişim gibi, hâlâ da mahkemeleniyordum gibi, olan bitenlere inanamıyordum gibi yaşayacağımı düşündüm.

Son Zamanlar’da her hafta, ama her hafta bir başka savcıya ifade vermeye gidiyorum. Bunun ‘rutini’ yok. Bu çok can sıkıcı bir yaşama biçimi ve ben böyle yaşatırıyorum özellikle de Son Zamanlar’da.

Sonuç olarak: Aydın Doğan Grubu’nun, bazı Büyük Gazete Efeleri’nin bayıldığı terimle ‘küçük bir gazetesinde’ normal olduğunu sandığım, bana normal gelen şeyler yazıyorum.

Hatta değişik renk ve modelde Türkiye Cumhuriyeti Savcıları’na söylediğim üze, bunun ‘işimin gereği olduğunu’ düşünüyorum. Eczacı ilaç satar, doktor reçete yazar, ben de memleketimde olana bitene dair yorumlarımı kalemliyorum. Hadi bilemedin, eleştirilerimi.

Normal Demokrasiler’de bu yazılara, bu eleştirilere yer var. Bu Topraklar’da 301 var, 288 var, 277 var. Bilumum maddeler ve bunları en ifade özgürlüğünü kısıtlayıcı şekilde yorumlamaları gerektiğine inanan/inanmak zorunda bırakılan, savcılar var.

Demek burası Normal Bir Demokrasi değil. Tekamül etmiş, tamamına erdirilmiş bir ‘demokrasi’ söz konusu değil.

O zaman adını koyalım: Ben buradaki yönetme biçimine Askeri Demokrasi diyorum.

Sizler ne isim koyuyorsunuz, bilmiyorum.

Ama ismin ne olduğu umurlarının bir köşesinde olmayan Bir Takım Kitleler gidip İstinye Park adlı lüks alışveriş merkezini tavaf edebilmek uğruna, hali hazırda o yolda İstinye Park Trafikği yaratmaya muvaffak oldular.

Ve onlar ekonomik istikrar ve refahın (onları karından alakadar eden en mühim 2 konu) benim ‘adını koy-alım’ hezeyanlarımla ya da ha bire mahkemelenmemle hiçbir ilgisi olmadığını düşünüyorlar. Dır.

Onları, ekonomik refahlarının azalabilirliği ya da istikrarlarının sarsılabilirliğiyle tehdit etmek istemem. Ama durum maalesef öyle. Kaboğlu-Oran davalarının beraatinin bozulması, Arat Dink’in 301’den suçlu bulunmuş olması ve benim mütemadiyen mahkemeleniyor olmam onların müreffeh hayatlarının sürdürülebilirliğiyle, birebir alakalı.

Aman bunu ‘acknowledge’ etmemekteki ısrarlarına yapışınlar. Zira karyolanın altına giren top, nasıl YOK oluyor ise üç yaş öncesi çocuğun evreninde, Türkler de

kendilerine dokunmayan ‘yılanın’/ya da onların güzel/varsıl/neşeli dünyalarını ilgilendirmeyen ‘musibetlerin’ bin ya da iki bin yaşamasıyla alakadar olmazlar, olamazlar. Evrenlerinde.

Onun için de: gelsin fakirin fukaranın/rençberin/garibanın evladının üzerinden Nur Çintay’ın fevkalade buluşuyla Facebook Milliyetçiliği/Yurtseverliği. ‘Şehitler Ölmez/Vatan Bölünmez’.

Sekiz çocuk, Van Askeri Mahkemesi’nde 5 yıldan 20 yıla kadar yargılanacaklar.

‘Memuriyet görevlerinin gereklerine aykırı hareket etmek’, ‘emre itaatsizlikte ısrar’ ve ‘yurtdışına firar’ suçlarını işledikleri ‘iddiasıyla’.

Genelkurmay Başkanımız Büyükanıt, Ankara Temsilcileriyle (bir nevi Genelkurmay Diplomatları) yaptığı ‘basın’ toplantısında çok mühim olarak algılanmasının istediğini anladığım ‘mesajlar’ verdi. Medyadan pek çok şikayetçiydi.

Dağlıca Baskını’nı Reuter olsun, El Cezire olsun duyurmazken, bir Türk muhabiri açıp telefonu ‘Ben Tümgeneral Yılmaz’ diye bilgi (ç)almaya çalışmış örneğin. Böyle haddini bilmezlikler.

Askerlerin teslim ‘törenlerinin’ yayımlanmasından da televizyonlarda alabildiğine şikayetçiydi.

Şehit babalarının ağlarken çekilmiş görüntüleri de PKK’nın ekmeğine yağ sürüyormuş. Psikolojik üstünlük sağladıklarını varsayabiliyorlarmış. Yani şehit cenazelerini de, baskın haberlerini de vermese iyi olur medyamız.

Teslim görüntüleri yayımlanmasaydı, belki de çocukların başına buntlar gelmezdi. Kimbilir.

Medya yanlıştı. Yanlışlarda.

“Bu kadar çok ‘zaiyat’ olan askeri harekâtlarda, karar mercilerinde ‘zafiyet’ söz konusu olabilir mi?”ye hiç girilmiyor medyada. Ama o da yetmiyor. Büyükanıt Paşa, acaba 11 Eylül üstüne onbir Amerikalı yönetmenin onbirer dakikalık filmlerini izledi mi? Amerikan Kamuoyu’na kaç kişinin öldüğü DAHİ açıklanmamış orda. Afganistan’da, Irak’ta ölenler gösterilmeyormuş asla. Onları örnek gösterdi Paşa.

Bizler de Türk Ordusu’nun yılda kaç milyon/milyar dolarlık harcama yaptığı bilgisine vâkıf değiliz.

Bülent Arınç “Genelkurmay’dan irtibatı kesilen askerlerimizin Silahlı Kuvvetler ile irtibatı sağlandı” şeklinde açıklama yapılması üzerine, “Genelkurmay’ın sekiz askerle ilgili açıklaması ÇOK DİPLOMATİK,” demiş. “Hani ben bir şey anladım da Manisa’daki bakkal Hasan bir şey anlamadı,” diye ilave etmiş.

Cumartesi ve pazar günü yazılarımda ifade etmeye çalıştığım TAM DA BUYDU!

İyi mi?

Bülent Arınç memleketin gidişatıyla ilgili hislerine TERCÜMAN olabiliyor.

Ve bu, ilk kez başıma gelmiyor. İnanabiliyor musunuz? ५५

Perihan Mağden, *Radikal*

Vatansever paşa Topal Osman'ın heykelini yaptırmıştı Kânunusani suikastinin güncelliği

Siyasi tarihimizin Ocak ayı suikastlerinden ilki ve en büyüğü Trabzon'da işlenmişti. En yenisi ise geçen yıl İstanbul'da işlendi. İlkinde öldürülenler Türkiye Komünist Fırkası'nın kurucularından on beşiydi.

Partinin önde gelen ismi (Giresun 1883 doğumlu) Mustafa Suphi İstanbul'da hukuk okumuş, Sorbon Siyasal Bilimler'den lisans üstü diploması almış, Fransız sosyalist partisinin ünlü ismi (emperyalist savaşa karşı çıktığı için öldürülecek olan) Jaures'le tanışmıştır. Dönünce gazetecilik ve muallimlik yapar. İttihatçıların aleyhine dönünce Sinop Kalesine "nef-yedir." 1914'te Kaleden kaçıp Sivas-topol'a geçer. Osmanlı - Rusya savaşı nedeniyle Türk olduğu için Kazan Türkleri arasına gönderilir, Bolşevikleri tanır. 1917'den sonra Müslüman Türkler arasında siyasi çalışmalar yapar, 10 Eylül 1920 günü anavatanından gelmiş değişik gruplarla ve Rusya topraklarındaki Türkiyeli solcularla Bakü'de toplanan Kongre'de parti kurulur. M. Suphi, Ethem Nejat ve arkadaşları Komintern'in uyarılarına rağmen Anadolu'ya gitmek isterler. Heyet 28 Aralık'ta Kars'a gelir.

Teşkilat-ı Mahsusa (MAH) her uğradıkları şehirde İslami inançları kışkırtarak karşı gösteriler düzenler.

Erzurum'a ulaştıklarında daha geniş çaplı olaylar organize edilince Trabzon'a gitmek isterler. 16 kişi olarak Trabzon'a gelirler, ama kente sokulmadan doğrudan limana götürülürler, "Batum'a gönderilecekleri" söylenir. Bu işi yapmakla görevli olanlar kayıkçılar kahyası Yahya ve çetesidir. Yahya heyetkilerin silahlarını, para, saat ve diğer kıymetli eşyalarını alır, Mustafa Suphi'nin eşini alıkoymaz, 15 kişi bir tekneye bindirirler. Karadenizli olan Suphi teknenin ahşap aksamı olduğunu (uzun yol teknesi olmadığını) görünce, başlarına gelecekleri anlar, karşı koymaya kalkarlarsa da, Yahya'nın haydutları baskın gelir. Tekne denize açılır, katiller arkadan başka bir tekneyle yetişerek hepsini kurşunlayıp, süngüleyip sulara atarlar. Katliam 1921 yılı Ocak (Kânunusani) 28'i 29' bağlayan gece vuku bulmuştur. Ankara hükümeti olayı deniz kazası diye açıklar.

MAH'ın Trabzon çetesi olan Yahya Kahya'ya bu cürmü Ankara'yla yakın irtibatlı, Giresunlu MAH'çı Topal Osman sipariş etmiştir. Osman

gözü kanlı, eli kanlı bir katildir. İlk ününü Balkan Harbi'nde Rum köylerini basarak, kadın erkek, çocuk, yaşlı öldürerek ve Rumları bölgeden kaçırarak elde etmiştir. 1915-16'da Tehcir'de aynı gücünü Ermenilere, 1920'de ise Koçgiri'de Kürtlere karşı kullanmıştır. Ermeni teheirindeki suçları nedeniyle hakkında arama emri varken Kazım Karabekir tarafından asker kaçaklarını yakalamak için görevlendirilmiş, tecziye yerine taltif edilmiştir. Zira Osman yakaladıklarının bir bölümünü çetesine katacak, zorbalık gücünü arttıracaktır. Kemal Paşa daha sonra o gücü kendi muhafız birliği yapar.

Yahya Kahya'nın oğlu "Türkiye'de Sol Akımlar" kitabını yazan Mete Tuncay'a mektubunda babasının o zamanki koşullara göre vatani vazifesini yaptığını ve "asıl katilin bugün tapınılan bir kişi olduğunun bir gün mutlaka anlaşılabileceğini" yazar.

Böyle olayların belgesi olmaz, bulgulara akıl yürütmeyle varılır. Ama tarihçi Halil Berktaş'ın dedesi (Erdoğan, İlhan ve Alpaslan Berktaş'ın babaları) Halil N. Berktaş olayın Ankara'dan gelen şifreli bir telgrafla emredildiğini ve şifreyi çözmüş subayla sonraları tesadüfen tanıştığını söyler.

Ayrıca, Kahya 1922 tarihinde bazı yolsuzluklar nedeniyle Sivas'ta yargılanıp yakayı kurtardığında Temyiz Mahkemesi Ceza Dairesi Reisi Hasan Fehmi Bey, akrabası E. H. Tepeyran'a (Oktay Akbal'ın dedesidir) yazdığı mektupta suçluluğuna inandığı Yahya'yı birtakım "nüfuzlu" kişilerin himaye etmesi nedeniyle serbest

bırakmak zorunda kaldığını teessürle belirtir. Esasen bu gibi hayati emirleri Karabekir'in tek başına verebileceğini sanmak Ankara-Erzurum arasındaki hiyerarşik ilişkiyi bilmemek olur.

Yahya Kaptan yanında bir kaç ave-nesiyle 3 Temmuz 1922 akşamı öldürülür. Öldürenler Topal Osman'ın adamlarıdır. Katiller katilleri temizlemişlerdir. Yahya'nın 15'ler cinayeti konusunda ileri geri konuştuğu, "Kafamı kızdırmasınlar, yoksa konuşurum!" gibi sözler ettiği için öldürüldüğü söylenir.

Derken, Topal Osman bir vazife daha ifa eder: 26 Mart 1923 akşamı yemeğe çağırdığı Trabzon mebusu Ali Şükrü Bey'i öldürür. Meclis'te 2. Grup diye adlandırılan muhaliflerin lideri Ali Şükrü kaybolunca tepkiler büyür, bir kaç gün sonra cesedi tarlada bulunur. Osman'ın bağ evi kuşatılır. İddiaya göre önce Çankaya'yı basacağını söyler, sonra teslim olur, ama ateş edilir, ertesi gün ölür.

Böylece 15'leri Yahya Kahya, Yahya'yı Topal Osman, Osman'ı da jandarma öldürünce 15'ler cinayeti de faili meçhul!! kalır. Osman Ağa'nın kabri bir süre sonra mevketine naklonur. Anıt mezara konulur.

Konunun günümüzle ne ilgisi mi var?

Ergenekon çetesi tutuklu zanlılarından ünlü Veli Küçük Paşa on yıllar sonra ünlü Osman'ın heykelini yaptırtıp Giresun'a hediye eden kişidir. Ama iki olay arasındaki asıl ortak yön onların çete olmaları değil, her ikisinin vatan için adam öldürdükleri de değil... Onbeşler suikastıyla Hırant Dink cinayeti arasındaki ortak noktanın her iki olayda da tetikçilerin Trabzon'lu olmaları da değil.

Asıl müşterek yanları her iki çetenin de hikmetinin kendilerinden menkul olmadığı, yüksek mercilerden sadır olduğudur.

Nazım Hikmet Onbeşler için şöyle demişti:

1921 / Kanunusani 28 / Karadeniz / Burjuvazi / Biz / Onbeş kasap çengeline sallanan / Onbeş kesik baş / Onbeş arkadaş / Yoldaş / Bunların sen isimlerini aklında tutma / fakat / 28 Kanunusaniyi unutma

Nasıl unutulur ki, aradan doksan yıl geçti, cürümler aynı, mücrimler aynı. Adları değişiyor, makamları değişiyor, tıynetleri değişiyor. Ne fiiller tarih oluyor, ne failer.